

๖ กับดัก

สารคดีไทย

ศ.ดร.ชัยอนันต์ สุพรานิช

ของสงครามความเปลี่ยนแปลง :
ทางเลือกและทางรอด
ของสังคม-การเมืองไทย ในสหัสวรรษใหม่

ดร.เชาวนะ ไตรมาศ ←



สถาบันนโยบายศึกษา
INSTITUTE OF PUBLIC POLICY STUDIES

สนับสนุนโดย



Konrad-Adenauer-Stiftung

มูลนิธิอวราท อเดเนาอร์

กั้บดั้กของสงครามความเปลี่ยนแปลง :
ทางเลือกและทางรอดของสังคม -
การเมืองไทยในสหัสวรรษใหม่

ดร. เขาวนะ ไตรมาศ

คำนิยม

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในรอบศตวรรษที่ผ่านมา เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มนุษย์เป็นผู้กระทำ เป็นตัวนำการเปลี่ยนแปลงและเป็นฝ่ายกำหนดบริบทใหม่ของวิถีชีวิตทางสังคม แม้ว่าขอบเขตและอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงนี้ยังจำกัดวงแคบเฉพาะส่วนในระยะแรกเริ่ม แต่ในปัจจุบันความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์ระหว่างมนุษยชาติที่เทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารเอื้ออำนวยให้มีต่อกันมากขึ้น มีผลทำให้การเปลี่ยนแปลงหลาย ๆ ด้าน เกิดปฏิกิริยาลูกโซ่ บางกรณีการเปลี่ยนแปลงมีผลให้ความต่อเนื่องทางประเพณี และวิถีชีวิตสะดุดหยุดลง บางกรณีการเปลี่ยนแปลงก่อให้เกิดการทบทวนคุณค่า ประเพณีดั้งเดิม ภูมิปัญญาของบรรพชนและของชุมชนท้องถิ่น นำไปสู่การรื้อฟื้น ปกป้อง สงวนรักษาให้เกิดความต่อเนื่องมากขึ้น

ดร.เชาวนะ ต้องการเสนอความเห็นเชิงวิเคราะห์และสังเคราะห์ การท้าทายและการโต้ตอบกับการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นกับสังคมไทยในปัจจุบัน และเสนอทางออกเพื่อรับกับการท้าทายที่เป็นกระแสหลักของอนาคต ได้มีการหยิบยกประเด็นสำคัญ ๆ เช่น การจัดระเบียบโลกใหม่กับการปรับตัวเข้าสู่กระแสสากล การเข้าสู่ความเป็นรัฐสมัยใหม่ ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ความสัมพันธ์ใหม่ระหว่างรัฐกับสังคม ระบบบริหารแบบตลาด อำนาจใหม่นอกศูนย์กลางรัฐ มาตรฐานใหม่ทางคุณค่านิยม ทางเลือกสาธารณะใหม่ ลักษณะของระบบคอร์รัปชันแบบใหม่ ประชาธิปไตยเชิงคุณธรรม การบริหารพัฒนาสากลแนวใหม่ การต่อสู้อันตรายและสินค้าทางวัฒนธรรมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชุมชน การเปลี่ยน

เป้าหมายการศึกษา สมดุลทางนวัตกรรม การขัดแย้งระหว่างรัฐกับท้องถิ่น ชุมชน แบบแผนใหม่ของคุณภาพชีวิต การสร้างภาวะผู้นำใหม่เพื่อรับมือ กระแสโลกาภิวัตน์ การคุกคามของจักรวรรดินิยมโลก พลังอิทธิพลของ ศาสนจักรยุคใหม่ การสร้างวีรบุรุษมวลชน วิกฤตติผู้นำ พหุพลังของกลุ่ม ปฏิกริยาใหม่ในสถาบันรากหญ้า การแปลงโฉมของรัฐรูปแบบใหม่และความขัดแย้งแฝงเร้นระหว่างชนรุ่นต่าง ๆ

ประเด็นเหล่านี้มีการหยิบยกขึ้นมาให้เห็นอย่างชัดเจน อาจกล่าวได้ว่า ดร.เชาวนะ ได้ให้โจทย์ใหม่ ๆ สำหรับนักรัฐศาสตร์เพื่อขบคิด วิเคราะห์ และหาทางออก การทำทนายทั้งหลายนี้มีมากล้นเกินความสามารถของระบบการเมือง หรือพลังทางสังคมหรือไม่ เพราะการทำทนายหลาย ๆ ด้าน เป็นสิ่งที่เราไม่เคยมีประสบการณ์ในการจัดการกับมันมาก่อน หรือมีแต่น้อยมาก ดร.เชาวนะ ได้เสนอทางเลือกและทางรอดที่น่าสนใจโดยใช้ประโยคว่า “ยุทธศาสตร์สำคัญในการพยุ่งสังคมให้รอดพ้นจากการเป็นเหยื่อของการเปลี่ยนแปลง” แสดงว่าสังคมและระบบการเมือง-เศรษฐกิจ-วัฒนธรรมไทย อยู่ในสภาพตั้งรับ ซึ่งผมเห็นด้วยและจะต้องรีบเรียนรู้ วิกฤตติต่าง ๆ ทำความเข้าใจเพื่อสกัดยับยั้ง และตั้งตัวเพื่อโต้ตอบกับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไปหากเป็นวิกฤตติ และมีหลายด้านล้วนเกี่ยวพันกัน และมีพลังแรงอย่างยิ่งยวด เมื่อสกัดยับยั้งคลี่คลายได้แล้วก็จะต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการใหม่ด้วยการสร้างวัฒนธรรมทางอำนาจ จัดระเบียบความสัมพันธ์ของกลไกอำนาจ สร้างกลไกประสานประโยชน์แบบเครือข่าย ที่สำคัญก็คือ พยายามปรับเปลี่ยนการแข่งขันที่เสรีให้มีลักษณะของความเป็นธรรม และความร่วมมือกันให้มากขึ้นสร้างภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยและกระบวนการประชาธิปไตยที่มีคุณธรรม

หนังสือของ ดร.เซาวนะ เล่มนี้ มีคุณค่ายิ่งเพราะแนวการวิเคราะห์ประเด็นทางการเมืองของ ดร.เซาวนะ ได้แฝงปรัชญาทางการเมืองตลอดเวลา การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง ทำได้อย่างรอบด้าน มีข้อสังเกตที่เฉียบคม มีแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เป็นการปรับเปลี่ยนระบอบประชาธิปไตยให้เคลื่อนไหวไปไกล การเน้นบทบาทของชุมชนและประชาชนมากยิ่งขึ้น

หนังสือนี้เหมาะที่จะใช้สอน และเป็นหัวข้อในการวิจัย หรือนำประเด็นแต่ละประเด็นไปค้นคว้าทำวิทยานิพนธ์ต่อ และควรที่นิสิต นักศึกษา อาจารย์ ผู้สนใจการเมืองกับการเปลี่ยนแปลงควรอ่านและคิดต่อให้เกิดความเห็นตลอดจนข้อถกเถียงเพื่อหาทางแก้ปัญหาพร้อมกันต่อไป

ชัยอนันต์ สมุทวณิช

ประธาน สถาบันนโยบายศึกษา

มีนาคม 2543

คำนำจากสถาบันนโยบายศึกษา

ในช่วงระยะเวลาทศวรรษที่ผ่านมาก่อนที่จะขึ้นศตวรรษใหม่หรือที่ใคร ๆ เรียกติดปากว่า สหัสวรรษใหม่ ประเทศไทยได้เผชิญกับปัญหาวิกฤติรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมทั้งวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อากาศตื่นตูมและตื่นตามของสังคมไทยที่ไม่อาจปรับตัวให้ทันต่อสภาวะแวดล้อมของสังคมโลกที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เราตกอยู่ในฐานะการตั้งรับที่ไม่รู้เท่าทัน

การตระหนักรู้ต่อสังคมที่เราดำรงอยู่ตั้งแต่ชุมชนจนถึงระดับประเทศ รวมทั้งสนใจศึกษาต่อพลวัตของสังคมโลกที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว เพื่อกำหนดบทบาทและทิศทางของสังคมไทยอย่างรู้ตัว และรู้ทัน ด้วยความร่วมมือของประชาชนในการแก้ปัญหาของชาติจึงน่าจะเป็นทางออกของสังคมไทยที่ทุกส่วนภาคของสังคมต้องการ

การนำเสนองานวิจัยของ ดร.เชวณะ ไตรมาศ จึงเป็นเรื่องสอดคล้องกับสถานการณ์ของสังคมไทยที่กำลังตกอยู่ในกับดักแห่งวิกฤติทุกด้าน และกำลังหาทางออกเพื่อหาทางรอดด้วยในขณะเดียวกัน

สถาบันฯ ขอขอบคุณ ผู้เขียนมา ณ โอกาสนี้ และขอขอบคุณมูลนิธิคอนราด อเดนาวร์ ที่ได้สนับสนุนการศึกษาริวิจัย การพิมพ์ และกิจกรรมต่าง ๆ ของสถาบันฯ อันยังประโยชน์ต่อสังคมไทยโดยรวมตลอดมา

ทิพย์พาพร ตันติสุนทร

ผู้อำนวยการร่วม สถาบันนโยบายศึกษา

มีนาคม 2543

คำนำจากผู้เขียน

นับแต่มนุษย์เริ่มหยุดเร่ร่อนมาตั้งถิ่นฐาน มีการจัดระเบียบสังคม และมีการบันทึกประวัติศาสตร์ มนุษย์ก็เริ่มรู้จักและตระหนักถึงเรื่องราว และผลของความเปลี่ยนแปลงมากขึ้น จนกระทั่งเมื่อมนุษย์ได้เรียนรู้ถึงการเชื่อมโยงความเปลี่ยนแปลงให้สัมพันธ์เข้ากับการจัดระเบียบสังคมมนุษย์แล้ว มนุษย์ก็จะยิ่งได้สัมผัสกับบรรณรศของความเปลี่ยนแปลงได้ ล้ำลึกมากขึ้น และเมื่อมนุษย์ได้พัฒนาทักษะในการกำหนดประวัติศาสตร์ของความเปลี่ยนแปลงด้วยแล้ว มนุษย์ก็จะยิ่งลุ่มหลงมีความอหังการมากขึ้น แต่ถ้าหากมนุษย์พยายามทำความเข้าใจกับความจริง ความเป็นมาเป็นไปของความเปลี่ยนแปลง และรู้วิธีบริหารจัดการกับความเปลี่ยนแปลงด้วยวิถีทางที่สร้างสรรค์แล้ว มนุษย์ก็จะสามารถใช้ความเปลี่ยนแปลงให้เป็นคุณประโยชน์กับสังคมและมวลมนุษยชาติได้อย่างไพศาล แม้กระนั้นก็ตามมนุษย์ก็ยังไม่สามารถหลุดพ้นจากกับดักของความเปลี่ยนแปลงไปได้ ตราบใดที่มนุษย์ยังเชื่อว่าความเปลี่ยนแปลงยังใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์ที่ได้ผลดีอยู่ โดยไม่คิดค้นหามหาทางเลือกอื่น ทุกจังหวะก้าวของความเปลี่ยนแปลงของสังคมมนุษย์ ก็ย่อมจะผ่านไปพร้อมๆ กับซากทับถมของเหยื่อจากความเปลี่ยนแปลงต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด ขณะที่ผู้ล่าเองก็ยังคงเผชิญกับชะตากรรมเดียวกันกับเหยื่อในที่สุด ซึ่งนับเป็นความสูญเสียโอกาสที่น่าเสียดายยิ่งของมวลมนุษยชาติ

ในช่วงเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สหัสวรรษใหม่ ซึ่งเป็นการผลัดประวัติศาสตร์ที่สำคัญอีกครั้งของมวลมนุษยชาตินั้น หากเราได้ทบทวนความผิดพลาด เรียนรู้และเข้าใจความต้องการแท้จริงของมนุษย์ ปรับเปลี่ยนท่าทีในการสร้างประวัติศาสตร์การเปลี่ยนแปลงใหม่ ให้มนุษย์ได้เพิ่มโอกาสใหม่ ๆ ใน

ทางสร้างสรรค์มากขึ้น และได้ใช้โอกาสนั้นช่วยพลิกฟื้นเหยื่อและผู้แพ้ให้กลับมาอยู่รอดและยืนอยู่บนขาของตัวเองได้อย่างยั่งยืน ขณะเดียวกันผู้ล่าและผู้ชนะก็จะได้หยุดยั้งอัตราเร่งในการทำลายตัวเองลงด้วย ซึ่งสังคมมนุษย์ในสหัฐวรรษใหม่ควรจะได้รับโอกาสที่มนุษย์พึงได้รับร่วมกันแต่ไม่เคยได้รับมาก่อน ก็คือการสร้างโอกาสให้มวลมนุษย์ได้รับผลพวงของความเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลผลิตจากการขับเคลื่อนของกงล้ออารยธรรมใหม่ที่เอื้อให้มนุษย์มีศักยภาพพอที่จะแก้ไขปัญหาพื้นฐานของสังคมมนุษย์ได้มากขึ้น

ความพยายามของมนุษย์ที่ผ่านมาล้วนแต่เป็นการลองผิดลองถูก โดยที่เห็นการเปลี่ยนแปลงเป็นแค่เพียงเครื่องมือของการแสวงประโยชน์ที่ดีกว่าหรือน่าเสียดกว่าเท่านั้น ยังไม่พบหนทางใดที่จะช่วยให้การเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องของการทำนุบำรุงให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่ายร่วมกันได้ ซึ่งตั้งอยู่บนความเชื่อพื้นฐานที่หัดสั้นและคับแคบเพียงเพื่อการอยู่รอด หรือการเป็นฝ่ายได้ช่วงชิงผลประโยชน์มาครอบครองมากกว่า หรือได้ขยายความมั่งคั่งมั่นคงให้มากขึ้นเป็นสำคัญ ไม่ได้คาดหมายให้มนุษย์ได้พบหนทางของการแก้ไขปัญหาพื้นฐานของตนเองได้ ไม่ได้คาดหมายให้มนุษย์สามารถพึ่งพาตนเองได้ ไม่ได้คาดหมายให้มนุษย์สามารถช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์ด้วยกันได้ และไม่ได้คาดหมายให้มนุษย์ได้ใช้ศักยภาพในการค้าจุนมวลมนุษยชาติให้อยู่รอดอย่างจริงจังยั่งยืนได้แต่ประการใดไม่

หากย้อนกลับไปมองอดีตของความเปลี่ยนแปลงหลายเหตุการณ์ที่ผ่านมาจะพบว่าได้ชักนำให้มนุษยชาติไปพบกับความตีบตันไร้ทางเลือกในเวลาอันไม่นานเท่าใดนัก นับแต่ยุคของการฟื้นฟูศิลปวิทยาการที่ทำให้มนุษย์หลงตัวเองทะเยอทะยาน แสวงหาและช่วงชิงทรัพย์สินเพื่อสะสมความมั่งคั่งส่วนตัวไม่มีขอบเขต ยุคปฏิวัติเขียวที่ทำให้มนุษย์สูญเสียทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพจนไม่สามารถฟื้นฟูให้กลับคืนมาได้ ทำให้เกิดมนุษย์พันธุ์ทาสขึ้นมาทดแทนบทบาทของแรงงานสัตว์ ยุคปฏิวัติ

อุตสาหกรรม ที่ทำให้เกิดมลพิษตกค้างสูญระบบนิเวศที่สมบูรณ์ไป ทำให้มนุษย์ผู้ขายแรงงานราคาถูกมีชีวิตอยู่อย่างทุกข์เข็ญลดค่าความเป็นคนลงเหลือเพียงซากผิบบทที่ไม่มีเลือดเนื้อหรือมีชีวิตจิตใจ **ยุคปฏิวัติประชาธิปไตย** ที่ทำให้เผด็จการชนชั้นนำได้ต่อลมหายใจและเสพย์สมอำนาจบนเลือดเนื้อและน้ำตาของเสรีชนคนชั้นกลางได้หลายชั่วคน ทำให้ทุนนิยมได้พัฒนาสูตรสำเร็จของกฎแห่งการชู้ตได้อย่างสมบูรณ์แบบ **ยุคของการปฏิวัติคอมมิวนิสต์** ที่ทำให้ความขัดแย้งของมนุษยชาติได้สูงกวมถึงขีดสูงสุดและทำลายล้างกันถึงขั้นที่ไม่เชื่อว่ามนุษย์จะมีลัทธิคิดหรือรู้สึกเป็นอย่างอื่นได้นอกจากเข็มมุ่งของอุดมการณ์เดียว **ยุคสงครามครูเสด** ที่ทำให้มนุษย์สร้างปฏิมากรรมของกำแพงลัทธิขึ้นมาแก่งแย่งพรมแดนศรัทธา **ยุคสงครามโลก** ที่ทำให้โลกแตกเป็น 3 สิ่ง เกิดชั้นธรณีของการแบ่งแยกระหว่างโลกพัฒนาแล้ว กำลังพัฒนา และด้อยพัฒนา **ยุคจักรวรรดินิยม** ที่ทำให้มนุษย์ต้องใช้เวลาในการรักษาบาดแผลทางประวัติศาสตร์หลายชั่วคน ทำให้มนุษย์ต้องชำระประวัติศาสตร์ใหม่ ทำให้มนุษย์ต้องสูญเสียศรัทธาต่อบรรพชน ทำให้มนุษย์ต้องสร้างอนุสาวรีย์ของความหวังเพื่อรอคอยการปลดปล่อยที่เนิ่นนาน **ยุคสงครามเย็น** ทำให้มนุษย์ตกเป็นทาสของการโฆษณาชวนเชื่อ ทำให้มนุษย์ประหวั่นพรั่นพรึงกับอนาคตที่ไร้แสงสว่าง ทำให้มนุษย์เหน็ดเหนื่อยอ่อนล้าและสูญเสียทั้งชีวิต ความมั่งคั่งและโอกาสในการพัฒนาไปกับภาวะสงครามตัวแทนที่ยืดเยื้อยาวนาน **ยุคระเบียบโลกใหม่** ที่ทำให้อันธพาลครองโลกได้อย่างเบ็ดเสร็จเพียงแก๊งค์สเตอร์เดียว **ยุคโลกาวัตต** ที่ทำให้โลกไร้พรมแดนเปิดทางให้การชู้ต และการแก่งแย่งแข่งขันไร้ขอบเขต ทำให้ทฤษฎีการคัดสรรตามธรรมชาติฟื้นคืนชีพมาอีกครั้ง **ยุคข้อมูลข่าวสาร** ที่ทำให้มนุษย์ลุ่มหลงสร้างเสพย์แต่ความสร้างสรรค์ที่ว่างเปล่าทำให้มนุษย์ทำลายสัมพันธภาพของความเป็นมนุษย์ให้เหือดแห้งไป ทำให้ชีวิตมนุษย์จมปลักกับความสูญเปล่าเพียงเพื่อต้องการสนองความ

อยากรู้ อยากเห็น **ยุคไฮเทคโนโลยี** ที่ทำให้ความคิดของมนุษย์เสื่อมถอยด้อยค่า ทำให้มนุษย์สูญเสียทักษะทางสังคมไป ทำให้มนุษย์รุ่นใหม่เติบโตมาพร้อมกับความป่วยไข้ของโรคใจเร็วด่วนได้ (hurry sickness) **ยุควิทยาศาสตร์** ที่ทำให้มนุษย์อหังการ ทำทายเป็นและละเมิดกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ทำให้มนุษย์ทรยศภูมิหลังทางความเชื่อจิตวิญญาณและความรู้สึกที่คาดหวังเพียงความสุขในการปลดปล่อยโลภในยามที่ชีวิตท้อแท้สิ้นหวังต้องการกำลังใจ ทำให้มนุษย์ตัดรอนเยื่อใยของจิตนาการบนความเพ้อฝันอันเลื่อนลอยที่เคยช่วยเหลือเจือจางให้ลืมความจริงที่ทุกขระทมได้ **ยุคเทคโนโลยีชีวภาพ** ที่ทำให้ชาติพันธุ์ของมนุษย์ตกอยู่ในห่วงอันตรายและเผ่ารอกรรมาเยือนของอสุรกายที่เกิดจากการตัดแต่งสารพันธุกรรม การผลิตสายพันธุ์ชีวิตแปลกประหลาดสำหรับเป็นของเล่นใหม่ของมนุษย์วิปริต การสร้างมนุษย์ทดลองสนองสงครามยุคใหม่ หรือแม้แต่การผลิตชิ้นส่วนของอะไหล่มนุษย์ยุคอมตะ ฯลฯ เป็นต้น

อารยธรรมใหม่ของมนุษย์ในสหัสวรรษหน้าไม่ว่าจะยกระดับการพัฒนาให้สูงส่งเพียงใดก็ตาม จะเป็นสิ่งไร้ค่าและไร้ประโยชน์อย่างสิ้นเชิง หากสังคมมนุษย์ในสหัสวรรษหน้ายังไม่สามารถแก้ไขปัญหาในระดับพื้นฐานให้ลุล่วงไปได้ มนุษย์ยังไม่สามารถพึ่งพาตัวเองได้ มนุษย์ยังหาหนทางช่วยเหลือเกื้อกูลกันไม่ได้ และมนุษย์ยังคงค้นหาศักยภาพในการค้าจุนมวลมนุษย์ให้อยู่รอดและมีความจริงยั่งยืนได้

ผู้เขียนมีความตั้งใจที่จะให้งานเขียนเรื่อง “กับดักของสงครามความเปลี่ยนแปลง : ทางเลือกและทางรอดของสังคม - การเมืองไทยในสหัสวรรษใหม่” ได้ทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งของสื่อสัญญาณการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดการสื่อสาร การถกเถียง ขบคิดต่อและขยายผลกันในระหว่างสังคมของมวลมนุษย์ด้วยกันเอง ในห้วงเวลาของการเปลี่ยนผ่าน

ระหว่างศตวรรษเก่ากับศตวรรษใหม่ ซึ่งจะช่วยเป็นการตอกย้ำให้ได้ตระหนักว่าเรามีปัญหาอะไรที่จะต้องทบทวนสะสาง เรามีภาระหน้าที่อะไรรออยู่ในอนาคต เราจะได้ช่วยกันค้นหาว่ามีความหวังอะไรที่ยังเหลืออยู่ และจะทำให้เป็นผลขึ้นมาได้อย่างไร และที่สำคัญอย่างยิ่งผู้เขียนมีความปรารถนาอย่างสูงยิ่งที่จะให้การเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะมาถึงนั้น เป็นรางวัลหรือของขวัญชิ้นใหม่ของมนุษยชาติ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงที่ได้มาซึ่งรูปแบบของอารยธรรมใหม่ที่ตั้งอยู่บนขาหยั่งทั้ง 4 คือ (1) การแก้ไขปัญหาค้นฐานได้ (2) การพึ่งพาตัวเองได้ (3) การช่วยเหลือเกื้อกูลกันได้ และ (4) การค้ำจุนความอยู่รอดให้มีความจริงยั่งยืนได้ และสิ่งปรารถนาสูงสุดที่ผู้เขียนอยากเห็นก็คือการเปลี่ยนแปลงนั้นได้สัมฤทธิ์ผลและช่วยเพิ่มพูนวุฒิภาวะใหม่ของสังคมการเมืองไทยในสหัสวรรษที่จะมาถึงนี้ด้วยระยะทางที่ยาวไกลและในอัตราเร่งที่เร็วขึ้นกว่าที่เป็นอยู่เดิม

ดร. เชาวณะ ไตรมาศ

มีนาคม 2543

สารบัญ

หน้า

คำนิยาม	I
คำนำจากสถาบันนโยบายศึกษา	IV
คำนำจากผู้เขียน	V

ส่วนที่ 1

ความคิด ความเชื่อ ความหวัง พลังจูงใจ ความใฝ่ฝัน และจิตวิญญาณกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมมนุษย์	1
1. ฐานคติของความเปลี่ยนแปลงในสังคมมนุษย์	1
2. บทเรียนจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมมนุษย์กับกับดัก ของสงครามความเปลี่ยนแปลง	3
3. ภาวะอุดมคติกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมมนุษย์	5
4. วิธีทางการเปลี่ยนแปลงในสังคมมนุษย์	7
5. ภัยคุกคามจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมมนุษย์	9

ส่วนที่ 2

สังคม - การเมืองไทยกับประสบการณ์การเปลี่ยนแปลง	13
1. ประสบการณ์การเปลี่ยนแปลงสังคมไทย : จากสังคมปิดสู่สังคมเปิดแบบจำกัด	13
2. แนวทางและกระบวนการเปลี่ยนแปลงสังคมไทย : สังคมไทยเปลี่ยนแปลงแบบลอกคราบและย้อมสี	17
3. ปัจจัยกำหนดการเปลี่ยนแปลงสังคมไทย : การเสริมแรงและ การต้านแรงระหว่างปัจจัยภายในกับปัจจัยภายนอก	18

ส่วนที่ 3

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสังคม-การเมืองไทยในสหสวรรษใหม่	23
1. สังคมไทยกับการจัดระเบียบโลกใหม่ : การปรับตัวเข้าสู่กระแสสากลในสังคมนานาชาติ	23
2. สังคมไทยกับความเป็นรัฐสมัยใหม่ : จากรัฐประชาชาติสู่ประชารัฐ	24
3. สังคมไทยกับประชาธิปไตยในความหมายใหม่ : จากประชาธิปไตยนำวิถีสู่พหุประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม	25
4. สังคมไทยกับพลังวิถีประชาที่ก้าวหน้า : การปรับบทบาทรัฐเข้าหาสังคม	26
5. สังคมไทยกับระบบบริหารแบบตลาด : รัฐจะต้องปรับระบบบริหารราชการแผ่นดินตามอิทธิพล ของพลังตลาด	27
6. สังคมไทยกับอำนาจใหม่นอกศูนย์กลางรัฐ : การปรับเปลี่ยนโครงสร้างสังคมจากรัฐรวมศูนย์แบบปิรามิด ไปสู่รัฐกระจายศูนย์อำนาจบนเครือข่ายของระนาบแบน	29
7. สังคมไทยกับมาตรฐานใหม่ทางคุณค่านิยม : การสร้างกรอบ อ้างอิงให้กับความหมายและความสำคัญใหม่ของคุณค่านิยม	30
8. สังคมไทยกับทางเลือกสาธารณะใหม่ : การปรับเปลี่ยนจาก สังคมพละกำลังที่อำนาจคือธรรมเป็นสังคมวัฒนธรรมที่ธรรม คืออำนาจ	31
9. สังคมไทยกับความล้ำยุคของระบบคอร์รัปชัน : สังคมที่ปรับเปลี่ยน จากการคอร์รัปชันที่ไร้รูปแบบรายย่อยสู่การคอร์รัปชันใน รูปแบบรายใหญ่ที่ผ่านกรรมวิธีฟอกย้อมตัวเองแบบเบ็ดเสร็จ	33

10. สังคมไทยกับประชาธิปไตยเชิงคุณประโยชน์ : การปรับจากสังคมประชาธิปไตยเชิงเสรีไปเป็นประชาธิปไตยเชิงคุณประโยชน์ที่มีทั้งคุณธรรม และคุณภาพ 34
11. สังคมไทยกับการบริหารพัฒนาสากลแนวใหม่ : การกลืนไม่เข้าคายไม่ออกระหว่างความก้าวหน้าของกระแสสากล กับความล้มเหลวของกระแสท้องถิ่นภูมิภาค 36
12. สังคมไทยกับเป้าหมายวัฒนธรรมโลก : การต่อสู้ระหว่างทุน และสินค้าทางวัฒนธรรมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชุมชน 37
13. สังคมไทยกับปรัชญาการศึกษาใหม่ : เปลี่ยนเป้าหมายการศึกษาจากเพื่อ “อ่านออก-เขียนได้” ไปเป็นการศึกษาเพื่อ “คิดออก-ทำได้” 40
14. สังคมไทยกับการเสียสมดุลทางนวัตกรรม : การล้มเหลวของนวัตกรรมทางวัตถุประดิษฐ์จะหยุดยั้งการเจริญของงานของนวัตกรรมทางความคิดจิตใจ 41
15. สังคมไทยกับการขัดแย้งระหว่างรัฐกับท้องถิ่นชุมชน : ความคลุมเครือระหว่างอำนาจอิสระของท้องถิ่นชุมชนกับอำนาจอธิปไตยของรัฐ 43
16. สังคมไทยกับแบบแผนใหม่ของคุณภาพชีวิตที่เปลี่ยนจากคุณภาพเชิงเอกภาพแข็งนึ่งระยะยาว เป็นคุณภาพเชิงพหุภาพพล่งพลาณะระยะสั้น : ความตื่นตัวในการแสวงหาทางเลือกสิทธิเสรีภาพและโอกาสใหม่ 46
17. สังคมไทยกับความระทมทุกข์จากกระแสโลกาภิวัตน์ : การสร้างภาวะผู้นำใหม่ในการดุลยภาพ สัมพันธภาพ เชิงซ้อนท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงที่หลากหลาย 48

18. สังคมไทยกับภัยคุกคามของจักรวรรดินิยมโลก (ยักษ์วิเศษพันธุ์ใหม่) : บทบาทที่หายไปของทุนคอมปราดอร์ การอ่อนพลังของทุนชาติ การผงาดของกลุ่มทุนน้อยและการเปลี่ยนแปลงสถานภาพของชนชั้นแรงงาน 51
19. สังคมไทยกับพลังอิทธิพลของศาสนจักรยุคใหม่ : การเติบโตที่ต่อเนื่องมั่นคงกับการแปรสภาพของพลังศรัทธาที่สงบเสถียรสู่พลังขัดแย้งทางสังคม 53
20. สังคมไทยกับการสร้างวีรบุรุษมวลชน : การเสื่อมคลายของกำแพงกีดขวางของชนชั้นนำกับโอกาสใหม่และการเติบโตกล้าของมวลชนคนชั้นกลางและล่าง 55
21. สังคมไทยกับวิกฤติภาวะผู้นำ : วิกฤติความชอบธรรมระหว่างผู้นำทางการเมืองกับผู้นำทางสังคม 57
22. สังคมไทยกับลูกตุ้มปฏิวัติใหม่ : พหุพลังของกลุ่มปฏิริยาใหม่ในสถาบันรากหญ้า 59
23. สังคมไทยกับการแปลงโฉมของรัฐรูปแบบใหม่ : การเป็นรัฐนวัตกรรมตามแรงเหวี่ยงทางสังคม แทนการเป็นรัฐรวมศูนย์เหนือแรงเฉื่อยของสังคม 61
24. สังคมไทยกับความขัดแย้งแอบแฝงระหว่างรุ่นชน : การแตกร้าวของสายสัมพันธ์อันที่มีตรึงในระบบเครือข่ายที่สู่สายสัมพันธ์ใยแมงมุมในระบบเครือข่าย 63
25. สังคมไทยกับการเปลี่ยนแผนที่ทางสังคม 66
26. สังคมไทยกับรหัสลับที่ไม่มีลายแทง 68
27. สังคมไทยกับความจำเป็นในการจัดระเบียบทางเลือกทางสังคม 71
28. สังคมไทยกับภัยเงียบของพลังสามัญแห่งยุค (พลังที่ 4) 73
29. สังคมไทยกับการกำเนิดไวรัสการเมืองตัวใหม่ 75

30. สังคมไทยกับนาฏกรรมทางการเมืองภาคโลกาภิวัตน์	77
31. สังคมไทยกับรัฐบาลในระบบสัญญาประชาคม	78

ส่วนที่ 4

ทางเลือกและทางรอดของสังคม - การเมืองไทยในสหัสวรรษใหม่	81
1. ยุทธศาสตร์สำคัญในการพยุ่งสังคมให้รอดพ้น จากการเป็นเหยื่อของการเปลี่ยนแปลง	81
2. แนวทางสำคัญในการเปลี่ยนความขัดแย้งรุนแรง เป็นความสันติภราดรภาพ	84
3. วิธีการสำคัญในการเปลี่ยนการแข่งขันที่เสรี ให้เป็นการจัดสรรและร่วมมือกันอย่างเป็นธรรม	86

About the Book

ส่วนที่ 1

ความคิด ความเชื่อ ความหวัง พลังใจ ความใฝ่ฝัน และจิตวิญญาณกับ การเปลี่ยนแปลงของสังคมมนุษย์

1. ฐานคติของความเปลี่ยนแปลงในสังคมมนุษย์

จากหลักฐานการเปลี่ยนแปลงของสังคมมนุษย์ สะท้อนให้เห็นว่า มนุษย์ได้เรียนรู้และพยายามที่จะเชื่อมโยงระบบความคิด ความเชื่อ ความหวัง พลังใจ ความใฝ่ฝัน และจิตวิญญาณ เข้ากับการจัดระเบียบการเปลี่ยนแปลง ในแบบแผนต่าง ๆ โดยที่รูปแบบของการเชื่อมโยงกันดังกล่าวได้ปรากฏให้เห็นเป็นแบบแผนของฐานคติที่ต่างกันใน 3 มิติด้วยกัน คือ (1) ฐานคติของกฎธรรมชาติโลก (2) ฐานคติของการกำหนดกะเกณฑ์ (3) ฐานคติของกระแสแห่งยุค

1.1 ฐานคติของกฎธรรมชาติโลก เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีทิศเนสายกลางตามหลักอนิจจังวิภูสังสาร ของสำนักคิดแบบพุทธธรรม และโหราพยากรณ์ซึ่งมีกรรมและกลไกของจักรวาลเป็นปัจจัยกำหนดพลวัตของการเปลี่ยนแปลง โดยที่ทิศทางการเปลี่ยนแปลงนั้นผันแปรไปตามเงื่อนไขกำหนดของกรรมนั้น ๆ ซึ่งมุ่งเข้าหาสถานะเป้าหมายที่ถือเอาความสมดุล

เป็นศูนย์กลาง การเปลี่ยนแปลงในมิติดังกล่าวมุ่งโน้มน้าวให้มนุษย์ยอมรับการทำงานตามกลไกธรรมชาติและผลของการเปลี่ยนแปลงเป็นสำคัญ ไม่สะท้อนนัยของการกระตุ้นส่งเสริมหรือช่วยยู่ให้มนุษย์เร่งรัดและตัดแปงการเปลี่ยนแปลง แม้แต่มุ่งหวังผลหรือแสวงประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงก็ตาม รวมทั้งไม่สนับสนุนให้มนุษย์มีความเชื่อมั่นหรือยินดียินร้ายกับการเปลี่ยนแปลงมากนัก ตลอดจนค่อนข้างมีทัศนคติเชิงบวกต่อโชคชะตาหรืออนาคตที่ไม่แน่นอนด้วย

1.2 ฐานคติของการกำหนดกะเกณฑ์ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีทัศนคติรุนแรงตามหลักกระบวนการทางจักรกลแบบวิภาษวิธีของสำนักวัตถุนิยมเชิงประวัติศาสตร์ รวมถึงสำนักกระบวนการคิดสรรทางธรรมชาติด้วย ซึ่งมีความเชื่อมั่น ความคาดหวังและอำนาจเป็นปัจจัยพลวัตของการเปลี่ยนแปลง โดยที่ทิศทางของการเปลี่ยนแปลงนั้น ผันแปรไปตามเงื่อนไขกำหนดของอิทธิพลของความเชื่อ สัดส่วนของการแบ่งปันผลประโยชน์และความเข้มแข็งของพลังอำนาจนั้น ๆ การเปลี่ยนแปลงในมิติดังกล่าวมุ่งชักนำให้มนุษย์เรียกร้องและโหยหาการเปลี่ยนแปลงและมุ่งบรรลุผลบั้นปลายอันหอมหวานในความใฝ่ฝันเป็นเป้าหมายสุดท้ายของการเปลี่ยนแปลงเป็นสำคัญ รวมทั้งสะท้อนนัยของการกระตุ้นเร้า และช่วยยู่ให้มนุษย์เร่งรัดปฏิบัติการการเปลี่ยนแปลง มีความใฝ่ฝันและแสวงหาความหวังจากการเปลี่ยนแปลง โดยภาวะจำยอมอย่างเชื่อมั่นและมั่นคงหนักแน่น

1.3 ฐานคติของกระแสแห่งยุค เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีทัศนคติเชิงรุกตามหลักความสามารถและการแข่งขันของสำนักทุนนิยมและเสรีนิยม ซึ่งมีเทคโนโลยีขั้นสูงและความซับซ้อนยุ่งยากทางเทคนิคผสมกับแรงจูงใจในการแสวงผลกำไรเป็นปัจจัยกำหนดพลวัตของการเปลี่ยนแปลง โดยที่ทิศทางของการเปลี่ยนแปลงนั้น ผันแปรไปตามเงื่อนไขกำหนดของเทคนิคและ

ทักษะความสามารถในการฉกฉวยประโยชน์และโอกาส รวมทั้งเงื่อนไขของสถานการณ์ที่ยุ่งเหยิงซับซ้อนไร้ระเบียบด้วย การเปลี่ยนแปลงในมติดังกล่าว มุ่งชี้ชวนให้มนุษย์ชื่นชมรื้อรับและฉกฉวยประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงสะท้อนนัยของการจงใจสร้างสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงเพื่อแสวงประโยชน์สูงสุดจากการเปลี่ยนแปลง สันนิษฐานให้มนุษย์อยากได้ใคร่ดี มีโลกะจริตครอบงำอย่างไรชอบเขต ชักนำมนุษย์ไปสู่ความแตกต่างยุ่งยากซับซ้อนวนวายไร้ทิศทางแฝงอยู่ในท่าที่ที่หยิ่งยะโสและอหังการในความได้เปรียบและผลประโยชน์จากเปลี่ยนแปลงที่มากกว่าเหนือกว่าคนอื่น

2. บทเรียนจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมมนุษย์กับก้นดักของสงครามความเปลี่ยนแปลง

ในโลกของความเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะมนุษย์จะเข้ามามีส่วนในการบังคับควบคุม มีความคาดหวังจากการเปลี่ยนแปลง หรือมีเป้าหมายในการแสวงประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงด้วยหรือไม่ก็ตาม แต่การเปลี่ยนแปลงก็มีส่วนสัมพันธ์กับสังคมมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงนั้นจะส่งผลบวกหรือผลในทางลบก็ตาม สิ่งสำคัญที่สังคมมนุษย์มุ่งดำรงรักษาไว้ก็คือความอยู่รอดของสังคมมนุษย์เอง แม้กระนั้นก็ตาม เชื่อว่าสังคมมนุษย์จะสามารถนำพาการเปลี่ยนแปลงให้บรรลุเป้าหมายตามที่พึงประสงค์ได้ตลอดรอดฝั่งทุกครั้งไป ในท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงนั้น สังคมมนุษย์จำต้องเผชิญทั้งในฐานะของเหยื่อ และผู้ล่าของการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

โดยความคาดหวังทุกสังคมปรารถนาจะเป็นผู้ล่ามากกว่าเป็นเหยื่อหรือการรอดพ้นจากการเป็นเหยื่อ แต่ในความเป็นจริงทุกสังคมเป็นทั้งเหยื่อและผู้ล่า ขณะที่บางสังคมเป็นผู้ล่ามากกว่าเหยื่อ บางสังคมก็เป็นเหยื่อมากกว่าผู้ล่า ในอีกด้านหนึ่งเราสามารถเห็นได้ว่าในบางสังคมนั้นเหยื่อและผู้ล่าเป็นคนต่างกลุ่มกัน และในทางกลับกันบางสังคมกลับเป็น

เหยื่อของทุกสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง เช่นเดียวกับบางสังคมที่เป็นแต่ผู้ล่าของทุกสถานการณ์ในการเปลี่ยนแปลงเช่นกัน

สังคมมนุษย์ที่ปรารถนารอดพ้นจากการเป็นเหยื่อ จำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ในการบริหารการเปลี่ยนแปลง โดยเรียนรู้ถึงการปรับตัวให้อยู่รอดปลอดภัยอย่างยั่งยืนได้ ส่วนสังคมที่ปรารถนาจะเป็นผู้ล่านั้นมุ่งจัดการในการก่อก่อกฏการเปลี่ยนแปลง เพื่อผลักดันการเปลี่ยนแปลงให้สนองประโยชน์เป้าหมายที่ต้องการอย่างเฉพาะเจาะจง โดยเฉพาะแนวโน้มของสังคมมนุษย์ยุคใหม่มีความพยายามใช้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงเพื่อการค้าหลอหลอนมากขึ้น ซึ่งหากพิจารณาในเชิงความอยู่รอดและการต่อสู้ของสังคมมนุษย์ด้วยกันแล้ว เราสามารถกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบันก็คือ **ภาวะสงคราม** อย่างหนึ่งนั่นเอง ซึ่งอาจเรียกว่าเป็น **สงครามความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่** ก็ได้

โลกในยุคสงครามความเปลี่ยนแปลง เป็นโลกของความน่าสะพรึงกลัวอย่างแฝงเร้นลุ่มลึก แยกยุค และยึดเยื้อยาวนาน เป็นยุคของการสังหารอย่างสุนทรีย์และมีศิลปะ โดยอาศัยการกระตุ้นยั่วชวนให้สังคมมนุษย์เร่งความตายและการล่มสลายด้วยการลุ่มหลงสร้อยเสน่ห์มัจจุราชนั่งแห่งตลาดเสรีและการแข่งขันด้วยขนาดทุนและทักษะของเทคโนโลยีที่เหนือกว่า จนคุณค่าของมนุษย์และอารยธรรมแท้จริงของสังคมถูกบิดเบือนเบี่ยงเบนไปสู่มูลค่าและการให้ความหมายใหม่ที่ศักดิ์ศรี จิตวิญญาณ วิถีชีวิต อารยะและวัฒนธรรมดั้งเดิมที่เคยใช้เป็นรากฐานค้ำจุนสังคมมนุษย์ให้อยู่รอดนั้นมีคุณค่าน้อยกว่ามูลค่าของอัตราการขยายตัวของตัวเลขผลกำไร และการเติบโตทางเศรษฐกิจ ดัชนีราคาหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ หรือแม้แต่การเพิ่มผลของอัตราดอกเบี้ยและความเปลี่ยนแปลงของค่าเงินในแต่ละวัน ซึ่งเป็นสังคมที่ให้มูลค่าของสินทรัพย์เป็นเครื่องกำหนดคุณค่าทางอารยธรรมของสังคมมนุษย์

อย่างไรก็ตาม หากสังคมมนุษย์เดินไปในทิศทางที่มุ่งสู่ผู้ล่า เขี่ยก็ย่อมจะถูกทำลายลงไปเรื่อย ๆ กับटकของสงครามความเปลี่ยนแปลงก็ จะถูกใช้เป็นเครื่องมือทำลายมนุษย์ด้วยกันเองไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งในสหัสวรรษ ใหม่ที่จะมาถึงหากมนุษย์ไม่สามารถแสวงหาหนทางใหม่ในการถอดชนวน สงครามความเปลี่ยนแปลงให้คลี่คลายไปในทางที่สร้างสรรค์ได้ สังคม มนุษย์ก็จะถูกบ่อนทำลายจนกระทั่งถึงเหี่ยวราวยุคสุดท้ายในที่สุด

3. ภาวะอุดมคติกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมมนุษย์

ประสบการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมมนุษย์จำแนกแบบแผน ของภาวะอุดมคติออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มแสวงหาความหวังใน เป้าหมายสูงสุดเป็นภาวะอุดมคติ (2) กลุ่มแสวงหาสัจจะสมมติและ เป้าหมายความหลุดพ้นเป็นภาวะอุดมคติ (3) กลุ่มแสวงหาทางเลือกใหม่ที่ ดีกว่าเป็นภาวะอุดมคติ

3.1 กลุ่มแสวงหาความหวังในเป้าหมายสูงสุดเป็นภาวะอุดมคติ เป็นพวกกระตุ้นปฏิภิกิริยาการเปลี่ยนแปลง มีแบบแผนของเครื่องมือและวิธี การตามกรอบอุดมการณ์ มุ่งสู่ทิศทางของเป้าหมายด้วยความมุ่งมั่นและ มุ่งหวังแน่วแน่ เร่งรัดการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและรุนแรงหวังผลต่อความ คาดหวังในเป้าหมายสูงสุดเป็นปลายทางสุดท้ายของการเปลี่ยนแปลง มี ทั้งกลุ่มที่นิยมกำลังอำนาจและความรุนแรงเข้มข้น และกลุ่มที่นิยมกำลัง อำนาจและความรุนแรงปานกลางไปจนถึงกลุ่มที่ไม่นิยมทั้งกำลังอำนาจ และความรุนแรง แต่มุ่งใช้กระบวนการประชาชนเป็นเครื่องมือของการ เปลี่ยนแปลง ภาวะอุดมคติของการเปลี่ยนแปลงในกลุ่มนี้จึงมุ่งใช้การ เปลี่ยนแปลงเพื่อเป็นหนทางเดียวไปสู่การบรรลุเป้าหมายสูงสุดที่พึง ประสงค์โดยไม่มีทางเลือกอื่นอีก

3.2 กลุ่มแสวงหาสัจจะสมมติและเป้าหมายความหลุดพ้นเป็น

ภาวะอุดมคติ เป็นพวกวางเฉยและมีแนวโน้มยอมรับการเปลี่ยนแปลงโดยไม่เคร่งครัดกับเงื่อนไขใด ๆ ที่เข้มงวดมากนัก มีแบบแผนของเครื่องมือและวิธีการตามคตินิยมของความเชื่อหลักที่มีกฎเกณฑ์แน่นอนอยู่อย่างตายตัว มุ่งสู่ทิศทางของความเป็นเอกภาพทางความคิดซึ่งเป็นการเห็นพ้องร่วมกันของส่วนใหญ่ โดยถือเอาเอกภาพและความเห็นพ้องในความจริงสิ่งเดียวกันเป็นเครื่องกำหนดระเบียบของความเปลี่ยนแปลง รวมทั้งตามคตินิยมที่เชื่อว่าระเบียบ ทิศทางและผลของการเปลี่ยนแปลงนั้นถูกกำหนดไว้ล่วงหน้าแล้วโดยอิทธิพลของอดีตเอง

กลุ่มนี้นิยมพลังครอบงำและความเชื่อมั่นศรัทธาในแนวทางสันติมากกว่ากำลังอำนาจที่รุนแรง ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มสายกลาง ดำรงอยู่และได้ตอบปฏิบัติการการเปลี่ยนแปลงในแนวทางของการปรับตัวมากกว่าการขัดขืนทำลาย ซึ่งในความเป็นจริงไม่ว่าการเปลี่ยนแปลงหรือผลของการเปลี่ยนแปลงจะมีความแตกต่างหลากหลายอย่างไร สิ่งสำคัญอยู่ที่การรับรู้และการตีความซึ่งจะต้องคิดเหมือน ๆ กันทุกคนถือเป็นสิ่งที่ต้องยอมรับและมันเป็นสิ่งที่เป็นเช่นนั้นเอง ภาวะอุดมคติของการเปลี่ยนแปลงในกลุ่มนี้จึงมุ่งแสวงหาความหมาย เรียนรู้และอยู่ร่วมกับการเปลี่ยนแปลงมากกว่าก่อปฏิบัติการและแสวงประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลง

3.3 กลุ่มแสวงหาทางเลือกใหม่ที่ดีกว่าเป็นภาวะอุดมคติ เป็นพวกมุ่งใช้ความเปลี่ยนแปลงให้เป็นเครื่องมือแสวงประโยชน์ โดยใช้ความเปลี่ยนแปลงเป็นเหตุผลอ้างถึงความชอบธรรมในสิทธิอำนาจพิเศษของผู้ที่มีอิทธิพลในการครอบงำและใช้ประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะทิศทางและผลของการเปลี่ยนแปลงจะเป็นเช่นไร มีแบบแผนของเครื่องมือและวิธีการตามกรอบของประโยชน์นิยม ที่มีกำลังอำนาจ ทักษะ ความสามารถ และผลประโยชน์ที่เหนือกว่าเป็นสิ่งสำคัญมุ่งสู่ทิศทางของการคัดสรรสิ่งที่ดีกว่า แข็งแรงกว่า หรือผู้ชนะคนสุดท้ายเป็นเครื่องกำหนดระเบียบ

ของความเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการสร้างควมยอมรับและการเชื่อฟังปฏิบัติตาม

กลุ่มนี้นิยมความทะยานอยาก การกดขี่ทำลายด้วยกำลังที่เหนือกว่าและการใช้ทักษะความสามารถที่มีความสั่นหัดชัดเจนกว่า รวมทั้งการมีเครื่องมือและทรัพยากรที่เหนือกว่า ซึ่งการแสวงหาโอกาส และการตัดทวงความได้เปรียบจะเป็นสัดส่วนที่ผันแปรไปตามการเปลี่ยนแปลงตามกฎของการแปลงความเปลี่ยนแปลงให้เป็นโอกาสและผลประโยชน์ที่มากกว่าเสมอ ภาวะอุดมคติของการเปลี่ยนแปลงในกลุ่มนี้ จึงมุ่งเป็นผู้ล่าในทุกสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง ขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงก็เป็นเหมือนเครื่องจักรกลในการผลิตสิทธิ อำนาจ ผลประโยชน์อันไม่จำกัดของผู้ที่แข็งแรงกว่าด้วย ซึ่งความทะยานอยากจะเป็นเสมือนพลังเชื้อเพลิงอย่างดีในการขับเคลื่อนจักรกลในการผลิตสิทธิประโยชน์ให้แก่ผู้ล่าตลอดไป กลุ่มนี้จึงเป็นภาวะอุดมคติที่ทำให้ฟาสซิสต์ (แข็งแรงกว่า) กับ นายทุน (มีอำนาจกว่า) มีสถานะที่ไม่ต่างกันในแง่ของการกดขี่ ขูดรีด ในสังคมที่นิยมการแข่งขันเสรียุคปัจจุบัน

4. วิถีทางการเปลี่ยนแปลงในสังคมมนุษย์

การเปลี่ยนแปลงในสังคมมนุษย์จำแนกวิถีทางการเปลี่ยนแปลงโดยอาศัยเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงกับสังคมมนุษย์ได้ 3 แนวทาง คือ (1) วิถีทางการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางควบคุม (2) วิถีทางการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางบังคับ (3) วิถีทางการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางของการปล่อยวาง

4.1 วิถีทางการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางควบคุม เป็นวิถีทางการเปลี่ยนแปลงที่มนุษย์ในกลุ่มชนชั้นนำของสังคมพยายามกำกับควบคุม เช่น การเปลี่ยนแปลงในเชิงปฏิรูป (Reform) ซึ่งเป็นวิถีทางการเปลี่ยนแปลงโดย

กำหนดระเบียบข้อตกลงร่วม วิธีการ เครื่องมือและเป้าหมายไว้ล่วงหน้า มีลำดับ ขั้นตอนที่แน่นอนไม่เร่งรัดเวลาและความรุนแรง รวมทั้งการพยายามจำกัดควบคุมผลกระทบอันไม่พึงประสงค์ด้วย

สิ่งสำคัญของวิธีการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางควบคุมก็คือการยินยอม ความเห็นพ้องต้องกันของสังคม การอาศัยเวลา การแบ่งงานกันทำและความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย โดยเฉพาะการยอมรับหลักการและกติกาของการสามารถปรับแก้ได้ในระหว่างกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงด้วย

4.2 วิธีทางการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางบังคับ เป็นวิธีทางการเปลี่ยนแปลงที่มนุษย์ในกลุ่มผูกขาดอำนาจจำนวนน้อยของสังคมคิดตัดสินใจและกระทำแทนคนทั้งสังคม โดยการใช้อำนาจบังคับ เช่น การเปลี่ยนแปลงในเชิงปฏิวัติ (Revolution) ซึ่งเป็นวิธีทางการเปลี่ยนแปลงโดยกำหนดแบบแผนการครอบงำทางความคิดในรูปอุดมการณ์ และกลไกกำลังบังคับโดยไม่คำนึงถึงข้อจำกัดในผลกระทบ เงินเวลาและความรุนแรง

สิ่งสำคัญของวิธีการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางบังคับ ก็คือ การเร่งรัดเวลา การระดมสรรพกำลังและรวบรัดอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จ การกำจัดการต่อต้านขัดขวางทุกรูปแบบ และใช้ความรุนแรงโดยไม่จำกัดขอบเขต โดยเฉพาะการยอมรับภาระสำคัญของการเปลี่ยนแปลงใน 2 ระดับหรือ 2 ขั้นตอน คือ การทำลายล้างสภาวะดั้งเดิมของสังคม และการนำสังคมไปสู่สภาวะใหม่ ซึ่งเป็นเป้าหมายสุดท้ายของการเปลี่ยนแปลง

4.3 วิธีทางการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางของการปล่อยวาง เป็นวิธีทางการเปลี่ยนแปลงที่มนุษย์กลุ่มใหญ่ของสังคมรับรู้และให้ความหมายต่อการเปลี่ยนแปลง โดยอาศัยการเรียนรู้และการปรับตัวเข้าหาความเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยที่ไม่ได้บังคับควบคุม

หรือกำหนดระเบียบแบบแผนไว้รองรับ เป็นการเฉพาะเจาะจง เช่น การเปลี่ยนแปลงในเชิงวิวัฒนาการ (Evolution) ซึ่งเป็นวิถีทางการเปลี่ยนแปลงที่มีได้มีองค์ระอานาจ หรือกลไกครอบงำที่จำกัดเฉพาะกลุ่มองค์กรและเฉพาะเวลาเข้ามามีอิทธิพลครอบงำ

สิ่งสำคัญของวิถีการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางของการปล่อยวางก็คือ การทำหน้าที่ของกลไกกระบวนการตามธรรมชาติที่มนุษย์ไม่ตั้งใจควบคุมแต่ก็ยอมรับกับผลของความเปลี่ยนแปลง สังคมมนุษย์มุ่งให้ความหมายและรับรู้เฉพาะในส่วนที่เป็นผลของการเปลี่ยนแปลง มากกว่าการใช้ความพยายามในการกำหนดกะเกณฑ์หรือควบคุมต่อกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงหรือสร้างผลของความเปลี่ยนแปลง

5. ภัยคุกคามจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมมนุษย์

ปัญหาสำคัญจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมมนุษย์อยู่ที่ข้อจำกัดในการสร้างคุณภาพของการเปลี่ยนแปลงระหว่าง 3 ตัวแปร คือ (1) วิธีการเปลี่ยนแปลง (2) เป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (3) ผลกระทบการเปลี่ยนแปลง ซึ่งผลพวงของข้อจำกัดในการสร้างคุณภาพดังกล่าวทำให้มนุษย์ขาดความเชื่อมั่น หวาดระแวง เกรงกลัว และจำเป็นต้องเผชิญกับภัยคุกคามของความเปลี่ยนแปลงในหลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะความขัดแย้งทางสังคมอันเนื่องมาจากภาวะสับสนทางจิตใจ การฉกฉวยโอกาส และข้อจำกัดทางทักษะของมนุษย์เอง แต่อย่างไรก็ตามมนุษย์ก็ยังไม่สามารถหยุดยั้งประวัติศาสตร์การเปลี่ยนแปลงได้เลย การเปลี่ยนแปลงกับสังคมมนุษย์จึงยังคงอยู่คู่กันต่อไป

5.1 วิธีการเปลี่ยนแปลง แม้ว่าเราจะมีทัศนะคติที่ดีต่อวิธีการเปลี่ยนแปลงในทางสันติโดยความเห็นพ้อง ยอมรับของคนส่วนใหญ่อย่างมีระเบียบแบบแผนและมีขั้นตอนที่แน่นอนชัดเจนก็ตาม แต่ก็ไม่ได้เป็น

หลักประกันว่าจะทำให้การเปลี่ยนแปลงบรรลุเป้าหมาย หรือจะก่อผลกระทบที่พึงประสงค์เสมอไป แม้แต่การเปลี่ยนแปลงในเชิงปฏิรูปก็ตาม ซึ่งบางครั้งอาจเป็นชนวนให้เกิดการสะสมความขัดแย้งที่รุนแรงอันเนื่องมาจากความตึงเครียดสืบสนจากความล่าช้าของการเปลี่ยนแปลง หรือการเปลี่ยนแปลงอาจเป็นปัจจัยเร่งปฏิกริยาให้เกิดผลกระทบที่ควบคุมไม่ได้ตามมาในภายหลัง ซึ่งสิ่งที่สังคมจะต้องตัดสินใจเลือกเอาเพียงอย่างหนึ่งอย่างใดก็คือการเลือกที่จะสร้างความเป็นเลิศของวิธีการที่ดีเป็นเป้าหมายที่มีลำดับสำคัญสูงสุดของการเปลี่ยนแปลง หรือจะเลือกคาดหวังแต่เฉพาะเป้าหมายและผลกระทบที่พึงประสงค์จากการเปลี่ยนแปลงเท่านั้นโดยที่ไม่คำนึงถึงการแสวงหาความเป็นเลิศของวิธีการแต่อย่างใด

5.2 เป้าหมายการเปลี่ยนแปลง การบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงของสังคมไม่ว่าเป้าหมาย การแสวงหาเป้าหมายสูงสุดในอุดมคติ เป้าหมายการแสวงหาทางเลือกใหม่ที่ดีกว่า หรือเป้าหมายการแสวงหาสังคมที่สมมติก็ตาม เราไม่สามารถประกันความเชื่อมั่นได้ว่าสังคมมนุษย์จะสามารถเปลี่ยนแปลงไปสู่เป้าหมายปลายทางที่พึงปรารถนาได้ตามความคาดหมายร่วมกันทั้งสังคม อย่างเช่น กรณีการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายของอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ ซึ่งเวลาได้ล่วงเลยไปมากกว่า 200 ปีแล้วก็ยังไม่มีโอกาสได้เห็นผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้แต่อย่างใด ซึ่งสิ่งสำคัญที่สังคมจะต้องเลือกก็คือ การเร่งบรรลุเป้าหมายให้เร็วขึ้น การปรับแก้เป้าหมายใหม่หรือการเลิกล้มเป้าหมายเดิม ซึ่งในที่สุดเราอาจไม่สามารถคาดหมายได้ว่าวิธีการและผลกระทบจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดในภายหลัง โดยเฉพาะเมื่อรุ่นชน (Generation) เวลา ปัญหา ปัจจัยแวดล้อมและความต้องการของสังคมเปลี่ยนแปลง ความหมาย สารัตถะคุณค่าและความมุ่งมั่นของเป้าหมายนั้นจะยังคงดำรงอยู่หรือไม่ หรือกรณีที่สังคมเกิดตีความคุณค่าและเป้าหมายใหม่ที่กระทบหรือแย้งต่อความ

ยอมรับของสังคมทั่วไป ก็อาจเป็นเหตุให้เกิดความระส่ำในสังคมตามมาได้

5.3 ผลกระทบการเปลี่ยนแปลง ผลกระทบการเปลี่ยนแปลง เป็นจุดอ่อนที่สำคัญของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เนื่องจากผลกระทบทั้งที่ไม่คาดหมายและไม่พึงประสงค์ มักถูกปฏิเสธจากสังคมไม่ว่าในทางตรงหรือทางอ้อม ปฏิกริยาการปฏิเสธผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง เหมือนกับพลังบูมเมอร์แรงซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสังคมที่รุนแรงมากกว่าเป้าหมายที่พึงคาดหวัง ซึ่งสิ่งสำคัญที่สังคมจะต้องตัดสินใจเลือกก็คือการยุติการเปลี่ยนแปลงเพื่อป้องกันยับยั้งไม่ให้เกิดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง หรือการใช้ความอดทนยอมรับผลของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นแล้วค่อยปรับปรุงแก้ไขในภายหลังเพื่อประคับประคองให้การเปลี่ยนแปลงได้ดำเนินต่อไปจนถึงเป้าหมายปลายทางสุดท้าย

ส่วนที่ 2

สังคม-การเมืองไทยกับประสบการณ์การเปลี่ยนแปลง

1. ประสบการณ์การเปลี่ยนแปลงสังคมไทย : จากสังคมปิดสู่สังคมเปิดแบบจำกัด

1.1 สถานะดั้งเดิมของสังคมไทยเป็นสังคมไพร่ฟ้า อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐและชนชั้นนำทางอำนาจ ความเป็นสังคมไพร่ฟ้าทำให้สังคมและประชาชนผู้อยู่ใต้ปกครองเป็นฝ่ายยอมรับการครอบงำของชนชั้นนำทางอำนาจ และการขึ้นำโดยอำนาจรัฐซึ่งเป็นฝ่ายปกครอง ภาคสังคมและประชาชนไม่ได้รับการยอมรับสถานภาพทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง สังคมและประชาชนจึงถูกตัดขาดจากมิติทางอำนาจและการเมือง การปกครอง สังคมและประชาชนจึงเป็นพลังเฉื่อยอ่อนเปลี่ยนไร้พลัง ขาดแรงจูงใจ ความคาดหวัง ความมั่นใจและไม่มีประสบการณ์การเข้ามีส่วนร่วมในบทบาทที่เป็นโครงสร้างส่วนบนโดยตรง

1.2 โครงสร้างดั้งเดิมของสังคมไทยเป็นสังคมอุปถัมภ์ซึ่งเป็นสายใยสัมพันธ์หลักของสังคม ความเป็นสังคมอุปถัมภ์ทำให้สังคมไทยยอมรับและพยายามสืบทอดความสัมพันธ์เชิงทาสโดยอาศัยการพึ่งพิงการคุ้มครองช่วยเหลือจากผู้มีอำนาจ อิทธิพลและกำลังที่เหนือกว่า มอง

กรอบของผลประโยชน์และความภักดีที่จำกัดวงแคบเฉพาะหน้า ความสัมพันธ์ไม่เท่าเทียมกันในกรอบของสายใยอุปถัมภ์ระหว่างผู้ให้กับผู้รับ ขาดมุมมองในแง่ของผลประโยชน์สาธารณะ ในระดับชาติที่มีความสัมพันธ์ซับซ้อนและในระดับที่กว้างขวางยาวไกลออกไปนอกกรอบอุปถัมภ์

1.3 รากฐานดั้งเดิมของสังคมไทยเป็นสังคมเครือญาติ มีครอบครัวและวงศ์ตระกูลเป็นฐานอ้างอิง ความเป็นสังคมเครือญาติและวงศ์ตระกูล ทำให้สังคมไทยมีความมั่นคง และแน่นแฟ้นในระบบความสัมพันธ์ชั้นปฐมภูมิจนไม่เคลื่อนไหว ขาดพลวัตของระบบความสัมพันธ์ระดับเครือข่ายภายนอกมีความขึงตึงไม่คลายตัวออกนอกแวงวงของเครือญาติ สังคมและคนไทยขาดความเชื่อมั่น หวาดระแวงและไม่ไว้วางใจและขาดความมั่นคงราบรื่นกับระบบความสัมพันธ์ในระดับทุติยภูมิและพหุภูมิที่ซับซ้อนและแตกต่างหลากหลายได้ ขาดทักษะในการเจรจาต่อรองประสานประโยชน์ในวงกว้าง รวมทั้งการเปิดใจให้กว้างต่อการรับรู้ในประโยชน์สาธารณะที่เป็นผลประโยชน์แห่งชาติ โดยเฉพาะการปรับความสัมพันธ์กับระดับสากล

1.4 วัฒนธรรมดั้งเดิมของสังคมไทยเป็นวัฒนธรรมแบบชนชั้น ซึ่งมีการยอมรับเส้นแบ่งระหว่างชนชั้นโดยสันติแต่อยู่ร่วมกันอย่างขัดแย้ง ความเป็นวัฒนธรรมแบบชนชั้น ทำให้สังคมไทยโดยเฉพาะในภาคประชาชนจัดระเบียบความสัมพันธ์กับผู้ปกครองแบบสยบยอมไม่ตื่นตัวเข้ามีส่วนร่วม ภาคประชาชนเป็นฝ่ายยอมรับอำนาจการปกครอง มากกว่าการสร้างอิทธิพลต่อฝ่ายปกครอง ผลักภาระด้านการปกครองให้แก่รัฐและผู้ปกครองอย่างเบ็ดเสร็จแต่ฝ่ายเดียว ภาคสังคมและประชาชนขาดรากฐานการหล่อหลอมและก่อสร้างวัฒนธรรมพลเมือง (Civic Culture) เป็นฐานรองรับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและสังคมเป็นความสัมพันธ์แบบกดขี่เอาเปรียบมากกว่าการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพที่เกื้อกูลซึ่งกัน

1.5 ความคิดดั้งเดิมของสังคมไทยเป็นความคิดที่จำกัดกรอบอยู่ในกฎแห่งกรรมแบบพรหมลิขิตเป็นกระแสหลัก ความคิดในกรอบของกฎแห่งกรรมแบบพรหมลิขิต ซึ่งเป็นการใช้เหตุผลที่ขาดอิสระเสรีทางความคิดทำให้สังคม และคนไทยไม่ยอมรับฐานะความเป็นปัจเจกชนของตนเอง ไม่ตระหนักและเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตน โดยเฉพาะบทบาทในทางสาธารณะ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องของรัฐและชนชั้นนำเท่านั้น

1.6 กระแสการเปลี่ยนแปลงดั้งเดิมของสังคมไทยเป็นกระแสของการเปลี่ยนแปลงแบบผสมผสานระหว่างการวิวัฒน์และการปฏิวัติ โดยมีแนวโน้มของการปฏิวัติเป็นกระแสนำ กระแสความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยมีช่องว่างระหว่างรอยต่อของกระแสหลักกับกระแสรอง เกิดความสับสนวุ่นวายของทิศทางในช่วงเปลี่ยนผ่าน ขาดความต่อเนื่องมีการสะดุดหยุดชะงัก มีความลังเลไม่แน่ใจ ไม่สามารถวางรากฐานการเปลี่ยนแปลงให้มั่นคงเป็นปึกแผ่นได้ การเปลี่ยนแปลงก้าวกระโดดทั้งก้าวหน้าและถอยหลังแบบสลับฉาก สร้างรอยร้าวของความขัดแย้งที่รุนแรงแตกหัก การเปลี่ยนแปลงต้องแลกกับความสูญเสีย และต้องอาศัยเวลาในการประสานเยียวยาความขัดแย้งแตกแยกจนต้องย่ำอยู่กับที่เป็นเวลานาน

1.7 ผลพวงจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยนำสังคมไทยไปสู่การเป็นเหยื่อมากกว่าผู้ล่า การเป็นเหยื่อของการเปลี่ยนแปลง ทำให้สังคมและคนไทยขาดความสามารถในการจัดการบริหารความเปลี่ยนแปลงขาดผู้นำแบบรัฐบุรุษที่แท้จริง แต่กลับสร้างอัศวินขี่ม้าขาวเฉพาะเหตุการณ์ซึ่งทำให้ปัญหาหลักของสังคมไม่ได้รับการแก้ไขและกระแสการเปลี่ยนแปลงถูกใช้เป็นเครื่องมือของนักฉวยโอกาสแสวงประโยชน์จากกระแสการเปลี่ยนแปลง การเกิดภาวะผู้นำแบบชั่วคราว ชัดตาที่พตาม

สถานการณ์กลายเป็นแบบแผนของภาวะผู้นำในอุดมคติเรียกร่องผู้นำแบบเด็ดขาดห้าวหาญมูทะลุรุนแรงมากกว่าผู้นำแบบรัฐบุรุษที่ยั่งยืนในระยะยาว การเปลี่ยนแปลงจึงเกิดจากการกระตุ้นก่อปฏิริยาของนักฉวยโอกาสทางการเมือง โดยอาศัยการจัดตั้งในกลไกรัฐ และใช้กำลังความรุนแรงเป็นเครื่องมือ

1.8 การเปลี่ยนแปลงในบั้นปลายของสังคมไทยเปลี่ยนจากสังคมปิดสู่สังคมเปิดแบบจำกัด การเปลี่ยนจากสังคมปิดสู่สังคมเปิดแบบจำกัด ทำให้สังคมไทยเป็นสังคมของรูปแบบ โดยปราศจากเนื้อหา เป็นสังคมเสรีที่ไม่มีอิสระ การเปิดกว้างของสังคมเป็นการเปิดในระดับความคาดหวังที่ไม่ปรากฏผลทางปฏิบัติ ขณะที่โครงสร้างอำนาจและวัฒนธรรมทางอำนาจยังถูกกำหนดและจำกัดอยู่ในกลไกและกระบวนการต่อสู้ การแข่งขันช่วงชิงกันแต่ในเฉพาะกลุ่มชนชั้นนำที่ผูกขาดความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจและรวมศูนย์อำนาจทางการเมืองเท่านั้น ส่วนประชาชนผู้ถูกปกครองยังคงเป็นฝ่ายถูกระดมกะเกณฑ์เข้าเป็นแนวร่วมเพื่อเป้าหมายเชิงนโยบายของกลุ่มชนชั้นนำ ซึ่งตกเป็นเครื่องมือสร้างฐานพลังอำนาจ และเสริมความชอบธรรมทางการเมืองการแข่งขันช่วงชิงอำนาจระหว่างกลุ่มแกนนำ สังคมเปิดของไทยจึงเป็นสังคมเปิดที่ชนชั้นนำมุ่งฉวยเอาค่านิยมประชาธิปไตยมาใช้เป็นเครื่องมือให้การเล่นเกมส์อำนาจ (Power Play) ได้รับการคุ้มกันเป็นความยอมรับทั่วไป ซึ่งทำให้กำลังอำนาจและผลประโยชน์ของชนชั้นนำได้รับการแต่งแต้มสีสรรค์ (Power Cosmetic) ให้กลมกลืนเข้ากับกระแสประชาธิปไตย ซึ่งประชาชนชั้นถูกปกครองตกเป็นเหยื่อของการเปลี่ยนแปลงโดยไม่มีทางเลือก ในทางกลับกันชนชั้นนำเองก็ไม่สามารถรักษฐานอำนาจและผลประโยชน์ให้มีความมั่นคงและยั่งยืนในระยะยาวได้ เนื่องจากฐานอำนาจและผลประโยชน์ของชนชั้นนำดำรงอยู่บนรากฐานของการแก่งแย่งช่วงชิง ซึ่งต้องแลกกับความเปราะบางอ่อนแอของสังคม

ส่วนรวมทั้งระบบ ในที่สุดก็ต้องตกเป็นเหยื่อของกระแสการเปลี่ยนแปลงที่แข็งแกร่งกว่าจากภายนอกในระดับสากล ในรูปของวิกฤตทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่

2. แนวทางและกระบวนการเปลี่ยนแปลงสังคมไทย : สังคมไทยเปลี่ยนแปลงแบบลอกคราบและย้อมสี

2.1 สังคมไทยเปลี่ยนแปลงแบบลอกคราบ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงทางรูปแบบในระดับความคาดหวัง ความเชื่อในรูปของมายาภาพ โดยไม่เปลี่ยนแปลงทางเนื้อหาในระดับโครงสร้างและกระบวนการในรูปของแบบแผนทางปฏิบัติหรือพฤติกรรม การเป็นสังคมลอกคราบ ทำให้สังคมไทยเปลี่ยนแปลงแบบลองผิดลองถูก (trial & error change) ไร้ทิศทางขาดแบบแผน และขาดการจัดการอย่างเป็นระบบระเบียบ การเปลี่ยนแปลงของสังคมจึงขาดพลังร่วมกันของประชาชนทุกกลุ่มทั้งสังคม มีความแตกแยกและขัดแย้งกันระหว่างภาคส่วนและฝักฝ่ายสูง ไม่มีแม่บททางความคิดและแนวอุดมการณ์เหนี่ยวนำ และไม่มีการคัดสรรภาวะผู้นำที่เหมาะสมขึ้นมาได้ บันทอนศักยภาพของสังคมในระยะยาว

2.2 สังคมไทยเปลี่ยนแปลงแบบย้อมสี ซึ่งเป็นการสร้างศีลธรรมที่ฉาบฉวยในเชิงประจักษ์ (Good Looking) อย่างผิวเผินภายนอก โดยไม่หยั่งลึกถึงรากของบรรทัดฐานทางวัฒนธรรม (Norm of Culture) ที่วัดค่าได้จากผลสุดท้าย (end result) ที่เป็นผลได้อันพึงประสงค์จากแนวปฏิบัติ (Well Performed) การเป็นสังคมย้อมสี ทำให้สังคมไทยเปลี่ยนแปลงอย่างฉาบฉวย ชั่วคราว และวูบวาบตามแรงเหวี่ยงของปฏิกริยากระตุ้น หวังผลในระดับความรู้สึกพึงใจเฉพาะหน้า ไม่สามารถส่งทอด รับช่วงและสานต่อระหว่างรุ่นชนได้ เนื่องจากขาดกลไกและระบบในการเชื่อมต่อความรู้สึกที่แตกต่างทั้งในเรื่องของรสนิยม บุคลิกภาพ ค่านิยม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตได้

ไม่มีแบบแผนของแก่นสารที่เป็นรูปธรรมให้ยึดถือเชื่อถือระหว่างกลุ่มคน และรุ่นชนให้ต่อเนื่องมั่นคงได้ ทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ล่องลอย แกว่งไกวขาดการหยั่งรากในโครงสร้างพื้นฐานของบรรทัดฐานทางวัฒนธรรม สำหรับเป็นหลักยึดที่ชนทุกกลุ่มทุกชนชั้นและต่างรุ่นชนสามารถยึดถือและ เกาะกุมร่วมกันได้ สังคมไทยจึงขาดความมั่นคงต่อเนื่อง เปลี่ยนแปลง แบบแกว่งไกวสับสนตลอดเวลา ซึ่งเป็นความไร้เสถียรภาพของฐานราก ทางวัฒนธรรม

2.3 การเปลี่ยนแปลงแบบลอคคราบและย้อมสีของสังคมไทย เป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อหวังผลเฉพาะทาง เฉพาะเวลา และเฉพาะกลุ่มไม่ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงขั้นรากฐานทางโครงสร้างของสังคมทั้งระบบโดยรวม ผลพวงตกทอดจากการเปลี่ยนแปลง จึงมุ่งสนองประโยชน์เฉพาะ กลุ่มก้อนที่คับแคบ ขณะที่ผลกระทบอันไม่พึงประสงค์ขยายวงกว้างขวาง เกินความควบคุม การเป็นสังคมลอคคราบและย้อมสีทำให้สังคมไทยเป็น สังคมที่ถูกตอกลิ้มความขัดแย้ง แตกแยก แตกต่าง แก่งแย่ง เอาเปรียบ และฉกฉวยเอาแต่ได้ในทุกสถานการณ์ เป็นสังคมในภาวะสงครามขาด สันติและภราดรภาพ เป็นสังคมที่ข้อแปรไร้ความหมาย บิดเบือนความจริง พลิกแพลงเหตุผลและเลียงกฎกติกาของสังคม ทำผิดให้เป็นถูกกลับขาวให้เป็นดำ สังคมไทยไม่มีความจริงให้เชื่อถือและยืนยันความถูกต้องได้

3. ปัจจัยกำหนดการเปลี่ยนแปลงสังคมไทย : การเสริมแรงและการต้านแรงระหว่างปัจจัยภายในกับปัจจัยภายนอก

3.1 ปัจจัยภายใน ซึ่งเป็นปัจจัยระดับรัฐถูกกำหนดโดยโครงสร้าง ส่วนบนของรัฐทั้งชนชั้นปกครอง กลไกการเมือง กฎหมายและนโยบายแห่ง รัฐ โดยที่รัฐและกลไกการเมืองมีบทบาทนำในการเปลี่ยนแปลงในรูปของ แรงขับเคลื่อนจากพลังการผลิต (การผูกขาดผลประโยชน์และความมั่งคั่ง) พลัง

อำนาจ (การรวมศูนย์อำนาจและอิทธิพล) และแรงขับจากพลังการต่อสู้แข่งขันระหว่างชนชั้นนำด้วยตนเอง (การสร้างฐานสนับสนุนจากมวลชนคนชั้นล่าง) ปัจจัยกำหนดโดยโครงสร้างส่วนบนของรัฐ ซึ่งมีชนชั้นปกครองและกลไกการเมืองมีบทบาทนำ ทำให้สังคมไทยเปลี่ยนแปลงบนพื้นฐานของพลังเฉื่อยแบบอนุรักษ์ซึ่งเน้นการจัดระเบียบด้านความมั่นคงในการรักษาไว้ซึ่งฐานอำนาจและผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มเป็นสำคัญ ขาดปฏิบัติการท้าทายและกระจายตัวอย่างกว้างขวาง รวดเร็วและหลากหลาย จากพลังมวลชนในฐานล่างอันเกิดจากพลังการผลิตของทุนเสรีที่อิสระแท้จริง การเปลี่ยนแปลงจึงอยู่ในกรอบจำกัดยังคงรักษาแบบแผนของการควบคุมการจำกัด การผูกขาด และการรวมศูนย์ในขอบเขตที่จำกัดอย่างคับแคบไม่กระจายลงถึงฐานรากของสังคมเกิดการปิดกั้นและจำกัดโอกาสของพลังประชาชนในระยะยาวซึ่งเป็นสังคมเสรีที่ขาดอิสระ

3.2 ปัจจัยภายนอก ซึ่งเป็นปัจจัยระดับสากลถูกกำหนดโดยกลุ่มทุนข้ามชาติที่อาศัยพลังตลาดเสรี ค่านิยมประชาธิปไตยแบบเสรี สิทธิมนุษยชน ลิขสิทธิ์ทรัพย์สินทางปัญญา สิ่งแวดล้อม NGO และเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือโดยที่บริษัทข้ามชาติ กลุ่มการเมืองที่คุมอำนาจรัฐและแนวนโยบายแห่งรัฐ ร่วมมือกันแสวงประโยชน์ และความมั่งคั่งภายนอกประเทศ เพื่อฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มการเมือง และความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ปัจจัยกำหนดในระดับสากลโดยทุนข้ามชาติ และกลุ่มอำนาจการเมืองของรัฐมหาอำนาจซึ่งใช้ตลาด เทคโนโลยี ลิขสิทธิ์ และค่านิยมสากลเป็นเครื่องมือนั้น ทำให้ป้อมปราการของทุนชาติถูกทะลุทะลวงตกเป็นเครื่องมือของชนชั้นนำในชาติร่วมมือกันเพิ่มอำนาจการผูกขาดความมั่งคั่งและอำนาจทางการเมืองอย่างเบ็ดเสร็จมากขึ้น สังคมไทยจึงเปลี่ยนแปลงบนพื้นฐานของการถูกรุกทำลาย ส่งผลต่อเอกราชทางเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาว รวมทั้งการคุกคามจากอิทธิพล

ทางการเมืองของระบบบริรัฐนานาชาติที่เข้ามายึดกุมพลังทางเศรษฐกิจในประเทศด้วย ซึ่งจะสร้างความผูกพันต่อโครงสร้างหลักของสังคมโดยรวมในอนาคต

3.3 การเสริมแรงและการต้านแรงระหว่างปัจจัยภายในกับปัจจัยภายนอก เป็นเงื่อนไขแบบผกผันของปัจจัยกำหนดการเปลี่ยนแปลง โดยที่การเสริมแรงระหว่างทั้งสองปัจจัยจะเกิดภายใต้เงื่อนไขที่ทั้งสองฝ่ายมีผลประโยชน์ร่วมกันหรือประสานประโยชน์ได้ในรูปของการร่วมทุน การพึ่งพาเครือข่ายตลาด การผูกขาดและการเป็นตัวแทนผลประโยชน์ทางการค้าและการลงทุน ขณะที่การต้านแรงจะเกิดภายใต้เงื่อนไขที่ทั้งสองฝ่ายร่วมประโยชน์กันต่อไปไม่ได้ หรือการขัดกันทางผลประโยชน์ ซึ่งไม่มีความจำเป็นต้องพึ่งพาซึ่งกันต่อไป ในรูปของการรวมกิจการ การถอนทุนกลับ การย้ายฐานการลงทุน การเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศ การเปลี่ยนผลประโยชน์แห่งชาติ การแย่งส่วนแบ่งตลาด การผูกขาดล้มปทานรายเดียว การแข่งขันระหว่างทุนชาติกับทุนต่างชาติ ตลอดจนการฮุบกลืนของทุนที่ใหญ่กว่า ในรูปของการตัดตอน การครอบงำทางเศรษฐกิจทั้งระบบหรือเฉพาะสาขาหลัก เช่น สาขาสื่อสาร โทรคมนาคม สาขาอิเล็กทรอนิกส์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และทรัพย์สินทางปัญญา การเสริมแรงและการต้านแรงระหว่างปัจจัยภายนอกกับปัจจัยภายใน ทำให้สังคมไทยประสบความบอบช้ำและสูญเสียจากการต่อสู้ในการต้านแรงระหว่างภายในกับภายนอก ในขณะที่พื้นที่ผลประโยชน์ของทุนชาติถูกรุกล้ำและแย่งยึดกับทุนต่างชาตินั้น เราได้ดึงเอาทรัพยากรของทั้งประเทศไปต่อสู้อย่างเช่นกรณีการป้องกันเงินบาท เป็นต้น รวมทั้งการพยายามเปิดเกมรุกในเรื่องตลาดและการค้าเสรีของกระแสทุนนิยมโลกด้วยนั้น ได้ก่อให้เกิดกระแสความขัดแย้งภายในประเทศอย่างรุนแรงระหว่างกลุ่มทุนและกลุ่มการเมืองที่เป็นพันธมิตรร่วมระหว่างทุนชาติกับทุนจักรวรรดินิยม ซึ่งในที่สุดก็นำไป

สู่การสูญเสียอธิปไตยทางเศรษฐกิจทั้งระบบโดยเฉพาะการล่มสลายของ
ทุนท้องถิ่นตั้งแต่ระดับไร่นาในชนบทไปจนถึงเมืองใหญ่ที่กำลังถูกระบบ
ตัวแทนและสาขาของเครือข่ายทุนข้ามชาติเข้าไปยึดครองพื้นที่ทาง
เศรษฐกิจทั้งด้านการลงทุน การผลิต การตลาด และการบริโภคครอบคลุม
ทั้งวงจร ดังจะเห็นได้ว่า ข้าวโพด ถั่วฝักยาว เผือก มัน ที่ประชาชนคนไทยเคย
บึ่งกินบึ่งขายกันมาแต่เดิมทั้งในชนบทและในเมืองต้องเปลี่ยนไปกินมันฝรั่ง
ทอด ข้าวโพดคั่ว หรือแม้แต่ไก่ทอดก็ตาม นอกจากนี้ในสวนทุเรียนขนาดใหญ่
ในสาขาการผลิตหลักทั้งในภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม การเงินและการ
บริการก็กำลังตกอยู่ในชะตากรรมเดียวกัน ซึ่งกำลังถูกดูดกลืนเข้าสู่ระบบ
จักรวรรดินิยมทางเศรษฐกิจไปในที่สุดอย่างไม่อาจต้านทานหรือหลีกเลี่ยงได้

ส่วนที่ 3

๖ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสังคม - การเมืองไทยในสหัสวรรษใหม่

1. สังคมไทยกับการจัดระเบียบโลกใหม่ : การปรับตัวเข้าสู่กระแสสากลในสังคมนานาชาติ

อิทธิพลของระเบียบโลกใหม่จะเพิ่มความเข้มข้นและเพิ่มอัตราเร่งในการรุกคืบเข้าสู่สังคมไทยอย่างขนานใหญ่ เนื่องจากไทยเป็นสังคมที่มีเสรีและไม่มีกำแพงอุดมการณ์หรือลัทธิชาตินิยมเป็นป้อมปราการที่แข็งแกร่งพอที่จะขวางกั้นกระแสนี้ดังกล่าว จำเป็นที่ไทยจะต้องแสวงหาที่ยืนและจัดตำแหน่งแห่งที่ของตนอยู่ในสังคมโลกในกรอบที่สามารถดำรงรักษาผลประโยชน์และเกียรติภูมิของชาติไว้ได้

ในการเข้าสู่ระเบียบโลกใหม่สังคมไทยต้องอาศัยพลังขับเคลื่อนขนาดใหญ่ ซึ่งรัฐจะต้องเป็นหัวขบวน ในการระดมความสนับสนุนและประสานพลังร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ในทุกภาคส่วนของสังคม โดยไม่ปล่อยให้เกิดช่องว่างของการล่าหลังและการล้าหน้าในบางภาคส่วนของสังคม ซึ่งจำเป็นต้องมีระบบบริหารกิจการสากลในระดับชาติ และระดับนานาชาติ ด้วยโดยเฉพาะการเริ่มปรับเปลี่ยนในส่วนที่เป็นลำดับความสำคัญและเร่ง

ตัวนสูงสุดในระดับความคิดและวัฒนธรรมไปสู่ระดับของพฤติกรรม เช่น เรื่องของประชาธิปไตยทางการเมือง เสรีทางเศรษฐกิจ สิทธิมนุษยชนทางสังคม การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การเคารพกฎหมายกติการะหว่างประเทศและปฏิญญาสากล ระบบมาตรฐานสากลไปจนถึงการเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขันของประเทศและการพัฒนาประชาชนได้ให้ยกฐานะเป็นพลโลกทัดเทียมกับชุมชนนานาชาติ โดยที่สามารถปกป้องคุ้มครองเอกราชอธิปไตย ผลประโยชน์และเกียรติภูมิของชาติไว้ให้ดำรงอยู่

2. สังคมไทยกับความเป็นรัฐสมัยใหม่ : จากรัฐประชาชาติสู่ประชารัฐ

ความเป็นรัฐสมัยใหม่ของสังคมไทยกำลังเปลี่ยนผ่านจากรัฐประชาชาติสู่ประชารัฐ โดยความเป็นประชารัฐนั้นได้รับแรงหนุนจากกระแสสากลที่มีค่านิยมประชาธิปไตยเป็นหัวหอก ประสานเข้ากับองค์กรแนวร่วมระหว่างภาคเอกชนกับประชาชน ได้ส่งผลให้เส้นแบ่งระหว่างชนชั้นปกครองในกลไกอำนาจการเมืองและกลไกรัฐกับชนชั้นล่างผู้ถูกปกครองมีความเด่นชัดและถ่างขยายให้กว้างออกไปมากขึ้น โดยผลพวงดังกล่าวได้ส่งคุณูปการต่อการเติบโตของพลังในภาคประชาชนในรูปของขบวนการประชาชน องค์กรชุมชน และพันธมิตรระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ในเครือข่ายที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งผ่านประสบการณ์ของการจัดตั้งและการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เข้มข้น มีสำนึกของความเป็นพลเมืองที่ชัดเจนมากขึ้นเป็นลำดับ โดยเฉพาะได้เล็งเห็นประโยชน์และประสบความสำเร็จจากการเข้าสู่กระบวนการทางการเมืองในรูปของกลุ่มผลประโยชน์ย่อยเฉพาะกลุ่ม (Specific - issue groups) จนสิ่งสมเป็นวัฒนธรรมมวลชนของคนฐานล่างในสังคม ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ของความประทับใจทางประวัติศาสตร์ใหม่ (New Historical Impression) ของชนชั้นล่างอย่างไม่เคยมีมาก่อน

ความเป็นประชารัฐ เป็นรัฐที่ผ่อนคลายนโยบาย และเปิดกว้างให้พลังประชาชนเข้ามามีบทบาทหลักในการมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์และความต้องการที่หลากหลาย ซึ่งรัฐจะต้องส่งเสริมบทบาทภาคประชาชนในทุกรูปแบบ โดยที่รัฐจำเป็นต้องวางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัดและใช้อำนาจให้น้อยลงรวมทั้งการถ่ายเทบทบาทอำนาจลงสู่กลไกระดับล่างให้กลไกทางสังคมทำงานได้อย่างเต็มบทบาทและมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง ซึ่งบทบาทของรัฐจะต้องจำกัดอยู่เฉพาะการคุมกติกาเป็นสำคัญ

3. สังคมไทยกับประชาธิปไตยในความหมายใหม่ : จากประชาธิปไตยนำวิถีสู่พหุประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

สังคมไทยกำลังเปลี่ยนผ่านจากการเมืองแบบนำวิถีซึ่งชนชั้นปกครองกลุ่มผูกขาดอำนาจในกลไกการเมืองและกลไกรัฐที่เคยยึดครองพื้นที่อำนาจอย่างเหนียวแน่นไปสู่การคลี่คลายขยายตัวของกลุ่มอำนาจใหม่ ซึ่งเป็นนอกกล้าของประชาธิปไตยในความหมายใหม่ที่ส่งอิทธิพลต่อการตีความประชาธิปไตยว่าเป็นการเมืองภาคประชาชนนั้นได้ผ่านการพิสูจน์ความสำเร็จ โดยได้ปรากฏผลอยู่ในโครงสร้างส่วนบนของรัฐในรูปของรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนก้าวสำคัญในการผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองอย่างเข้มข้นและครบทั้งวงจร คือตั้งแต่ขั้นการแข่งขันเข้าสู่อำนาจ ขั้นการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจ และขั้นการถอดถอนให้พ้นจากอำนาจของผู้ปกครองในที่สุด การขยายผลพวงของปรากฏการณ์ดังกล่าว ได้ส่งทอดต่อไปถึงการเปิดลู่วางใหม่ ๆ ให้กลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มอำนาจใหม่ที่มีความก้าวหน้าได้มีที่ยืนและมีสวนเข้ายึดครองพื้นที่อำนาจทางการเมืองในระบบเพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกิดการปรับตัวและปรับสภาพในกระบวนการเมืองของกลุ่มอำนาจ

เก่าที่ล้าหลังให้ก้าวตามทันกลุ่มอ้างอิงใหม่ที่ประชาชนเริ่มหันเหความภักดี และกลับมาให้ความนิยมนมากขึ้น เป็นผลให้เกิดปรากฏการณ์ใหม่ของการ ปรับรับและยกระดับมาตรฐานคุณภาพใหม่ในแวดวงการเมืองอย่างขนานใหญ่ในเวลาต่อมา เช่นการปรับรับระบบกลไกพรรคการเมือง การปรับ ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ของพรรคใหม่ การคัดสรรกลั่นกรองบุคลากร ทางการเมืองที่เข้มงวดมากขึ้น การปรับนโยบายของพรรคการเมืองใหม่ การเปิดตัวของนักการเมืองหน้าใหม่ รวมทั้งการปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพใน ระดับของภาวะผู้นำทางการเมือง (Political Leadership) ซึ่งส่งผลกระทบต่อ วัฒนธรรมทางการเมืองใหม่ (Political Culture) ด้วย

สังคมพหุประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม รัฐจะต้องปรับบทบาทจาก การบังคับควบคุมเป็นบทบาทของการระดมเข้าร่วมในระบบและการ ประสานประโยชน์ที่แตกต่างและหลากหลาย โดยสร้างช่องทางการมี ส่วนร่วมให้รองรับกับกลุ่มที่แตกต่างหลากหลายได้รวมทั้งการปรับปรุง มาตรฐานคุณภาพของสถาบันการเมืองให้มีประสิทธิภาพและพัฒนาไกล รัฐให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาของประชาชนหมู่่มาก ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาระบบ รัฐบาลของประชาชนที่เรียกว่า Popular Government ขึ้นมาในระยะยาว

4. สังคมไทยกับพลังวิถีประชาที่ก้าวหน้า : การปรับบทบาทรัฐ เข้าหาสังคม

สังคมไทยกำลังถูกปลุกให้ตื่นด้วยกระแสอิทธิพลของเทคโนโลยี สารสนเทศโทรคมนาคมซึ่งแผ่ขยายครอบคลุมเข้าไปถึงทุกหมู่ชนทั้งใน เมืองและชนบท ส่งผลในวงกว้างต่อการหล่อเบ้าหลอมใหม่ทางวัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกับแบบแผนของการใช้และการดำเนินวิถีชีวิตอย่างเดียวกันทั้ง สังคมซึ่งภายใต้เบ้าหลอมดังกล่าว ได้ก่อรูปให้วัฒนธรรมทางสังคมมีพลังที่ เข้มแข็ง จนเป็นบรรทัดฐานใหม่ของวิถีประชา (Civic Norm) โดยที่รัฐจะต้อง

เปิดรับและจัดพื้นที่ให้กับส่วนของวัฒนธรรมใหม่ที่เติบโตเข้ามาทดแทน และยึดครองพื้นที่เดิมของรัฐมากขึ้น ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่เรียกว่า สังคมกำลังปิดล้อมรัฐ โดยที่รัฐต้องเป็นฝ่ายปรับเข้าหาสังคม และในขณะที่เดียวกันสังคมก็จะบีบรัดมากยิ่งขึ้นด้วย ซึ่งการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคมจะเป็นประสบการณ์ และการเรียนรู้ใหม่ของสังคมไทยในอนาคต

การเข้าสู่สังคมปิดล้อมรัฐโดยพลังของวิถีประชาที่ก้าวหน้า ทำให้รัฐต้องตื่นตัวและปรับตัวตามสังคมมากขึ้น การสร้างกลไกสนองตอบความต้องการและผลประโยชน์ใหม่ ๆ ของสังคม จะต้องมีประสิทธิภาพและมีการเพิ่มอัตราเร่งทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพมากขึ้น เนื่องจากประชาชนในสังคมที่ก้าวหน้านั้นมีพลวัตด้านความต้องการที่ปรับเปลี่ยนที่รวดเร็วและมีความละเอียดอ่อนสูง ซึ่งเป็นเรื่องของการยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้น การให้ความสำคัญกับบรรทัดฐานและความรู้สึกที่ทั้งอ่อนไหวและรุนแรงและเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว การให้ความหมายและการตีความให้กับค่านิยมในคุณค่าใหม่ ๆ การเรียกร้องการสนองตอบที่เน้นความถูกสมัยและถูกใจ ซึ่งเป็นไปตามพลังผลักดันของประชาสังคม มากกว่าถูกกำหนดโดยเหตุผลและความต้องการของรัฐเพียงฝ่ายเดียว ซึ่งหากรัฐไม่ตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะก่อให้เกิดการสะสมความตึงเครียดคับข้องใจขึ้นในสังคม การปะทะและการปราบปรามที่รุนแรงระหว่างรัฐกับประชาชนก็จะทวีความรุนแรงมากขึ้นได้

5. สังคมไทยกับระบบบริหารแบบตลาด : รัฐจะต้องปรับระบบบริหารราชการแผ่นดินตามอิทธิพลของพลังตลาด

สังคมไทยกำลังถูกบดขยี้จากพลังตลาดอย่างรุนแรง โดยเฉพาะในระบบบริหารภาครัฐ ซึ่งในอดีตเป็นอาณาจักรที่แข็งแกร่งของกลุ่มอำนาจ

การเมืองและกลุ่มทุนชาติผูกขาดอภิสิทธิ์นั้น กำลังเสื่อมคลายและจะถูกทดแทนด้วยพลังตลาด โดยเฉพาะการบริหารการจัดการภาครัฐทั้งในส่วนของการราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรอื่น ๆ ของรัฐที่ให้บริการสาธารณะและผลิตสินค้าสาธารณะต่าง ๆ จะต้องมีการปรับเปลี่ยนอย่างขนานใหญ่ เข้าสู่ระบบบริหารในระบบตลาดซึ่งกลุ่มทุนและเทคโนโลยีการจัดการสมัยใหม่ จะเข้ามามีอิทธิพลและบทบาทที่สูงเด่นเหนือรัฐมากขึ้น อันจะนำไปสู่ปัญหาใหม่ในเรื่องของการจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน ซึ่งเรายังขาดประสบการณ์อย่างมาก ในขณะเดียวกันปัญหาจากการต่อสู้กันระหว่างภาคเอกชนด้วยกันเองเพื่อเข้าแย่งยึดการลงทุนภาครัฐ รวมทั้งทุนต่างประเทศด้วย ซึ่งระบบการผูกขาดสัมปทานต่าง ๆ ก็จะถูกท้าทายมากขึ้นเป็นลำดับ ตลอดจนปัญหาการแย่งชิงงบประมาณที่ขยายวงกว้างออกนอกหน่วยงานรัฐสู่หน่วยงานเอกชนมากขึ้นด้วย

ระบบบริหารแบบตลาดเป็น**จริยธรรมใหม่ทางการบริหารภาครัฐ**ที่เป้าหมายสูงสุดของการบริหารรวมศูนย์อยู่ที่ประสิทธิภาพและการแข่งขันเสรีรวมทั้งความคุ้มทุนด้วยนั้น เป็นแนวคิดใหม่ที่ขัดแย้งและสวนทางกับแนวคิดดั้งเดิมที่จริยธรรมทางการบริหารภาครัฐนั้นถูกกำหนดด้วยมาตรฐานแบบครอบจักรวาลที่เรียกว่าความเป็นธรรมที่อิงกับประโยชน์สาธารณะ ซึ่งเป็นความหมายที่รัฐเป็นฝ่ายตีความเอง การปรับเข้าสู่ระบบบริหารแบบตลาดทำให้รัฐต้องทบทวนปรัชญาพื้นฐานทางจริยธรรมของการบริหารกิจการภาครัฐใหม่ ซึ่งต้องแสวงหาความสมดุลระหว่างความเสรีกับความเป็นธรรม ความสมดุลระหว่างประโยชน์เอกชนกับประโยชน์สาธารณะตลอดจนความสมดุลระหว่างความคุ้มค้ำกับความคุ้มทุนด้วยที่สำคัญผลกระทบจากการบริหารภาครัฐนั้นจะต้องไม่เป็นอุปสรรคปิดกั้นสิทธิโอกาสในการแข่งขันของเอกชนผู้ลงทุนและการเลือกอย่างเสรีของประชาชนผู้รับบริการด้วย

6. สังคมไทยกับอำนาจใหม่นอกศูนย์กลางรัฐ : การปรับเปลี่ยนโครงสร้างสังคมจากรัฐรวมศูนย์แบบปิรามิดไปสู่รัฐกระจายศูนย์อำนาจบนเครือข่ายของระนาบแบน

สังคมไทย รัฐไม่สามารถผูกขาดการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ศูนย์กลางเดียวได้อย่างเข้มข้นอีกต่อไป ศูนย์อำนาจใหม่กำลังกระจายตัวออกไปทั้งในแนวดิ่งและแนวนอนและทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณด้วย โดยเฉพาะการเติบโตและขยายตัวของกลุ่มและองค์กรอำนาจใหม่ในหลากหลายรูปแบบทั้งในรูปของการกระจายอำนาจสู่หน่วยปกครองท้องถิ่น ชุมชนและการเกิดขึ้นขององค์กรอำนาจใหม่ทั้งในและนอกกลไกรัฐนั้นจะนำไปสู่การกระจายตัวอย่างไร้ระเบียบและมีปัญหาเรื่องการจัดระบบความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างกันมากขึ้น ขณะเดียวกันกระแสการยอมรับเรื่องการกระจายอำนาจยังได้รับการตอกย้ำจากกลุ่มก้าวหน้าใหม่ที่แยกตัวออกจากกลุ่มอำนาจเดิมที่ล้าหลังกว่า ทำให้ปฏิริยาการแตกตัวของอำนาจในสังคมและการเมืองถูกเร่งเร้าให้มีอัตราเร่งที่สูงยิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่ยุคของการปักปันพรมแดนของกลุ่มอำนาจที่ประกาศอิสรภาพใหม่ที่กระจายอยู่ในฐานย่อยระดับท้องถิ่น ชุมชนกลุ่มและองค์กรที่หลากหลายในรูปของเครือข่ายระนาบใหม่ที่ต่างจากโครงสร้างปิรามิดดั้งเดิมส่งผลให้โครงสร้างสังคมเปลี่ยนไปสู่การเรียงลำดับชั้นอยู่บนเครือข่ายของระนาบแบนแทน

การพังทลายของโครงสร้างสังคมแบบปิรามิดสู่โครงสร้างสังคมแบบลำดับชั้นของเครือข่ายระนาบแบนทำให้รัฐต้องเพิ่มบทบาทในการจัดระเบียบสังคมใหม่มากขึ้น รวมทั้งการสร้างกลไก กระบวนการ และระบบวิธีการจัดการที่มีความแตกต่างหลากหลายให้รองรับกับการกระจายตัวของกลุ่มและองค์กรอำนาจใหม่ด้วย โดยเฉพาะการเพิ่มความเข้มข้นในการสร้างกลไกจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างกลุ่มและองค์กร

อำนาจใหม่ให้มีความราบรื่นและเกิดสันติภาพในสังคมระยะยาวตลอดทั้ง การสร้างกลไกระงับข้อพิพาทขัดแย้งระหว่างอำนาจเก่าในโครงสร้างเก่ากับ อำนาจใหม่ในโครงสร้างใหม่และระหว่างอำนาจใหม่ในโครงสร้างใหม่ด้วยกันเองด้วย ซึ่งในระยะยาวรัฐจะต้องสร้างกลไกความร่วมมือขึ้นในระหว่าง กลุ่มและองค์กรอำนาจเหล่านี้เพิ่มมากขึ้นเป็นทวีคูณด้วย

7. สังคมไทยกับมาตรฐานใหม่ทางคุณค่านิยม : การสร้างกรอบ อ้างอิงกับความหมายและความสำคัญใหม่ของคุณค่านิยม

สังคมไทยยุคใหม่ ความผูกสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนใน ความหมายดั้งเดิมเริ่มเสื่อมคลายลง เหตุผล ผลประโยชน์และความ ต้องการแห่งรัฐไม่มีความสำคัญมากไปกว่า เหตุผล ผลประโยชน์และความ ต้องการของประชาชนอีกต่อไป เหตุผลอ้างอิง ระเบียบกฎเกณฑ์และ แบบแผนของรัฐใช้ในการควบคุมบังคับประชาชนกำลังถูกท้าทายและโต้แย้ง มากขึ้น เกิดการต่อต้านและไม่ยอมรับเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ขณะที่เหตุผล ความต้องการ ความรู้สึกหรือแม้กระทั่งรสนิยมของประชาชนกลับได้รับการ ยอมรับและให้ความหมายสำคัญมากขึ้น ทำให้รัฐต้องตระหนักและสนอง ตอบต่อคุณค่านิยมใหม่ของประชาชนในรูปของการปรับเปลี่ยนแบบแผน การใช้อำนาจที่ผ่อนคลายนลง เปลี่ยนการบังคับควบคุมเป็นการให้บริการ และการอำนวยความสะดวก เปลี่ยนการปิดกั้นเลือกปฏิบัติและลิดรอน สิทธิเสรีภาพเป็นการส่งเสริมความเสมอภาคและสิทธิเสรีภาพมากขึ้น ซึ่งเป็นความละเอียดอ่อนที่บ่งชี้ทั้งการให้ความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตใหม่ของ ประชาชนที่ไม่ได้คาดหวังจากบทบาทของรัฐแต่เพียงเฉพาะบริการพื้นฐาน เท่านั้น แต่ยังขยายผลไปถึงมาตรฐานของคุณค่านิยมใหม่ ๆ ที่ปราณีต ละเอียดอ่อนลงลึกถึงมิติใหม่ ๆ ของคุณค่าทางรสนิยมเฉพาะตัวเฉพาะกลุ่ม และเฉพาะเวลามากขึ้นประกอบกับแรงขับของพลังทุนและตลาดแข่งขันเสรี

ร่วมกับการไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารที่แผ่ทั่วถึงกันทั้งโลกอย่างไร้พรมแดน เป็นฐานอ้างอิง และการก่อตัวขึ้นใหม่ของค่านิยมสากลมากขึ้นโดยลำดับ ซึ่งเป็นพลังผลักดันอันแหลมคมในการกดดันให้รัฐต้องเพิ่มทางเลือกใหม่ ๆ และสร้างมาตรฐานคุณภาพใหม่ ๆ ในบริการสาธารณะมากขึ้น อันจะนำไปสู่การแข่งขันกันเองในระหว่างหน่วยงานภาครัฐ การก่อตัวของคุณค่านิยมใหม่จะกลายเป็นพลังอิทธิพลใหม่ที่ประชาชนใช้เป็นกรอบอ้างอิงในการปรับเปลี่ยนบทบาทของรัฐได้อย่างไพศาลในระยะยาวและอย่างไร้ขอบเขตจำกัดอีกด้วย

กรอบอ้างอิงของคุณค่านิยมใหม่ที่ประชาชนมีความสำคัญเหนือรัฐ เป็นการตีความใหม่ของสังคมประชาธิปไตยที่ต้องการยกประชาชนให้เป็นศูนย์กลางของรัฐ ซึ่งรัฐจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของพลังความคิดใหม่ของสังคมที่รัฐต้องสนองตอบมากกว่าต่อต้านขัดขวางหรือจำกัดควบคุมไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ในทางกลับกันรัฐจะต้องยอมรับความผันแปรที่รวดเร็วและการขยายตัวที่กว้างขวางไร้ขอบเขตของเหตุผล ความต้องการและผลประโยชน์ใหม่ ๆ ที่พัดเข้าสู่กระแสสังคมซึ่งรัฐจะต้องปรับกระบวนทัศน์ในระดับพื้นฐานให้รับกับความเปลี่ยนแปลงในเชิงคุณค่านิยมที่ต้องอิงกับความจับใจ ความรู้สึก ความเปลี่ยนแปลง ความแปลกใหม่และความพึงพอใจที่ละเอียดอ่อนในเชิงคุณภาพมากขึ้น

8. สังคมไทยกับทางเลือกสาธารณะใหม่ : การปรับเปลี่ยนจากสังคมพละกำลังที่อำนาจคือธรรมเป็นสังคมวัฒนธรรมที่ธรรมคืออำนาจ

สังคมไทยได้ผ่านขั้นตอนของการจัดระเบียบโดยอาศัยเครื่องมือของการใช้กำลังอำนาจเป็นหลัก ในขณะที่สังคมเริ่มเปิดมากขึ้น กำลังอำนาจได้ถูกใช้ครอบคลุมไปในทุกภาคส่วนของการจัดระเบียบสังคมไม่ว่าใน

ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมก็ตาม ซึ่งปรากฏในรูปของการปฏิวัติ
 รัฐประหารเพื่อจัดระเบียบทางการเมือง การใช้สิทธิพลอำนาจมีจัด
 ระเบียบทางสังคมและการใช้องค์กรอาชญากรรมในการจัดระเบียบทาง
 เศรษฐกิจ เป็นต้น ประสบการณ์ดังกล่าวทำให้สังคมไทยค่อนข้างขาดทาง
 เลือกละเอียด ๆ ที่อยู่นอกกรอบของกำลังอำนาจ การมองปัญหา การแก้ไข
 ปัญหา และการหาทางออกต่าง ๆ ของสังคมจึงรวมศูนย์อยู่ที่เงื่อนไขของ
 กำลังอำนาจเป็นสำคัญ ซึ่งแนวทางดังกล่าวกำลังตีบตันและถูกบีบให้แคบ
 ลงทุกที เนื่องจากสังคมในปัจจุบันกำลังตื่นตัวเรื่องความโปร่งใสพร้อม ๆ
 กับการขยายบทบาทของข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ซึ่งได้รับแรงหนุนจาก
 การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศบนเครือข่ายของทางด่วนข้อมูลหลากหลาย
 รูปแบบ ประชาชนมีช่องทางใหม่ ๆ มากขึ้น นำไปสู่การก่อตัวของทางเลือก
 สาธารณะใหม่ที่ลดและเลี่ยงการพึ่งพิงกลไกของกำลังอำนาจซึ่งเป็นวิธีการ
 ที่คับแคบและไร้ทางเลือกไปสู่กลไกที่เป็นทางเลือกใหม่ เช่น กระบวนการ
 ยุติธรรม กระบวนการมีส่วนร่วม กระบวนการเจรจาต่อรอง กระบวนการ
 ประชาพิจารณ์ กระบวนการประชาคม ฯลฯ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของการใช้
 กฎเกณฑ์ กติกา และการใช้วิธีการสันติ โดยอิงกับหลักเหตุผลและหลัก
 ข้อเท็จจริงที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลข่าวสารที่ดีกว่า ซึ่งตัดสิ้นข้อยุติใน
 ทางเลือกที่หลากหลายเหนืออำนาจให้เกิดการแบ่งสรรปันส่วนกันบนพื้นฐาน
 ของการประสานประโยชน์ มีความเท่าเทียมเสมอภาคและขยายโอกาสที่
 กว้างขวางมากขึ้นแทนที่จะเป็นการทำให้แพ้ - ชนะ หรือสยบยอมโดย
 เงื่อนไขของกำลังอำนาจที่เหนือกว่าเพียงทางเลือกเดียว

ในสังคมวัฒนธรรมที่ธรรมเป็นอำนาจ รัฐจำเป็นต้องสร้างกลไก
 สนับสนุนการปรองดอง การประนีประนอมประโยชน์และการสร้างความเป็น
 ธรรมให้สังคมซึ่งเป็นสังคมที่ต้องอาศัยกติกา กฎเกณฑ์ต้องอาศัยวิธีการสันติ
 ต้องอาศัยความจริงของข้อมูลข่าวสารและต้องอาศัยเหตุผลที่ถูกต้องเป็น

พื้นฐานของสังคมโดยที่รัฐต้องดำรงความเป็นกลางที่เคร่งครัดมากขึ้น ไม่มีส่วนได้เสียและเป็นฝักฝ่ายกับสังคมภายนอก ในขณะที่เดียวกันรัฐจะต้องสนับสนุนขบวนการของภาคประชาชนรูปแบบต่าง ๆ ในทุกระดับด้วยความโปร่งใสและเป็นธรรมด้วยเพื่อรักษาครรลองของวัฒนธรรมที่ธรรมเป็นอำนาจให้มีความต่อเนื่องยั่งยืน ที่สำคัญรัฐจะต้องแสวงหาทางเลือกและหาทางออกใหม่ ๆ ให้แก่สังคมได้อย่างหลากหลายด้วย

9. สังคมไทยกับความล้ายุคของระบบคอร์รัปชัน : สังคมที่ปรับเปลี่ยนจากการคอร์รัปชันที่ไร้รูปแบบรายย่อยสู่การคอร์รัปชันในรูปแบบรายใหญ่ที่ผ่านกรรมวิธีฟอกย้อมตัวเองแบบเบ็ดเสร็จ

การคอร์รัปชันรายย่อยซึ่งกระจายตัวอยู่ในภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมในรูปของการเลี้ยงกฎหมาย การสร้างอภิสิทธิ์ การติดสินบน การแลกเปลี่ยนตอบแทน และการแสวงหาประโยชน์ใต้ดินในรูปของส่วยเศรษฐกิจนอกระบบ เช่น บ่อนพนัน หวยใต้ดิน สินค้านี้ภาษี โสเภณี ยาเสพติด ค่าแรงงานและค่าอาวุธ เริ่มถูกคุกคามและตรวจสอบจากระบบความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของสังคมยุคข้อมูลข่าวสารมากขึ้น ประกอบกับการขยายตัวของพลังตลาดการค้าเสรี อำนาจทุนขนาดใหญ่และการคุ้มครองลิขสิทธิ์ทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งเป็นอิทธิพลแหล่งใหม่ที่ทรงพลังเหนือว่าอิทธิพลท้องถิ่น หรือแม้แต่อิทธิพลระดับชาติก็ตาม ส่งผลต่อการแปรสภาพของระบบคอร์รัปชันรูปแบบใหม่ที่เปลี่ยนจากรายย่อยที่กระจายตัวไปเป็นรายใหญ่ที่กระจุกตัวและผูกขาดเฉพาะกลุ่มโดยผ่านกรรมวิธีฟอกย้อมผ่านตามกระบวนการปกติของพิธีการทางกฎหมายในระบบและกระบวนการแข่งขันต่อสู้ทางการเมืองที่ชอบธรรมเพื่อผ่านกรรมวิธีเข้าสู่การคอร์รัปชันที่จุดศูนย์กลางของอำนาจทางการเมืองและความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจแบบรวบยอดอย่างเบ็ดเสร็จ โดยเฉพาะการเจาะเข้าหาแหล่ง

ทรัพยากรสำคัญ แหล่งสัมปทานโครงการขนาดใหญ่ ธุรกิจและการค้าที่ผูกขาด การผลิตสินค้าและบริการสาธารณะที่มีมูลค่าจำนวนมากและระยะยาว รวมทั้งการจำกัดโอกาสและการแข่งขันของธุรกิจรายย่อย ซึ่งหากมองอย่างผิวเผินจะดูเหมือนว่าเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมายและชอบธรรมมากขึ้นเรื่อย ๆ

ความล้มเหลวของระบบคอร์รัปชันที่ผ่านกรรมวิธีฟอกย้อมแบบเบ็ดเสร็จเป็นการฉ้อฉลที่ปรับตัวให้กลมกลืนเข้ากับพลังตลาดในระบบทุนนิยมสากลและการเมืองแบบเสรีประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการผูกขาดและจำกัดการแข่งขันที่อาศัยกติกาทางกฎหมายและความชอบธรรมทางอำนาจรองรับ ส่งผลให้การก่อตัวขององค์กรธุรกิจการเมืองขยายเครือข่ายเติบโตขึ้นครอบงำทั้งระบบการเมือง และเศรษฐกิจ รัฐจะต้องเพิ่มกลไกและกระบวนการยับยั้งโดยกฎหมายสมัยใหม่ที่มีความก้าวหน้าสูง สามารถแทรกเข้าถึงรากเหง้าของขบวนการคอร์รัปชันสี่ขานี้ได้ เช่น ระบบกฎหมายควบคุมการผูกขาดตัดตอน ระบบกฎหมายควบคุมการสมคบฉ้อฉล (สมัยอมราคา) ระบบกฎหมายสัญญาไม่เป็นธรรม ระบบกฎหมายควบคุมอาชญากรรมทางการเมือง และเศรษฐกิจ (ธุรกิจการเมือง) ระบบกฎหมายควบคุมการกีดกันและการปฏิบัติไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งการเพิ่มระบบการสร้างความโปร่งใสในระบบการเมืองและระบบเศรษฐกิจที่เข้มข้นยิ่งขึ้น

10. สังคมไทยกับประชาธิปไตยเชิงคุณประโยชน์ : การปรับจากสังคมประชาธิปไตยเชิงเสรีไปเป็นประชาธิปไตยเชิงคุณประโยชน์ที่มีทั้งคุณธรรมและคุณภาพ

สังคมไทยใช้ระบอบประชาธิปไตยทางอ้อมที่ผู้แทนเป็นผู้กุมอำนาจและบทบาทสำคัญต่อการกำหนดชะตากรรมของสังคมและประชาชน ซึ่งระบบตัวแทนได้แยกประชาชนออกจากการเมือง โดยดึงเอาอำนาจ

อธิปไตยของปวงชนไปยึดครองอยู่ในมือของคนเฉพาะกลุ่มจำนวนน้อยเป็นเวลานาน การสะสมอย่างต่อเนื่องและการถ่างขยายของช่องว่างดังกล่าวได้สร้างความชอบธรรมให้แก่ประชาธิปไตยเสรีที่กลุ่มอำนาจไม่ต้องการรับผิดชอบต่อประชาชน โดยที่ไม่มีใครได้ตระหนักสงสัยหรือยื่นมือเข้าไปแก้ไขทำให้อธิปไตยของปวงชนและอำนาจการเมืองไทยสมานกันเป็นเนื้อเดียวและตกอยู่ในมือของกลุ่มผูกขาด ซึ่งหมุนเวียนเปลี่ยนมือและแข่งขันช่วงชิงกันเองในกลุ่มเดียวกันมาเป็นเวลานานจนกระทั่งรุกคืบเข้ายึดอาณาบริเวณของความมั่งคั่งทางธุรกิจด้วยจนกลายเป็นธุรกิจการเมืองที่กลไกตลาดได้เข้ามาทำหน้าที่แทนกลไกการเมืองซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการจัดสรรผลประโยชน์ที่กระจายหลากหลายอยู่ในภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม เป็นสภาพอุดตันของอำนาจการเมืองที่ถูกครอบงำโดยระบบตลาด การเรียกร้องประชาธิปไตยเชิงคุณประโยชน์ที่มีทั้งคุณธรรมและคุณภาพจึงเป็นทางเลือกใหม่ของสังคมเพื่อยื่นมือเข้ามาทำหน้าที่แทนระบบตลาดทางการเมือง (Political Market) ที่มุ่งผูกขาดและมือใครยาวสาวได้สาวเอาไปสู่การใช้กลไกความรับผิดชอบของธรรมรัฐ (Good Governance) หรือรัฐธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นมิติของประชาธิปไตยเชิงคุณประโยชน์ที่มีทั้งคุณธรรมและเชิงคุณภาพเข้ามาเยียวยาวแก้ไข

ประชาธิปไตยในความหมายใหม่จึงเป็นการกลายสภาพของสังคมที่แสวงหาทางเลือกเพื่อเป็นทางออกให้กับภาวะติดตันของสังคมในสภาวะดั้งเดิมที่เรียกว่าประชาธิปไตยเสรีที่กลายเป็นธุรกิจการเมืองผูกขาดอธิปไตยและอำนาจการเมืองของประชาชนถูกยึดครองด้วยตัวแทนที่อาศัยกติกาสเสรีประชาธิปไตยอย่างความชอบธรรม เป็นความพยายามของสังคมที่เรียกร้องต้องการประชาธิปไตยทางตรงที่ไม่สามารถอ้างอิงกับความชอบธรรมแบบดั้งเดิมได้ ทำให้ธรรมรัฐหรือรัฐธรรมาภิบาลเป็นตัวเลือกใหม่ในการผลักดันระบบตัวแทนออกจากระบบที่ชอบธรรมและดี ความหมาย

ของประชาธิปไตยในคุณค่าใหม่ที่สามารถสัมผัสจับต้องคุณประโยชน์ได้ใน มิติที่มีทั้งคุณธรรมและคุณภาพซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับความเชื่อมั่น ในหลักประกันของการได้รับผลประโยชน์ที่แท้จริงมากกว่าเสรีในการแข่งขัน

11. สังคมไทยกับการบริหารพัฒนาสากลแนวใหม่ : การกลืนไม่ เข้าคายไม่ออกระหว่างความก้าวหน้าของกระแสสากลกับ ความล้าหลังของกระแสท้องถิ่นภูมิภาค

ความเปลี่ยนแปลงของกระแสสากลในปัจจุบัน ส่งผลให้สังคมไทย ตกอยู่ในสถานการณ์ที่ลำบาก เนื่องจากความแตกต่างระหว่างความ ก้าวหน้าของกระแสสากลซึ่งมีพลังและเป็นกระแสหลัก กับความล้าหลัง ของกระแสท้องถิ่นภูมิภาค ซึ่งเป็นกระแสรอง แต่ก็มีพลังในอีกระดับหนึ่ง เช่นกันนั้น เป็นกระแสที่ขัดแย้งกันมากกว่าความสอดคล้องกลมกลืน โดย เฉพาะพลังกดดันที่เข้ามาพร้อม ๆ กันทั้งสองกระแสนั้น เป็นสถานการณ์ที่ ยากจะเลือกเพียงทางเลือกเดียวได้ เพราะสังคมไทยดำรงอยู่ในภาวะที่ ต้องพึ่งพาทั้งสากลและท้องถิ่นภูมิภาค

ในขณะที่กระแสเสรีประชาธิปไตย ตลาดและทุนแข่งขันเสรี สิทธิ เสรีภาพและสิทธิมนุษยชน สิ่งแวดล้อม สิทธิบัตร ทรัพย์สินทางปัญญา กฎหมายระหว่างประเทศ และมาตรฐานสากล เป็นพลังทางสัญญาณที่ มีความศักดิ์สิทธิ์สูงสุดในระดับสากลที่สังคมไทยจะต้องยกขึ้นเป็นธงนำใน การเบิกทางเข้าสู่เวทีโลกในระดับสากลนั้น สังคมไทยยังจำเป็นต้องญาติดี และอยู่ร่วมกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคที่สวนทางกันกับกระแส สากลภายใต้กรอบของภาคีระดับภูมิภาคในระดับท้องถิ่นด้วยตนเอง ซึ่ง เราได้สร้างพันธมิตรผูกพันกันอย่างลึกซึ้งในหลาย ๆ ด้านทั้งในทางเศรษฐกิจ การทหาร การเมือง สังคม วัฒนธรรม และการ Harmonization ระบบการ ผลิต การลงทุน ระบบกฎหมาย การค้าระหว่างกัน รวมทั้งการสถาปนา ความสัมพันธ์พิเศษแบบทวิภาคี แบบเฉพาะกรณี ทั้งระดับท้องถิ่น และ

ระดับชาติอีกด้วย

การดำรงอยู่ที่กึ่งกลางระหว่างกระแสทั้งสองที่ขัดกัน ซึ่งมีทั้งพลังผลักดันและพลังเหนี่ยวรั้งนั้น นอกจากความจำเป็นที่จะต้องพยายามสร้างดุลยภาพระหว่างกระแสสากลกับภูมิภาคแล้ว ยังจำเป็นต้องเพิ่มทางเลือกใหม่ ๆ ที่หลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะการเจาะช่องเล็ก ๆ หลาก ๆ ช่อง เพื่อถ่วงน้ำหนักในการทอนกระแสและลดแรงปะทะให้อ่อนพลังลง ในรูปของการดำเนินนโยบายต่างประเทศในเชิงยืดหยุ่นและสร้างสรรค์ (Flexibility & Constructive) ทั้งในระดับสากลและระดับภูมิภาค รวมทั้งการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ที่รวดเร็วทันเหตุการณ์ การสร้างประเพณีทางการทูตและความชอบธรรมใหม่ ๆ ในการเลือกใช้นโยบายต่างประเทศแบบเฉพาะกรณีเฉพาะสถานการณ์เฉพาะเวลาและเฉพาะสถานที่ด้วย นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องผสมผสานรูปแบบของนโยบายต่างประเทศเข้ากับขั้นเชิงทางการทูตที่เข้ากันได้ได้อย่างลงตัวกับแต่ละกรณีในรูปของการทูตแบบเบ็ดเสร็จในขั้นตอนเดียว (One Stop Crisis Diplomatic) ได้ด้วย ซึ่งจำเป็นที่สังคมไทยจะต้องยอมรับความเป็นจริงของสภาวะที่ดำรงอยู่ ซึ่งไม่มีวิธีคิดใดจะดีไปกว่าการตระหนักว่าเราต้อง “คิดอย่างสากล แต่อยู่อย่างภูมิภาค” นั้นหมายถึงว่าเราจะมีนโยบายเดียว (Mono - Track Policy) กับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงกันไม่ได้ หากจำเป็นต้องสร้างระบบบริหารพัฒนาสากลให้มีความหลากหลายตามไปด้วย

12. สังคมไทยกับเป้าหมายวัฒนธรรมโลก : การต่อสู้อะหว่างทุนและสินค้าทางวัฒนธรรมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชุมชน

พลังของทุนนิยมโลกและตลาดการค้าเสรี กำลังแผ่อิทธิพลครอบคลุมทั้งในมิติทางพื้นที่และมิติทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะการสร้างอิทธิพลครอบงำทางวัฒนธรรมในเชิงทุนและสินค้าซึ่งมุ่งหวังผลโดยตรงต่อ

เป้าหมายทางการค้าและผลกำไร โดยเฉพาะวัฒนธรรมวัตถุนิยม และ วัฒนธรรมบริโภคนิยม ซึ่งเข้ามาในรูปของอาหาร เครื่องดื่ม เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ สิ่งอำนวยความสะดวก สินค้าฟุ่มเฟือย สินค้าบันเทิง โดยเฉพาะภาพยนตร์ที่ผลิตจากฮอลลีวูด การรณรงค์โฆษณาสินค้าที่ส่งผลต่อการสร้างค่านิยม รวมทั้งหวังผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม และการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของคนด้วยนั้น กำลังเป็นกระแสเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในชั้นรากฐานครั้งสำคัญของสังคมไทยในปัจจุบัน ซึ่งเป็นกระแสการเปลี่ยนแปลงที่มีอิทธิพลต่อการคุกคามวัฒนธรรมต้นตุนดั้งเดิมของสังคมไทยที่ให้ความสำคัญกับคุณค่าทางจิตใจและความรู้สึกมากกว่ามูลค่าทางวัตถุ และให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์เชิดชูมากกว่าการบริโภคใช้สอยและผลกำไร

ในขณะที่กระแสวัฒนธรรมโลกได้สร้างเป้าหมายล่อใจใหม่ที่มุ่งแปรคุณค่าทางวัฒนธรรมไปเป็นมูลค่าของผลตอบแทนทางทรัพย์สิน ได้ส่งผลกระทบต่อต้นทุนทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของสังคมไทยที่มุ่งจรรโลงคุณค่าทางด้านความสุขสงบของจิตใจมากกว่าการแสวงหามูลค่าทางวัตถุ ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและวิถีชีวิตของผู้คนตามไปด้วย โดยเฉพาะปฏิกิริยาต่อต้านจากกลุ่มพลังอำนาจในท้องถิ่นชุมชน และกระแสไทยนิยม ซึ่งจะส่งผลให้มวลของความขัดแย้งเข้มข้นและขยายวงออกไปอย่างกว้างขวางมากขึ้น จนกลายเป็นกระแสชาตินิยมในที่สุด

การเปิดแนวรบใหม่ในการรุกคืบเข้าแสวงประโยชน์เชิงมูลค่า (value added) จากทุนและสินค้าทางวัฒนธรรมของทุนนิยมโลกข้ามชาติกับการคุ้มครองรักษาไว้ซึ่งฐานต้นตุนดั้งเดิม (value quo) ทางวัฒนธรรมของภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชุมชน จะกลายเป็นปัญหาระดับชาติซึ่งเป็นเรื่องประเด็นสาธารณะใหม่ที่ต้องอาศัยการจัดการระดับนโยบาย และเป็นการจัดการที่มีความซับซ้อนละเอียดอ่อนสูง โดยเฉพาะการสมยอมเกื้อ

ประโยชน์กันระหว่างทุนชาติที่เป็นพันธมิตรกับทุนข้ามชาติร่วมมือกันใช้อิทธิพลครอบงำโครงสร้างส่วนบนในระดับนโยบายให้เอื้อต่อการควบคุมผูกขาดผลประโยชน์จากต้นทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม เพื่อแปรเป็นผลตอบแทนทางกำไรได้อย่างไพศาลในระยะยาว

การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นและสิทธิของชุมชน เป็นมาตรการขั้นพื้นฐานที่รัฐจะต้องเร่งรัดดำเนินการให้เกิดผลทางปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ในขณะที่เดียวกันจำเป็นต้องจัดตั้งเครือข่ายคณะทำงานระดับชาติที่มีความรอบรู้และชำนาญการเฉพาะด้านฝ่ายต่าง ๆ ในการกลั่นกรองกฎหมายนโยบาย ทั้งที่มีอยู่เดิมและกำลังจัดทำขึ้นใหม่ ให้มีความรอบคอบรัดกุมในระยะยาว โดยเฉพาะกฎหมายภายในประเทศที่ต้องใช้ร่วมกันกับกฎหมายระหว่างประเทศ ในรูปของการ Harmonization เช่น กฎหมายด้านการค้า การลงทุน กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา กฎหมายมาตรฐานสากล กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค กฎหมายด้านอาหารและยา และกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นต้น

นอกจากผลกระทบในแง่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและทรัพยากรของชาติแล้ว ระเบียบทางสังคม ความรู้สึกนึกคิดและรากฐานทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนในสังคม ก็จะถูกร่อนลงและได้รับผลกระทบติดตามไปด้วย ซึ่งจะนำไปสู่การสั่นคลอนเสถียรภาพความมั่นคงทางวัฒนธรรมให้เกิดความระส่ำระสาย สร้างความสับสนตั้งเครียดทางสังคมมากขึ้น ความขัดแย้งจากการเปลี่ยนผ่านระหว่างวัฒนธรรมเก่ากับวัฒนธรรมใหม่ ก็จะเป็นภาวะในการปรับตัวระหว่างรุ่นชนจนกลายเป็นความรู้สึกแปลกแยกระหว่างรุ่นชน ซึ่งไม่สามารถผสมผสานการดำรงวิถีชีวิตให้อยู่ร่วมกันได้ แม้กระทั่งในเรื่องละเอียดปลีกย่อยในระดับของรสนิยมก็ตาม

13. สังคมไทยกับปรัชญาการศึกษาใหม่ : เปลี่ยนเป้าหมายการศึกษาจากเพื่อ “อ่านออก - เขียนได้” ไปเป็นการศึกษาเพื่อ “คิดออก - ทำได้”

ปรัชญาการศึกษาดั้งเดิมที่มุ่งใช้ความเข้มแข็งเชิงสถาบันของระบบการศึกษาแห่งชาติ เป็นแม่บทของการจัดการศึกษาให้เป็นมาตรฐานเดียวกันแบบทั่วไปและตลอดไป ซึ่งทำให้คนต้องรู้เหมือน ๆ กันและหยุดนิ่งอยู่กับที่ต่อเนื่องไปตลอดชั่วชีวิต กำลังถูกท้าทายจากความหลากหลายและการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วไม่ซ้ำแบบของโลกยุคข้อมูลข่าวสาร ซึ่งความอยู่รอดและคุณภาพชีวิตของคนในยุคนี้ผูกพันอยู่กับบริบทของนวัตกรรม และประยุกต์กรรมที่ไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ (innovative dynamic) ซึ่งเป็นพลวัตจากพลังก้าวหน้าของความคิดสร้างสรรค์และพลังก้าวหน้าของเครื่องมือเทคโนโลยีในการช่วยประดิษฐ์คิดค้นขั้นสูง (Hi - technology driven) ผสมผสานเข้ากับพลังของทุนนิยมเสรีและทางด่วนข้อมูลที่มีขนาดความจุไร้ขอบเขต และความเร็วสูงสุดเกือบไล่กวดทันความเร็วแสงแล้วนั้น มีอานุภาพเกินกว่าพลังดั้งเดิมในเชิงสถาบันของระบบการศึกษาแห่งชาติจะเหนี่ยวรั้งด้านทานเอาไว้ได้อีกต่อไป

การศึกษาจะขยายและกระจายตัวออกนอกระบบและลดความศักดิ์สิทธิ์ในเชิงสถาบันลง แต่ผลสัมฤทธิ์จากการนำไปใช้ประโยชน์โดยตรงในทันที และความสะดวกรวดง่ายในการเข้าถึงแหล่งความรู้โดยไม่มีข้อจำกัดทั้งทางกาลและเทศะจะมีแรงดึงดูดมากกว่า การเพิ่มทางเลือกที่หลากหลาย การใช้เวลาที่รวบรัด การสนองความต้องการที่เฉพาะเจาะจง รวมถึงการให้ผลในทางปฏิบัติและความคุ้มค่าคุ้มทุน จะเป็นตัวแปรหลักในการตัดสินใจเลือกหาบริการทางการศึกษามากกว่าความรู้สึกรักดีต่อภาพลักษณ์ของสถาบัน

การศึกษาเพื่อบรรลุเป้าหมายของการคิดให้ออก - ทำให้ได้ จะเป็นค่านิยมใหม่ทางการศึกษา การย่นย่อเวลาแบบเรียนลัดเรียนเร็ว (Fast Education) จะทวีความสำคัญมากขึ้น เช่นเดียวกับการศึกษาแบบกึ่งเรียน - กึ่งฝึก (Semi - study & train) หรือกึ่งคิด - กึ่งทำ (Semi - think & practice) ก็จะมีบทบาทสูงเด่นมากขึ้นกว่าการศึกษาในระดับปรัชญา (Philosophy) นอกจากนี้ยังรวมถึงระบบการศึกษาแบบสะสมต่อยอด (Accumulate & Linkage) ทั้งในมิติของการข้ามเวลา และมิติของการข้ามสาขาวิชาอีกด้วย (Cross Time & Sciences)

14. สังคมไทยกับการเสียสมดุลทางนวัตกรรม : การล้มเหลวของนวัตกรรมทางวัตถุประดิษฐ์จะหยุดยั้งการเจริญอกงามของนวัตกรรมทางความคิดจิตใจ

ปัญหาในเชิงโครงสร้างของสังคมไทย ซึ่งมีผลสะท้อนที่สำคัญต่อศักยภาพของสังคมในอนาคต และเป็นปัญหาที่สลัดซับซ้อนละเอียดอ่อนยิ่งกว่าปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมก็คือปัญหาการเสียสมดุลทางนวัตกรรม โดยเฉพาะนวัตกรรมด้านวัตถุประดิษฐ์กับนวัตกรรมด้านความคิดจิตใจ ซึ่งเป็นแกนหลักของดุลยภาพทางสังคมที่ถูกมองข้ามความสำคัญไปนั้น จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมในขั้นรากฐานอย่างขนานใหญ่ในระยะยาว เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงที่ยังลึกลงไปถึงฐานความคิด แบบแผนกระบวนทัศน์ อุปนิสัย และทิศทางในการดำรงวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่

อานาภาพของนวัตกรรมด้านวัตถุประดิษฐ์ จะทำหน้าที่เป็นกลไกใหม่ที่มีบทบาทหลักในการหล่อหลอมความคิดและพฤติกรรมของคนอย่างค่อยเป็นค่อยไป จนกระทั่งสามารถรีดถอน ดูดกลืนและทดแทนกลไกการกล่อมเกลாத่างสังคมดั้งเดิมที่ปรากฏในรูปแบบที่มีสาร์ตละเป็นนวัตกรรมทางความคิด ความเชื่อ คติธรรม ภาชิตสอนใจ หลักธรรมคำสอน ปรัชญา

ศีลธรรม จริยธรรม คุณธรรม กฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ปทัสถาน ข้อห้าม และขนบธรรมเนียมประเพณี รวมตลอดถึงตัวบทกฎหมายด้วยอันเป็น วัฒนธรรมทางความคิดเป็นกระแสหลัก

ผลสะท้อนที่สำคัญ คือ ผู้คนจะละทิ้งภาระหน้าที่ในทางสังคม ภาระทางความคิด ภาระทางจิตใจ และภาระทางวัฒนธรรม กลับไปให้ความสำคัญกับการแสวงหาคุณค่าด้านเดียวที่เป็นนวัตกรรมทางวัตถุประติษฐ์ ซึ่งมีความสะดวกใช้สูง คนจึงมุ่งเสพย์มากกว่าสร้าง คนจึงมุ่งใช้สอย ตักตวงประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมรอบตัวมากที่จะคิดถึงการดำรงอยู่ร่วมกัน อย่างเกื้อกูล คนจึงมุ่งรับมากกว่าให้ คนจึงมุ่งได้มุ่งใช้โดยไม่ต้องคิดต้องทำ ต้องสร้างหรือสานต่อ ภาวะจิตใจของผู้คนจะขาดความอ่อนโยนและสงบ เยือกเย็น ซึ่งเป็นภาวะการณ์ที่การดำรงชีวิตในท่ามกลางวัตถุนั้นมีความ ยากลำบากมากขึ้น เนื่องจากขาดการหล่อหลอมกลมกล่อมกลางทางจิตใจและ ฝึกฝนทักษะทางสังคม ความคิดและจิตใจหยุดการเจริญงอกงามเป็นสิ่งคม ที่แข็งกระด้าง และทู่กันดาร ขาดแคลน ในด้านนวัตกรรมทางความคิด จิตใจ สายใยทางวัฒนธรรมอันสลับซับซ้อนของสังคมก็จะถูกตัดขาดไม่มีการสืบสานให้ต่อเนื่องและงอกเงยต่อไปได้ในระยะยาว วิถีชีวิตของผู้คน ดำรงอยู่ในมิติเดียวไม่สามารถพึ่งพาตัวเองได้ นอกจากวัตถุประติษฐ์จาก ภายนอก ทักษะทางความคิดจิตใจซึ่งเป็นศักยภาพภายในของตัวมนุษย์ เองก็จะค่อยถูกทำลายและแผ่หายไปไม่มีเหลือติดตัวในที่สุด สังคมก็ไม่สามารถจัดระเบียบให้มั่นคงเข้มแข็งได้ ยืนอยู่บนรากฐานของขาหยั่งเดียว ที่โคลนเคลนเปราะบาง ขาดสมดุล และนวัตกรรมด้านวัตถุประติษฐ์จะเป็นปัจจัยผูกขาดเดียวที่กำหนดความอยู่รอดทั้งของคนและสังคม ตัวอย่าง เช่นกรณีของปัญหา Y 2 K เพียงแต่คอมพิวเตอร์หยุดทำงานเสียอย่างเดียว ก็สามารถสร้างความตื่นตระหนกและประหวั่นพรั่นโกลาหลให้กับมวล มนุษย์ทั้งโลกได้ ดังนั้นหากมีปรากฏการณ์ของกระแสไฟฟ้าดับ สัญญาณ

สื่อสารของคลื่นวิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ขัดข้อง น้ำประปาหยุดไหล น้ำมันเชื้อเพลิงและพลังงานขาดแคลน เครื่องพิมพ์และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกหยุดการทำงานพร้อมกันในเวลาเดียว ก็อาจเป็นชนวนให้เกิดสงครามหรือทำให้คนต้องฆ่าตัวตายกันในที่สุด ซึ่งเป็นการจําแนกต่อปัญหาที่มนุษย์ไม่สามารถแก้ปมให้กับตัวเองได้ด้วยการอาศัยทักษะพื้นฐานของความเป็นมนุษย์เอง เนื่องจากศักยภาพพื้นฐานภายในของตัวมนุษย์ซึ่งเป็นพลังจากนวัตกรรมทางความคิดจิตใจนั้นไม่ได้มีการสรรค์สร้าง ผลิตซ้ำ (Reproduction) และสั่งสมจากกระบวนการทางสังคม เพราะถูกกีดกร้อนและกดทับทำลายจากพลังที่เหนือกว่าของนวัตกรรมทางวัตถุประดิษฐ์ไปโดยไม่รู้ตัว ในขณะที่ตัวสังคมเองก็ไม่มีขีดความสามารถที่จะจัดการแก้ไขเยียวยาปัญหาที่สลัดซับซ้อนได้เพราะขาดโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมของสังคมมารองรับ ไม่มีกระบวนการสร้างสรรค์และสืบสานความเจริญงอกงามของนวัตกรรมทางความคิดจิตใจมาใช้เป็นเครื่องมืออุปกรณ์ในการจัดระเบียบใหม่ให้แก่สังคม

15. สังคมไทยกับการขัดแย้งระหว่างรัฐกับท้องถิ่นชุมชน : ความคลุมเครือระหว่างอำนาจอิสระของท้องถิ่นชุมชนกับอำนาจอธิปไตยของรัฐ

การจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับท้องถิ่นชุมชนจะเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมไทยในอนาคต โดยเฉพาะความไม่ราบรื่นในการจัดสรรปันส่วนในเรื่องของอำนาจ ซึ่งจะลุกลามไปถึงในเรื่องของผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ทรัพยากรประจำถิ่นจนกระทั่งมิติในทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างทางวัฒนธรรม ขนบประเพณี และมิติทางประชากรซึ่งเกี่ยวข้องกับการอพยพย้ายถิ่นและการเคลื่อนไหวของประชากรระหว่างท้องถิ่นชุมชนด้วยกันเองด้วย

แม้ว่าเราจะพยายามใช้กฎหมายและระเบียบการปกครองเป็นเครื่องมือในการกำหนดเส้นแบ่งของระบบความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างท้องถิ่นชุมชนกับรัฐอยู่ก็ตาม แต่ก็ยังไม่ครอบคลุมทั่วถึงในมิติอื่นที่อยู่ นอกเหนือมิติทางด้านการเมือง การปกครองด้วย โดยเฉพาะความคลุมเครือระหว่างอำนาจอธิปไตยที่ครอบคลุมอยู่เหนืออำนาจอิสระของท้องถิ่นชุมชนนั้น นอกจากนี้ยังกำหนดดุลยภาพของความชัดเจนพอดีไม่ได้แล้ว ความเข้มข้นหนักเบาและความเสมอเท่าเทียมของการกระจายก็ยังมี ความเหลื่อมล้ำอีกด้วย ซึ่งหากโยงต่อไปยังมิติอื่นที่เกี่ยวข้องกับสังคม ประชากร ทรัพยากร เศรษฐกิจ การบริหาร และวัฒนธรรมด้วยแล้วก็จะยิ่งเพิ่มเชื้อของความขัดแย้งระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับรัฐมากขึ้นเป็นทวีคูณ อย่างเช่นประเด็นเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ ทั้งของท้องถิ่นชุมชนและของประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นชุมชนนั้น จะต้องเกี่ยวข้องกับการบังคับควบคุมภายใต้อำนาจอิสระของชุมชน และอำนาจอธิปไตยของรัฐอย่างไร ทั้งสองฝ่ายจะจัดสรรการบังคับควบคุมร่วมกันอย่างไรถึงจะไม่เป็นการ ข้ำซ้อนและก้าวท้าวแทรกแซงซึ่งกันและกัน ขณะเดียวกันจะป้องกันไม่ให้เกิดการลิดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนและท้องถิ่นชุมชนอย่างไรด้วย หรือในกรณีที่มีการอพยพย้ายถิ่นของประชากรระหว่างท้องถิ่นชุมชนไม่ว่าจะเป็นเหตุผลในทางการเมืองเพื่อการเลือกตั้ง เหตุผลทางเศรษฐกิจ - สังคมเพื่อเลือกอยู่อาศัยในท้องถิ่นชุมชนที่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพ หรือแสวงหาชุมชนที่มีความน่าอยู่กว่าหรือเป็นชุมชนที่มีการพัฒนาความเจริญสูงกว่า มีระเบียบข้อบังคับ มีการจัดระเบียบการบริหารที่ดี มีระบบภาษีที่เป็นธรรม มีการปกครองและสังคมที่มีความสงบสุขกว่า ซึ่งเป็นสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและชุมชน แต่หากรัฐตีความว่าขัดกับความสงบเรียบร้อยของประเทศเข้าใช้อำนาจแทรกแซงการใช้สิทธิเสรีภาพของประชาชนและชุมชน หรือในทางกลับกันหากท้องถิ่นชุมชนมีการใช้

มาตรการปิดกั้นหรือกีดกันสิทธิเสรีภาพบางด้านของประชาชนทั้งในเขตปกครองและนอกเขตปกครองเองนั้น อำนาจหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองจะอยู่ที่ฝ่ายใด หรือแม้แต่ท้องถิ่นด้วยกันเองก็มีปัญหาความขัดแย้งที่ซับซ้อนทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และประชากร ไม่ว่าจะป็นหน่วยปกครองท้องถิ่นต่างระดับกัน หรือหน่วยปกครองท้องถิ่นในระดับเดียวกันก็ตาม ซึ่งกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเฉพาะเรื่องอำนาจ สิทธิ และเสรีภาพเพียงเรื่องเดียวก็ทำให้เกิดความยุ่งยากซับซ้อนในการจัดระเบียบความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายได้ในหลากหลายมิติ

การให้อำนาจอิสระแก่ท้องถิ่นชุมชน จึงต้องทำควบคู่กันไปกับการผ่อนคลายถ่ายเทอำนาจส่วนกลางของรัฐ รวมทั้งการคำนึงถึงการจัดสรรสัดส่วน และระบบความสัมพันธ์ที่มีความเหมาะสมสอดคล้อง ครอบคลุมทั่วถึงทั้งในมิติทางการเมืองการปกครอง การบริหาร เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรและประชากรด้วย โดยเฉพาะการจัดสูตรสมการที่ลงตัวกันได้ทั้งในเรื่องของอำนาจ สิทธิและเสรีภาพ ระหว่างความเป็นอิสระของชุมชนท้องถิ่น และความมีอธิปไตยสูงสุดของรัฐ แม้ว่าเราจะสามารถคาดหวังได้ว่าศาลรัฐธรรมนูญและศาลปกครองจะสามารถทำหน้าที่แก้ไขปัญหาดังกล่าวไปได้บ้างก็ตาม แต่หากเราไม่มีกลไกในการป้องกันปัญหาความขัดแย้งที่ดีเพียงพอแล้ว ปัญหาดังกล่าวก็จะพัฒนาไปเป็นการเผชิญหน้าท้าทายกันระหว่างท้องถิ่นกับรัฐ ซึ่งจะสร้างความสับสนเข้าใจผิดระหว่างปัญหาการกระจายอำนาจกับปัญหาความสัมพันธ์ทางอำนาจ และนำไปสู่การบั่นทอนความก้าวหน้าของการพัฒนาระบบการปกครองตนเองของท้องถิ่นชุมชนในที่สุด

16. สังคมไทยกับแบบแผนใหม่ของคุณภาพชีวิตที่เปลี่ยนจากคุณภาพเชิงเอกภาพแช่แข็งระยะยาว เป็นคุณภาพเชิงพหุภาพพล่งพล่านระยะสั้น : ความตื่นตัวในการแสวงหาทางเลือกสิทธิเสรีภาพ และโอกาสใหม่

คุณภาพชีวิตและวิถีชีวิตของคนไทย กำลังเปลี่ยนแปลงไปจากแบบแผนดั้งเดิมที่เน้นการยอมรับตัวแบบมาตรฐาน การผูกพันกับความจริงแท้แน่นอน การยอมรับอิทธิพลของศูนย์กลางเดียวและค่านิยมกระแสหลัก การยึดมั่นกับเอกลักษณ์และความเฉพาะเจาะจง ความภักดีต่อความสมบูรณ์ในระดับอุดมคติ การอิงกรอบกฎเกณฑ์การมีพระเจ้าองค์เดียว การมีความรู้สึกและรสนิยมเดียว การเข้มงวดในพิธีรีตอง การรักษาความเป็นอมตะนิรันดร์ และการมุ่งมั่นสู่เป้าหมายปลายทางสุดท้าย ซึ่งเป็นคุณภาพเชิงเอกภาพและหยุดนิ่งกับที่ไปสู่คุณภาพชีวิตและวิถีชีวิตใหม่ที่เป็นคุณภาพเชิงพหุภาพและสั้นไหวมีพลวัตสูง ตรงกันข้ามกับแบบแผนดั้งเดิม เช่น การหลุดพ้นจากหลักยึดและกฎเกณฑ์ การให้คุณค่ากับความเกินจริงตรงข้ามหรือต่อต้านความจริง การไม่ยึดติดกับตัวแบบ การไม่ใส่ใจกับความจริงจังยั่งยืน การแสวงหาความแปลกใหม่ไม่เหมือนเดิม การกลับด้านของความรู้สึก ความเชื่อ ความศรัทธาและค่านิยมเดิม รวมทั้งความพิศมัยหลงใหลในความสูงส่งของเทคโนโลยีโดยไม่คำนึงถึงอรรถประโยชน์ ต้นทุนและผลกระทบ

ปรากฏการณ์เหล่านี้เป็นผลพวงทั้งทางตรงและทางอ้อมจากอิทธิพลของการพัฒนาทางเทคโนโลยี ทุนนิยมเสรี และพลังการแข่งขันในโลกการตลาด ซึ่งมีทั้งส่วนดีและส่วนเลว เช่นความก้าวหน้าของการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การแผ่ขยายทางวัฒนธรรม การเปิดกว้างของสังคม ความเปลี่ยนแปลงในภาคบันเทิงและแฟชั่นสมัยใหม่ที่ตั้งใจให้วงจรอายุสั้น(shorter life cycle) รวมตลอดทั้งส่วนผสมของสูตรอาหารและยาเสพติดสูตรใหม่ทั้ง

ส่งผลต่อพฤติกรรมที่หลากหลาย และการแพร่ระบาดของความนิยมในการเสพยาเสพติดในรูปแบบต่าง ๆ ด้วยการผสมผสานระหว่างปัจจัยที่หลากหลายดังกล่าวประกอบกับแนวโน้มของปรากฏการณ์ทางพฤติกรรมบางด้านที่แพร่ระบาดอยู่ในกลุ่มเด็กรุ่นใหม่ และน่าจะส่งผลต่อสังคมในภายหน้า หรือในทางกลับกันอาจจะถือว่าเป็นข้อสงสัยในปัจจุบันก็ได้ว่า ปรากฏการณ์ทางพฤติกรรมของกลุ่มเด็กดังกล่าวอาจเกิดจากปัจจัยทางสังคมที่ดำรงอยู่ก็ได้ นั่นก็คือพฤติกรรมที่เรียกว่าโรคสมาธิสั้น (Hyper Active) นั่นเอง ทำให้สังคมในอนาคตถูกปลุกกระตุ้นด้วยพลังผลักดันจากปัจจัยหลายแหล่งหลายด้านพร้อม ๆ กัน ซึ่งจะส่งอิทธิพลให้เกิดการเคลื่อนไหวและมีความตื่นตัวอย่างรวดเร็วในการแสดงออก รวมทั้งการแสวงหาทางเลือกใหม่ การตัดทวงโอกาสใหม่ ๆ และการใช้สิทธิเสรีภาพอย่างกว้างขวางตามเงื่อนไขขั้วกติกากฎหมายและบรรยากาศทางสังคม โดยเฉพาะในเรื่องของทางเลือกใหม่หรือความหลากหลายของทางเลือกนั้นได้กลายเป็นกระแสหลักของคุณภาพและวิถีชีวิตใหม่ของสังคมไทยมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับค่านิยมของการมีหรือสร้างทางเลือกใหม่ ซึ่งขยายวงกว้างในทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งในภาคการเกษตร อุตสาหกรรม การบริการ การค้าพาณิชยกรรม การศึกษา การสาธารณสุข และการสื่อสารคมนาคม เป็นต้น

นัยสำคัญของปรากฏการณ์ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นแง่มุมที่เกี่ยวข้องกับมิติทางสังคมในอนาคตก็คือการแสวงหาคุณภาพและวิถีชีวิตในรูปแบบใหม่ ซึ่งเป็นคุณภาพเชิงพหุภาพและสั้นไหวมีพลวัตสูงนั้น เป็นแบบแผนที่มุ่งให้คุณค่ากับความเป็นปัจเจกชนสูงกว่าความเป็นสังคมในองค์รวม เป็นแบบแผนที่มุ่งสนองตอบผลประโยชน์เฉพาะหน้า และเฉพาะส่วนตัวในระยะสั้น เป็นแบบแผนที่ขาดพลังยึดเหนี่ยวที่มั่นคงหนักแน่น ขาดความอดทนอดกลั้น เป็นแบบแผนที่มุ่งปฏิเสธความจริง ทำทลายกติกาและ

กฎเกณฑ์ธรรมชาติ เป็นแบบแผนที่ไม่คาดหวังต่อความเป็นแก่นสาร หรือความมุ่งมั่นในระยะยาว ซึ่งเป็นแบบแผนใหม่ที่มีความชัดเจนในมิติระดับอุดมการณ์ (Ideology) แต่กลับให้ความสำคัญกับมิติในระดับของค่านิยมแบบชั่วคราว (Sporadic Value) ซึ่งไม่แน่ใจนักว่าการให้คุณค่ากับคุณภาพและวิถีชีวิตในแบบแผนดังกล่าวจะนำสังคมไปสู่การแก่งแย่งแข่งขันเอารอดเอาเปรียบกันอย่างไรเขาเป็นเอาตายไม่นำพาต่อประโยชน์สาธารณะส่วนรวม หรือจะส่งเสริมให้สังคมมีเสถียรภาพศักยภาพ และมีความมั่นคงก้าวหน้าในระยะยาวได้

17. สังคมไทยกับความระทมทุกข์จากกระแสโลกาภิวัตน์ : การสร้างภาวะผู้นำใหม่ในการดูแลรักษา สัมพันธภาพเชิงซ้อนท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงที่หลากหลาย

การเข้ามาของกระแสโลกาภิวัตน์ในสังคมไทย เป็นการเข้ามาของอิทธิพลโลกที่ก่อผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบ และอาจเปรียบได้กับเชื้อโรคตัวใหม่ ถ้าการรับเชื้อเข้าสู่ร่างกายที่มีภูมิคุ้มกันอยู่แล้วก็จะไม่แสดงอาการของโรค แต่หากไม่มีภูมิคุ้มกันอยู่เดิมก็ย่อมมีการสำแดงอาการและจำเป็นจะต้องมีการรักษาเยียวยากันต่อไป เช่นเดียวกับกรณีของสังคมไทยที่ยังไม่มีภูมิคุ้มกันอยู่เดิม เมื่ออิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์เข้ามาพร้อมกับกรอบใหม่ของบรรทัดฐานความเปลี่ยนแปลงต่อระบบโครงสร้างพื้นฐานที่ครอบคลุมทั้งมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี วัฒนธรรม และค่านิยม การได้ตอบกับกระแสโลกาภิวัตน์ของสังคมไทยในปัจจุบันจึงมุ่งไปในแนวทางที่เป็นการมุ่งรักษาเยียวยามากกว่าการแสวงโอกาสและการใช้ประโยชน์จากผลพวงของการเปลี่ยนแปลงได้มากนัก

ความเปลี่ยนแปลงในบรรทัดฐานหลักนั้น ในด้านการเมืองก็มีกระแสเสรีประชาธิปไตยเป็นเรื่องหลัก ในด้านเศรษฐกิจถือว่าตลาดเสรีเป็นเรื่อง

หลัก ในด้านสังคมก็มีกระแสสารสนเทศและความไร้พรหมแดนเป็นหลัก ในด้านเทคโนโลยีมีเรื่องเทคโนโลยีด้านโทรคมนาคมคอมพิวเตอร์และชีวภาพ ในด้านวัฒนธรรมก็มีกระแสเกี่ยวกับวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ในด้านค่านิยมก็เป็นกระแสเกี่ยวกับผลประโยชน์นิยมและหลักปฏิบัตินิยม ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งความเปลี่ยนแปลงในด้านหลักดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่ไม่ได้มีความเหมาะสมสอดคล้อง หรือเข้ากันได้ดีพอกับสภาพสังคมที่ดำรงอยู่

ปัญหาการสร้างดุลยภาพของสัมพันธภาพเชิงซ้อนจึงเป็นปัญหาและภาวะที่ยิ่งใหญ่สำหรับสังคมไทยในอนาคต กล่าวเฉพาะในส่วนของกระแสหลักไม่ว่าเสรีประชาธิปไตย ตลาดเสรี สารสนเทศ ความไร้พรหมแดน โทรคมนาคม คอมพิวเตอร์ ชีวภาพ วัตถุนิยม บริโภคนิยม ประโยชน์นิยม และปฏิบัตินิยม ก็ตามหากนำมาพิจารณาถึงความพร้อมและประเมินว่าในด้านใดที่เป็นประโยชน์โดยตรงหรือสังคมไทยจะสามารถสร้างโอกาสเพื่อแสวงหาประโยชน์ได้บ้างก็ยังคงยากที่จะชี้ชัดลงไปได้ แม้แต่ในอนาคตระยะยาวก็ตาม หรือหากมองต่อไปในส่วนของกระแสรองอื่น ๆ ที่สังคมไทยจำเป็นต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องและต้องจัดการอีกหลายส่วนอย่างเช่น กระแสของภูมิภาค กระแสของท้องถิ่น และกระแสทางเลือกต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเปลี่ยนผ่านของยุคสมัยและการเผชิญภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในระดับภูมิภาคนั้นไม่ว่าในองค์กรอาเซียน อาฟต้า เอเปค หรือกลุ่มเหลี่ยมเศรษฐกิจทั้งหลาย รวมถึงประเด็นปัญหาเฉพาะระหว่างประเทศ และเฉพาะประเด็นกรณีก็เป็นระบบความสัมพันธ์อีกกระแสหนึ่งที่ต่างก็มีปัญหา ข้อจำกัด และกระแสกดดันที่มีความละเอียดซับซ้อนต่างกัน ส่วนในระดับท้องถิ่นซึ่งเป็นระดับชาติของสังคมไทยเองนั้นก็ยังมีความแตกต่างหลากหลายของกระแสต่าง ๆ ที่ขัดกันอยู่มาก อย่างเช่น กระแสทุนชาติกับทุนท้องถิ่น กระแสเศรษฐกิจส่งออกกับเศรษฐกิจพอเพียง กระแสธุรกิจธนาคาร สถาบันการเงินกับธุรกิจภาคผลิต กระแสทุนรัฐกับทุนเอกชน

กระแสอุตสาหกรรมข้ามชาติกับอุตสาหกรรมขนาดกลางและเล็ก กระแสชนบทกับเมือง กระแสนเจนกับคนรวย กระแสการเมืองชาติกับการเมืองท้องถิ่น กระแสการเมืองภาครัฐกับภาคประชาชน กระแสการปฏิรูปกับกระแสอนุรักษ์ กระแสเกษตรทางเลือกรับกับเกษตรอุตสาหกรรม ตลอดจนกระแสชาตินิยมกับจักรวรรดินิยม ฯลฯ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าเฉพาะในส่วนของกระแสหลักในระดับโลกก็ทำให้สังคมไทยต้องแลกกับวิกฤติทางเศรษฐกิจและความสูญเสียศักยภาพพื้นฐานของเศรษฐกิจภายในประเทศไปในเวลาอันรวดเร็ว รวมทั้งความจำเป็นในการเร่งรัดเปิดและแก้ไขเปลี่ยนแปลงโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ และสังคมอย่างขนานใหญ่ ขณะที่ในกระแสรองในระดับภูมิภาคนั้น เราก็ยังจำเป็นต้องบูรณาการ การจัดระเบียบความสัมพันธ์แบบพหุลักษณ์กับนานาประเทศในภูมิภาคด้วย ส่วนในระดับท้องถิ่นระดับชาติเองนั้น เราก็จำเป็นต้องเร่งรัดดำเนินการในหลายยุทธศาสตร์พร้อม ๆ กัน ทั้งยุทธศาสตร์ปฏิรูปยุทธศาสตร์พัฒนา ยุทธศาสตร์ฟื้นฟู และยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าระยะสั้นด้วย ซึ่งนอกจากสังคมไทยจะต้องอดทนอดกลั้นกับเงื่อนไขความขัดแย้งที่รุนแรงแล้วยังจำเป็นต้องการจัดการกับกระแสความเปลี่ยนแปลงจากอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ที่มีความสลับซับซ้อนและยุ่งยากซับซ้อนมากสำหรับสังคมไทยในอนาคตพร้อมกันไปด้วย ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยทักษะการบริหารจัดการความแตกต่างและพลังทางสังคมที่เป็นแนวร่วมทั้งฝ่ายชนชั้นนำ กลุ่มยุทธศาสตร์ และชนชั้นมวลชนร่วมกันทั้งสังคม และที่สำคัญเราจำเป็นต้องสร้างคุณภาพของระบบสัมพันธ์ภาพเชิงซ้อนระหว่างกระแสความเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องเกื้อกูลและเป็นอุปสรรคซึ่งกันทั้งใน 3 ระดับได้ด้วย ซึ่งนับเป็นการท้าทายในเชิงวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำและมีอินเชิงนวัตกรรมทางการเมืองการปกครองทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับโลกของผู้ปกครองไทยในอนาคตด้วย

18. สังคมไทยกับภัยคุกคามของจักรวรรดินิยมโลก (ยักษ์วิเศษพันธุ์ใหม่) : บทบาทที่หายไปของทุนคอมปราดอร์ การอ่อนพลังของทุนชาติ การผงาดของกลุ่มทุนน้อย และการเปลี่ยนแปลงสภาพของชนชั้นแรงงาน

ภาพลักษณ์ใหม่ของจักรวรรดินิยมโลกซึ่งได้รับประโยชน์เกือบจากกระแสทุนนิยมระดับโลก การแข่งขันในระบบตลาดเสรี และระบบโลกไร้พรมแดน ทำให้การแผ่ขยายอิทธิพลของจักรวรรดินิยมใหม่มีความกว้างขวางไร้ขอบเขต ปลอดภัยจากอุปสรรคขัดขวางของระบบกีดกัน ทั้งปวงได้อย่างสิ้นเชิง (barrier free) รวมทั้งการมีพลังอำนาจในการเจาะทะลุทะลวงเข้าสู่อาณาบริเวณของความมั่งคั่งทั่วทุกมุมโลกได้อย่างรวดเร็ว และในขนาดที่กว้างใหญ่ไพศาลได้ด้วย โดยเฉพาะการอาศัยเครื่องมือจากโครงสร้างพื้นฐานขององค์กรการค้าระดับต่าง ๆ ระบบกฎหมายคุ้มครองลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญา กลไกของตลาดหลักทรัพย์สินและสถาบันการเงิน กติกาสากลด้านต่าง ๆ ทั้งด้านสิทธิมนุษยชน สิ่งแวดล้อม ระบบมาตรฐานสากล รวมทั้งเครือข่ายที่กระจายอย่างกว้างขวางและครอบคลุมในรูปของเครือข่ายทุน เครือข่ายเทคโนโลยีและวิทยาการ เครือข่ายของข้อมูลข่าวสาร เครือข่ายของตลาด เครือข่ายของวัตถุดิบที่ดินและแรงงาน เครือข่ายของสาขาย่อยและตัวแทนซึ่งเป็นโครงข่ายหลัก ๆ ของกลไกทุน (Capital Arms) นั้น ทำให้จักรวรรดินิยมใหม่มีความเป็นหนึ่งเดียว มีเอกภาพและความเบ็ดเสร็จมากขึ้นเหมือนยักษ์วิเศษพันธุ์ใหม่ ซึ่งสามารถกำหนดขนาดของการลงทุน ขนาดของตลาด ขนาดของผลตอบแทนในระดับอุดมคติ (Ideal Size) สามารถกำหนดเป้าหมายในการแสวงหาผลกำไรสูงสุด (Maximize Profit) สามารถกำหนดขนาดของรายได้ผลตอบแทนที่ใหญ่ที่สุด (Big Income) ได้ด้วย โดยเฉพาะในกลุ่มทุนด้านโทรคมนาคม ซอฟต์แวร์ คอมพิวเตอร์ สารสนเทศและอุตสาหกรรมบริการ

อิทธิพลของจักรวรรดินิยมใหม่จึงสามารถพลิกประวัติศาสตร์ของทุนนิยมข้ามชาติยุคใหม่ และบุกเบิกแนวรบใหม่ในทางเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นความยั่งยืนและความเบ็ดเสร็จมากยิ่งขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องมีภาระต้นทุนจากระบบนายทุนหน้าอีกต่อไป เนื่องจากโครงสร้างพื้นฐานที่จักรวรรดินิยมใหม่ได้วางรากฐานไว้แล้วนั้นสามารถทะลายป้อมปราการการกีดกันทั้งที่เป็นระบบภาษีและไม่ใช้ระบบภาษี (tariff & non tariff barrier) ให้ก้าวข้ามพรมแดนในระดับรัฐ และทุนชาติ (State Bypassing) ซึ่งเป็นอุปสรรคดั้งเดิมไปได้แล้ว เช่น การผ่านกระบวนการ Regularity Harmonization การเปลี่ยนแปลงระบบกฎหมายทางการค้าและนโยบายทางเศรษฐกิจในระดับนานาชาติจนเกือบจะเสร็จสมบูรณ์แล้ว รวมไปถึงการใช้อิทธิพลในระบบสถาบันการเงินระดับโลกและองค์กรการค้าระดับต่าง ๆ ด้วย ขณะที่กลุ่มทุนชาติเองก็ต้องหลีกเลี่ยงให้แก่ทุนข้ามชาติโดยที่อำนาจต่อรอง ทักษะและโอกาสในการแบ่งสรรปันส่วนอาณาบริเวณทางเศรษฐกิจนั้นกระทำได้น้อยมาก เนื่องจากทุนชาติขาดหลังพังกาจากพันธมิตรทางการเมืองที่เคยกุมกฎหมาย อำนาจ นโยบายคุ้มครองอภิสิทธิ์ เลี้ยงภาษี การอุดหนุนทุนและคุ้มครองผูกขาดการตลาด และเกื้อหนุนระบบผูกขาดสัมปทาน ฐานทุนและพลังทางเศรษฐกิจของทุนชาติจึงจำกัดและหดแคบลงเรื่อย ๆ สายใยของความภักดี ความเชื่อถือเครดิตและผลประโยชน์ร่วมระหว่างทุนชาติกับพันธมิตรการเมืองก็จืดจางลงไปด้วย ในทางตรงกันข้ามอาจจะเป็นโอกาสใหม่ของกลุ่มทุนน้อยซึ่งอยู่รอดจากการปฏิวัติศาสตร์ใหม่ของกลุ่มทุนชาติเพื่อย่ำส่วนลงมาประคองฐานะให้อยู่รอดเพื่อรอโอกาสใหม่ในอนาคต ทุนท้องถิ่นชุมชนที่สร้างฐานะขึ้นมาใหม่ ทุนที่รัฐส่งเสริมสนับสนุนขึ้นใหม่ทั้งในรูปของทุนย่อยขนาดเล็กและกลาง และทุนที่รัฐปลดปล่อยจากเครือข่ายของทุนรัฐพาณิชย์เดิม รวมทั้งกลุ่มทุนน้อยในกลุ่มที่ทุนข้ามชาติหลอเลี้ยงไว้ใช้เป็นขาหลังรองรับการแบ่งเบาภาระต้นทุน ป้อนวัตถุดิบ ฝึก

แรงงาน รวมทั้งการเป็นกันชนให้กับทุนชาติกับทุนข้ามชาติด้วย นอกจากนี้ในส่วนองแรงงานก็จะมีเปลี่ยนแปลงทางสถานภาพ ทักษะและมาตรฐานคุณภาพ เนื่องจากระบบการจ้างและสภาวะการทำงานถูกกำหนดด้วยเงื่อนไขของทุนข้ามชาติมากขึ้น ซึ่งจะมีสภาพกึ่งพลเมืองกึ่งพนักงานโดยใช้ระบบสวัสดิการเฉพาะองค์กรเฉพาะกลุ่มทุนเป็นเครื่องจูงใจเพื่อถ่ายเทความภักดีระหว่างความเป็นพนักงานของทุนข้ามชาติกับความเป็นพลเมืองของรัฐ รวมทั้งเพื่อเหตุผลในการแย่งชิงแรงงาน และการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีกว่าของทุนข้ามชาติเพื่อประโยชน์ในการแข่งขันทางการค้าในตลาดโลกด้วย

19. สังคมไทยกับพลังอิทธิพลของศาสนจักรยุคใหม่: การเติบโตที่ต่อเนื่องมั่นคงกับการแปรสภาพของพลังศรัทธาที่สงบเงียบสู่พลังขัดแย้งทางสังคม

ศาสนาเป็นองค์กรทางสังคมที่ดำรงอยู่ในรูปของความเป็นสถาบัน (Institutionalization) ซึ่งหยั่งรากลึกอย่างยาวนานมาตั้งแต่ประวัติศาสตร์เริ่มแรกของสังคม มีความต่อเนื่อง มีการสั่งสมและผลิตซ้ำอย่างมั่นคงและสม่ำเสมอสูง เมื่อเทียบกับองค์กรทางสังคมที่เกิดขึ้นใหม่ในรูปแบบอื่นไม่ว่าองค์กรกลุ่มผลประโยชน์ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) องค์กรการเมือง องค์กรอาชีพ หรือองค์กรอิสระอื่น ๆ ก็ตาม นอกจากนี้ยังเป็นองค์กรที่ฐานการสนับสนุน มีขอบเขตกว้างขวางไม่จำกัด รวมทั้งมีความเกี่ยวพันกับคนส่วนใหญ่ในรูปแบบที่มีอิสระเสรีจากพันธะกฎเกณฑ์ค่อนข้างมากด้วย จึงทำให้ศาสนาเป็นสถาบันทางสังคมที่มีพลังสูง โดยเฉพาะพลังของการควบคุมทางความเชื่อถือศรัทธาอันเกิดจากปรัชญานุภาพและพระธรรมวินัยที่สามารถหล่อหลอมความรู้สึกและผูกขาดความนิยมเชื่อถือให้เป็นเอกภาพ โดยปราศจากการโต้แย้งสงสัยได้ค่อนข้างสมบูรณ์

บริบทของเงื่อนไขสังคมในปัจจุบันเป็นสังคมของการต่อสู้แข่งขัน และการต่อรอง ต้องอาศัยกำลังอิทธิพลและอำนาจ มุ่งแสวงหาความมั่งคั่ง ไม่จำกัดตามบรรยากาศของการแข่งขันเสรี ซึ่งในบริบทของเงื่อนไขดังกล่าวได้สร้างแรงกดดันให้องค์กรต่าง ๆ ทางสังคมต้องแสวงหาและสั่งสมเครื่องมือในการต่อสู้ แข่งขันและการต่อรอง จำเป็นต้องขยายฐานอำนาจ อิทธิพลและความมั่งคั่งเพื่อจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรต่าง ๆ ทางสังคมด้วยตนเอง ภาวะการณ์ดังกล่าวเร่งให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบของการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรที่มีความถี่และมีความหลากหลายมากขึ้น นำไปสู่การกระทบกระทั่งกันระหว่างองค์กร การเคลื่อนไหวเพื่อการรักษาสถานภาพ และการจัดตำแหน่งแห่งที่ของตนก็มีความจำเป็นมากขึ้น สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่เป็นปรากฏการณ์ร่วมขององค์กรส่วนใหญ่ก็คือการพยายามสร้างความเชื่อมโยงและยกย้ายถ่ายเทบทบาทอำนาจทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อเหตุผลในการอยู่รอด และการปรับตัวให้เข้ากับเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงในบริบทแวดล้อม รวมทั้งการดำรงรักษาไว้ซึ่งเป้าหมายหลัก ค่านิยมพื้นฐานหรืออุดมการณ์ขององค์กรไว้ด้วย

องค์กรศาสนาก็เป็นองค์กรหนึ่งที่ตกอยู่ในเงื่อนไขของบริบททางสังคมดังกล่าว การแสดงออกของพลังอิทธิพลในภาคของศาสนจักร ก็เป็นปรากฏการณ์หนึ่งของการจัดระเบียบความสัมพันธ์ใหม่ระหว่างองค์กรทางสังคมด้วยตนเอง การแปรสภาพของพลังศรัทธาในปรัชญานูญาภาพและพระธรรมวินัย ซึ่งน่าจะเป็นพลังสงบไปเป็นพลังขัดแย้งทางสังคมก็อาจจะย้อนถึงปรากฏการณ์ร่วมขององค์กรทั่วไปที่มุ่งดำรงความอยู่รอดตามบริบทเงื่อนไขของสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งแนวทางในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในองค์กรศาสนานั้นสังคมไทยอาจจำเป็นต้องมองกว้างทั้งระบบ คั้นหาระเบียบความสัมพันธ์และการปรับตำแหน่งแห่งที่ระหว่าง

องค์การศาสนากับองค์กรอื่นของสังคมด้วย ซึ่งบางครั้งอาจคลี่คลายได้ โดยที่ไม่จำเป็นต้องมุ่งเป้าของการแก้ไขไปเฉพาะที่องค์กรศาสนาโดยตรง แต่เพียงทางเลือกเดียวเท่านั้น

20. สังคมไทยกับการสร้างวิบุรุษมวลชน : การเสื่อมคลายของ กำแพงกีดกันที่ครอบงำของชนชั้นนำกับโอกาสใหม่และการเติบโตกลับของมวลชนคนชั้นกลางและล่าง

การขยายบทบาทและความสำคัญอย่างกว้างขวางและรวดเร็วของ สถาบันทางสังคม เศรษฐกิจและสื่อสารมวลชน ได้มีส่วนอย่างสำคัญในการแย่งชิงบทบาทและความสำคัญของสถาบันดั้งเดิม คือ สถาบันการเมืองและราชการซึ่งเป็นศูนย์รวมการครอบงำของชนชั้นนำทางอำนาจมาเป็นเวลาช้านาน ทั้งนี้เนื่องจากสถาบันการเมืองและราชการเป็นกลไกหลักในการสะสมและผลิตซ้ำในเรื่องของวัฒนธรรมชนชั้นนำ (Elite Culture) สำหรับสร้างความชอบธรรมทางอำนาจ และความมั่งคั่ง ทั้งในรูปของอำนาจการปกครอง อำนาจเศรษฐกิจ และอำนาจอิทธิฤทธิ์ให้แก่ชนชั้นนำ โดยอิงกับกำลังบังคับในกลไกรัฐทั้งกองทัพและราชการเป็นสำคัญ ซึ่งถูกแปลงออกมาใช้ในรูปของกฎหมาย นโยบาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ กฎกระทรวง คำสั่ง อิทธิพลและบารมี

เทคโนโลยีการครอบงำแบบดั้งเดิมของกลุ่มชนชั้นนำ ซึ่งอาศัยกลไกรัฐเป็นเครื่องมือในการผลิตกำลังและอำนาจการบังคับควบคุมในโครงสร้างส่วนบน (Super Structure) ของรัฐและการเมือง ซึ่งชนชั้นนำได้ใช้เป็นกำแพงในการกีดกันที่ครอบงำมาในอดีตนั้นได้ผุ่ร่อนลงไปเรื่อยๆ เนื่องจาก การเติบโตขยายตัวของสถาบันในโครงสร้างส่วนล่าง (Infra Structure) ทั้งในภาคเศรษฐกิจ สังคม และสื่อสารมวลชน ในอัตราเร่งที่เร็วกว่าและมีเครือข่ายที่ขยายกว้างขวางกว่า ทำให้มิติของอำนาจ และกำลังการบังคับ

ควบคุมนั้นมีความหมายสำคัญต่อคนส่วนใหญ่ น้อยกว่ามิติทางสังคม เศรษฐกิจและข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเกี่ยวข้องกับความรู้เชิงวิชาการ ทักษะทางวิชาชีพ เทคนิคการบริหารการจัดการ การวิจัยพัฒนา ความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความสะดวกสบาย ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถ ความบันเทิงสันทนาการ คุณภาพชีวิต สิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและคุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ฯลฯ ได้กลายเป็นคุณค่าใหม่ที่รองรับได้โดยทั่วไป และไม่จำกัดกีดกันเรื่องชาติกำเนิดหรือภูมิหลังอ้างอิงที่ยุ่งยากซับซ้อน โดยที่สถาบันในโครงสร้างส่วนล่างทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสื่อสารมวลชน ช่วยให้ทุกคนเข้าถึงและสัมผัสได้ตามใจปรารถนามากขึ้น ประกอบกับการแข่งขันในตัวของมันเองยังมีส่วนเพิ่มมูลค่าที่สูงยิ่งขึ้นให้แก่สถาบันเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นรูปของคุณภาพของสินค้า บริการ ความสามารถในการรับผิดชอบ การให้ความรู้ลึกถึงสิทธิและความเสมอภาค การให้ความรู้ลึกถึงความเป็นพวกเดียวกัน การได้รับความเคารพการยอมรับ ความสามารถในการตอบสนองทางเลือกที่หลากหลาย ความใหม่ของรูปแบบการนำเสนอและการนำเสนอในเชิงรุก ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีความขาดแคลนในกลไกรัฐและราชการ

การเปิดกว้าง การเติบโต การกระจายขยายตัวและการฝังรากลึกลงสู่ฐานมวลชนของสถาบันดังกล่าวมีส่วนอย่างสำคัญต่อการสร้างความชอบธรรมในค่านิยมใหม่ให้กับมวลชนคนชั้นกลางและชั้นล่างเป็นจุดเริ่มต้นในการก่อตัวของการสร้างวัฒนธรรมมวลชน (Mass Culture) ซึ่งส่งผลต่อการสร้างความเชื่อมั่น ความรู้ลึกมีประสิทธิภาพ และเป็นความประทับใจทางประวัติศาสตร์ใหม่ ในการที่จะยอมรับบทบาทความสำคัญซึ่งกันและกันของคนในระดับเดียวกัน ซึ่งอยู่ในระดับกลางและล่าง ความศรัทธาใหม่ในรูปของ “ดาวอยู่บนดินและฝนที่เป็นจริงสัมผัสได้ในชีวิตนี้” ก็จะกลายเป็นพลังจูงใจ และเป็นลูกตุ้มปฏิกิริยาใหม่ที่ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงทาง

ภูมิปัญญาของคนอย่างแท้จริง เนื่องจากคนมีช่องทางที่จะเข้าถึงและสัมผัสกับความสำเร็จได้โดยพื้นฐานของความสามารถและเหตุผลของการใช้ทักษะและภูมิปัญญาภายในตัวของมนุษย์เอง

21. สังคมไทยกับวิกฤติภาวะผู้นำ: วิกฤติความชอบธรรมระหว่างผู้นำทางการเมืองกับผู้นำทางสังคม

กระแสหลักของความขัดแย้งของสังคมไทยในอนาคต คือ ความขัดแย้งระหว่างรัฐกับสังคม (State & Society Conflict) โดยเฉพาะความขัดแย้งอันมีรากฐานมาจากความไม่ลงรอยกันในอำนาจตัดสินใจระหว่างฝ่ายราชการและการเมือง กับฝ่ายเศรษฐกิจและสังคมซึ่งขาดการยอมรับกันมากขึ้นนั้น ปัญหาหลักเกิดจากการตัดสินใจของฝ่ายแรกนั้นเป็นฝ่ายที่ควบคุมและผูกขาดทั้งดุลยพินิจอำนาจและผลประโยชน์ ขณะที่ฝ่ายหลังนั้นเป็นฝ่ายที่มีทักษะ ความชำนาญ ความรู้และข้อมูลที่ดีกว่าและเป็นฝ่ายที่ต้องรับผลกระทบจากการตัดสินใจนั้นด้วย

วิกฤติภาวะผู้นำจึงเกิดจากความไม่ลงตัวของภาวะผู้นำจากสองกระแสระหว่างผู้นำทางการเมืองกับผู้นำทางสังคม โดยเฉพาะภาวะผู้นำทางสังคมนั้นเป็นภาวะผู้นำที่มีมิติเชิงคุณภาพที่มีความซับซ้อนและมีนัยที่เหนือกว่าผู้นำทางการเมืองกล่าวคือ ภาวะผู้นำทางการเมืองนั้นถูกสร้างมาจากกลุ่มย่อยของระบบการเมืองกลุ่มน้อย ซึ่งอิงอยู่กับกลไกพรรคการเมืองในระบบปิดเป็นหลัก ประกอบกับการมีกระบวนการในการสร้างภาวะผู้นำแบบล้าหลังที่ไม่ต้องอาศัยกระบวนการคัดสรรเชิงคุณภาพในระบบเปิดและรอบด้านเท่ากับผู้นำในทางสังคม รวมทั้งการรับรองภาวะผู้นำทางการเมืองก็มิได้มีส่วนร่วมกับมิติทางสังคมที่แท้จริง ผู้นำที่ถูกสร้างจากกระบวนการทางการเมืองจึงไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม ในทางกลับกันภาวะผู้นำทางสังคมซึ่งผ่านกระบวนการคัดสรรที่ทันสมัยกว่า มีความ

พร้อมด้านคุณสมบัติ มีความซับซ้อนเชิงคุณภาพที่สูงกว่า และสังคมมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยตรงด้วยนั้น กลับเป็นภาวะผู้นำที่ได้รับความเชื่อถือศรัทธามากยิ่งขึ้นโดยลำดับ รวมทั้งสังคมเองก็มีความต้องการที่จะสร้างภาวะผู้นำเองมากขึ้นด้วย

ความล้าหลังของผู้นำทางการเมืองซึ่งฝังรากลึกลงมานานยากที่จะปรับเปลี่ยนให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยได้เมื่อเทียบกับภาวะผู้นำทางสังคม ยิ่งผู้นำทางสังคมที่มีความร่วมสมัยและผ่านกระบวนการตัดสินใจมาในห้วงเวลาของการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในทางสังคม การขยายตัวของสิทธิ เสรีภาพและเทคโนโลยีใหม่ รวมทั้งการรับผลพวงจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจอย่างขนานใหญ่ด้วยแล้วก็จะยิ่งเพิ่มช่องว่างในความแตกต่างระหว่างภาพลักษณ์ของภาวะผู้นำทั้งสองฝ่ายให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ทางออกสำหรับสังคมไทยในอนาคตก็คือ การยอมรับภาวะผู้นำทางการเมืองที่เป็นที่ยอมรับของสังคมมากกว่าการเมือง โดยเฉพาะภาวะผู้นำที่สังคมเป็นฝ่ายกำหนดซึ่งต้องผ่านกระบวนการตัดสินใจทางสังคมมากกว่ากระบวนการทางการเมือง สำหรับปัญหาที่พึงระมัดระวังเป็นกรณีพิเศษก็คือ ห้วงเวลาของการเปลี่ยนผ่านโดยเฉพาะการผ่องถ่ายอำนาจระหว่างภาวะผู้นำทางการเมืองกับภาวะผู้นำทางสังคมนั้น อาจเป็นการปะทะกันอย่างรุนแรงระหว่างกระแสสังคม กับกระแสการเมืองได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์และอุดมการณ์ของภาวะผู้นำทางการเมืองรุ่นเก่าที่จะต้องเสียสละและยอมรับต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากของกระแสสังคม ซึ่งทางที่ดีควรจะเตรียมความพร้อมโดยการสร้างทายาททางการเมืองรุ่นใหม่ที่เกิดโตมาจากกระบวนการตัดสินใจของภาวะผู้นำทางสังคม

22. สังคมไทยกับลูกตุ้มปฏิวัติใหม่: พหุพลังของกลุ่มปฏิริยาใหม่ ในสถาบันรากหญ้า

การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างที่สำคัญของสังคมไทยในอนาคต คือ การเติบโตของสถาบันใหม่ทางสังคม โดยเฉพาะสถาบันที่เป็นกลไกภาคประชาชนซึ่งมีรากฐานมาจากชุมชนเป็นศูนย์กลางหลัก ชุมชนในฐานะที่เป็นฐานรากของสถาบันภาคประชาชนนั้น มีส่วนอย่างสำคัญในการสร้างพหุพลังของกลุ่มปฏิริยาใหม่ ซึ่งจะส่งอิทธิพลอย่างไพศาลต่อการสร้างความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในอนาคต และเป็นการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญใหม่ที่มีนัยต่อการพัฒนาทางสังคมในเชิงคุณภาพมากกว่าการเปลี่ยนแปลงที่เรียกว่าความทันสมัยในความหมายดั้งเดิมด้วย

ชุมชนซึ่งเป็นฐานรากของกระบวนการสร้างความเป็นสถาบันภาคประชาชน (Civil Institutionalization) นั้นเริ่มเติบโตและแยกตัวออกจากการพึ่งพาสถาบันอื่นและศูนย์กลางอำนาจรัฐอย่างรวดเร็ว ตามพัฒนาการของการกระจายอำนาจการปกครอง และสิทธิชุมชนตามความคุ้มครองของรัฐธรรมนูญใหม่ ประกอบกับสำนึกใหม่ของกระแสแนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งพาตนเอง วัฒนธรรม ประเพณี องค์กรความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้มีส่วนเกื้อหนุนให้ชุมชนได้มีการตั้งรกรากทางความคิดในฐานะของตัวแบบการพัฒนาใหม่และรับการสนับสนุนทรัพยากรการพัฒนาทั้งจากภายในและภายนอกอย่างขนานใหญ่ ทั้งในรูปของงบประมาณจากส่วนกลาง อำนาจการจัดการทรัพยากรภายในของท้องถิ่นชุมชนเอง ทุนและ Know-how ในการผลิตและการตลาดในระบบเศรษฐกิจชุมชน เทคนิคและเทคโนโลยีการผลิตและการบริหารจัดการสมัยใหม่ ระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้ก็ได้รับการบูรณาการจากปัจจัยเสริมขององค์กรความรู้และระบบการจัดการสมัยใหม่จากภายนอกชุมชน เช่น ระบบการศึกษาชุมชน ระบบเศรษฐกิจชุมชน ระบบการสะสม ระเบิด

และขยายทุนแบบพึ่งตนเอง ระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามทฤษฎีใหม่ ระบบองค์กรพัฒนาเอกชน และระบบภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ผสมผสานเข้ากับเครื่องมืออุปกรณ์และระบบการจัดการสมัยใหม่ด้านเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งการเติบโตของการเมืองท้องถิ่นและการขยายฐานการเมืองระดับชาติลงสู่ท้องถิ่น การอพยพย้ายถิ่นของแรงงานฝีมือ และปัญญาชนที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจในเมืองเข้าไปสร้างนวัตกรรมในเชิงประยุกต์ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ สินค้าบริการและการบริหารจัดการในชุมชนท้องถิ่นร่วมกับบัณฑิตว่างงานจากในเมือง

กระบวนการเติบโตของชุมชนในภาคประชาชนจะส่งผลการเปลี่ยนแปลงสังคมไทยในทิศทางที่ก้าวหน้ามากขึ้น เมื่อชุมชนทั้งในเมืองและชนบทมีการบูรณาการเป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงกันได้ใกล้ชิดมากขึ้น ขยายบทบาทเข้าเชื่อมโยงกับองค์กรภายนอกอื่น ๆ ในอาณาบริเวณของกิจการสาธารณะที่เข้มแข็งขึ้น มีการยกฐานะและบทบาทให้ขยายครอบคลุมถึงระดับชาติในระดับนโยบาย การควบคุมตรวจสอบการบริหารนโยบาย การบริหารทรัพยากรและใช้งบประมาณแทนรัฐ การประเมินประสิทธิภาพ คุณภาพบริการและความสามารถของบุคลากรภาครัฐ เข้าสู่เวทีสาธารณะในบทบาทที่หลากหลายมากขึ้น ทั้งในกระบวนการพิจารณาพิจารณา การจัดสรรและการกระจายคุณค่าและความเป็นธรรมแทนกลไกรัฐ การเสนอข้อมูลทางเลือก การแสดงออกถึงข้อเรียกร้องและความต้องการที่ขัดแย้งแตกต่างจากกลไกรัฐ การร่วมสังเกตการณ์ การโต้แย้งหักล้างข้อเท็จจริงข้อมูลและการต่อต้านคัดค้านความไม่ถูกต้องเป็นธรรม ซึ่งเป็นการพัฒนาทั้งทักษะทางการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และการบริหารการจัดการ

ความแตกต่างที่สำคัญในเชิงโครงสร้างของสังคมไทยที่เกิดจากการเติบโตของสถาบันประชาชนในระดับชุมชนนั้น นอกจากการเป็นสถาบัน

ที่เกิดขึ้นใหม่ไม่มีลักษณะและพลังรวมศูนย์ที่ศูนย์กลางเดี่ยวแล้ว ยังเป็นพลังที่มีทั้งความหลากหลาย การกระจาย และพลวัตที่สูงกว่าสถาบันดั้งเดิมในกลไกรัฐ และองค์กรกลุ่มผลประโยชน์ที่จัดตั้งในรูปขององค์การเฉพาะแบบปิรามิด และมีคณาธิปไตยครอบงำอย่างเข้มงวดด้วย ที่สำคัญคือ การเป็นสถาบันที่มีความสมบูรณ์ในมิติของการพึ่งพาตัวเองสูง และความจำเป็นในการพึ่งพาองค์กรอื่นภายนอกต่ำด้วย ซึ่งมีทั้งมิติในทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และภูมิปัญญาารวมอยู่อย่างเบ็ดเสร็จ โดยเฉพาะการมีฐานะเป็นสถาบันที่มีความเป็นองค์รวม (Holistic Institution) มากกว่าการเป็นสถาบันเฉพาะด้าน (Partial Institution) เหมือนกับสถาบันทั่วไป

23. สังคมไทยกับการแปลงโฉมของรัฐรูปแบบใหม่ : การเป็นรัฐนวัตกรรมตามแรงเหวี่ยงทางสังคมแทนการเป็นรัฐรวมศูนย์เหนือแรงเฉื่อยของสังคม

ผลพวงจากการสะสมความเปลี่ยนแปลงทั้งจากอิทธิพลการปฏิรูปในระยะหลังและจากวิกฤติของปัญหาที่คั่งค้างพอกพูนต่อเนื่องมาจากอดีตอันยาวนาน ทำให้เกิดแรงอัดของพลังการเปลี่ยนแปลงปะทุออกมาพร้อมกันเมื่อผสมเข้ากับความเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกานุวัตรในระดับสากล ยิ่งทำให้อัตราเร่งของการเปลี่ยนแปลงมีความรวดเร็ว มีการขยายขนาดอย่างกว้างขวาง มีความรอบด้านหลากหลาย และมีความยุ่งยากสลับซับซ้อนสูงมาก ลำพังรัฐซึ่งเคยชินกับประสบการณ์การรวมศูนย์อำนาจครอบงำและกดทับสังคมที่ไร้พลังขัดขืนมาช้านานนั้น ไม่สามารถรับมือกับเงื่อนไขใหม่ของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งนอกจากเกินขีดความสามารถในการจัดการของภาครัฐแล้วรัฐยังจำเป็นต้องผลักภาระไปให้สังคมเป็นฝ่ายรับมือกับปัญหาด้วยตนเองแทนภาครัฐด้วย ซึ่งประสบการณ์ใหม่ของสังคมที่เกิดจาก

ความไร้ผู้นำของภาครัฐนั้น มีส่วนกระตุ้นอย่างสำคัญให้สังคมมีการตั้งสม ทั้งสำนึกใหม่ในการพึ่งพาตัวเอง ความสิ้นหวังในภาครัฐและได้สัมผัสกับ คุณค่าของสิทธิเสรีภาพใหม่ ซึ่งถูกปลดปล่อยจากรัฐที่เคยครอบงำอย่าง เข้มงวดมาก่อนด้วย ซึ่งในที่สุดรัฐเองก็จำเป็นต้องปรับยุทธศาสตร์การอยู่ รอดใหม่เพื่อรักษาพื้นที่ทางอำนาจเดิมซึ่งมีความจำกัดและคับแคบลง พร้อม ๆ กันไปกับความพยายามในการสร้างกลไกการครอบงำใหม่ที่ แตกต่างไปจากแบบแผนดั้งเดิม เพื่อแย่งยึดพื้นที่ทางอำนาจในรูปแบบ เนื้อหา และสาระใหม่ด้วย

ภาวะจำกัดของพื้นที่อำนาจที่หดแคบลง และทางเลือกที่ตีบตันลง ในการสร้างกลไกครอบงำใหม่ ทำให้รัฐต้องปรับเปลี่ยนรูปโฉมกลไกการ ครอบงำใหม่ที่เน้นการลดกระแสปะทะโดยตรง ซึ่งไม่สามารถโต้ตอบกับ พลังทางสังคมที่เข้มแข็งและเหนือกว่าได้ โดยยุทธศาสตร์การลดย่อขนาด ให้เล็กลงแทนการขยายอาณาจักร การกระจายเครือข่ายสัมพันธ์ในแนว ขวางแทนการควบคุมในแนวตั้ง การเป็นพันธมิตรแนวร่วมแทนการแบ่ง แยกปกครอง การร่วมมือแทนการครอบงำ การสนับสนุนแทนการบังคับ ควบคุม การเพิ่มพูนคุณภาพแทนปริมาณ การสนองตอบแทนการชี้้นำ การรับผิดชอบแทนการใช้อิทธิพลกดดัน การเคารพกติกาแทนการสร้าง และบังคับใช้กฎ การจัดสรรสินค้าบริการสาธารณะที่เป็นธรรมแทนการ ผลิตสินค้าและบริการสาธารณะเสียเอง การแสวงหาประสิทธิภาพแทน การผูกขาด การกระจายทรัพยากรแทนการดูดซับทรัพยากร การนำเสนอ เชิงรุกแทนการรอกการเรียกร้องเชิงรับ การสร้างสรรค์ความแปลกใหม่แทน ความซ้ำซากจำเจ การขยายทางเลือกแทนการย่ำอยู่กับที่ การเพิ่มความ คับไวแทนการล่าช้าเฉื่อยชา และการเพิ่มความคุ้มครองแทนการขยาย อำนาจการปกครอง

ลักษณะสำคัญของยุทธศาสตร์ใหม่ ทำให้รูปแบบของรัฐแตกต่างไปจากรัฐดั้งเดิม ซึ่งไม่สามารถดำรงสถานภาพความเป็นรัฐเดี่ยวและรวมศูนย์อำนาจที่ส่วนกลางอย่างเข้มงวดและซึ่งตั้งไว้ได้อีกต่อไป จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนไปสู่ความเป็นรัฐต้นตัวและกระจายอำนาจออกนอกศูนย์กลาง ซึ่งเป็นรัฐที่มุ่งแข่งขันได้รวดเร็ว และโต้ตอบกับมิติของความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ใกล้ชิดและฉับไวมากขึ้น และส่งผลต่อแนวโน้มในการพัฒนาไปสู่รูปแบบของรัฐนวัตกรรม (innovative state) ในที่สุด

24. สังคมไทยกับความขัดแย้งแอบแฝงระหว่างรุ่นชน : การแตกร้าวของสายสัมพันธ์ฉันท์มิตรในระบบเครือญาติสู่สายสัมพันธ์ใยแมงมุมในระบบเครือข่าย

โครงสร้างดั้งเดิมของสายใยสัมพันธ์ในระบบสังคมไทย ซึ่งเป็นสายสัมพันธ์ฉันท์มิตรในระบบเครือญาตินั้น เป็นความสัมพันธ์ที่ถูกกำหนดโดยความผูกพันทางสายเลือด วงศ์ตระกูลและลำดับชั้นของความอาวุโสตามศักดิ์และความใกล้ชิดสนิทสนม โดยที่ความผูกพันดังกล่าวได้รับการต่อยอดด้วยการสร้างความยอมรับเรื่องประเพณีปฏิบัติระหว่างเครือญาติ การพึ่งพาเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกัน การติดต่อสัมพันธ์กันใกล้ชิด ความรู้จักมักคุ้นพิเศษ และการมีวิถีชีวิตร่วมกันหรือคล้ายคลึงกัน ซึ่งเป็นมิติของกลุ่ม หรือหมู่คนจำนวนมากที่นำไปสู่ความโน้มเอียงทางพฤติกรรมบางด้านที่ทำให้แต่ละคนคิดและทำในลักษณะของการคล้อยตามหรือปรับเข้าหากันให้มีความสอดคล้องหรือไปกันได้กับคนกลุ่มใหญ่ให้มากที่สุดตามกรอบของปวิธาวานเครือ

สายใยสัมพันธ์ของโครงสร้างดั้งเดิมกำลังถูกร่อนและอ่อนแอลงเรื่อย ๆ ในขณะที่โครงสร้างใหม่ที่เข้ามาแทนที่นั้นเป็นสายสัมพันธ์ใยแมงมุมในระบบเครือข่ายที่ความผูกพันของสายสัมพันธ์นั้นถูกกำหนดโดยบทบาท

ที่หลากหลายเฉพาะตัวของแต่ละคน ซึ่งต้องแยกออกเป็นอิสระมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวสูง ซึ่งถูกกำหนดให้เล่นตามบทของระบบเครือข่ายที่เป็นกรอบใหญ่ครอบงำอีกชั้นหนึ่ง โดยที่ความผูกพันดังกล่าวได้รับการต่อยอดด้วยการสร้างความยอมรับเรื่องความสำเร็จ ตำแหน่งหน้าที่ อำนาจ เกียรติยศ ความรับผิดชอบ ผลตอบแทน ชื่อเสียง การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ การทำงานร่วมกัน การร่วมสังคม สโมสร ชมรม หรือมีรสนิยมร่วมกันในบางเรื่อง ซึ่งเป็นมิติของปัจเจกบุคคล หรือความอยู่รอดเฉพาะตัวที่นำไปสู่ความโน้มเอียงทางพฤติกรรมบางด้านที่ทำให้แต่ละคนคิด และทำในลักษณะของการสร้างความแตกต่าง โดดเด่น แปลกแหวกแนว ล้ำยุคเหนือคนอื่นหรือคนกลุ่มใหญ่ มีทิศทางและเป้าหมายที่หลากหลายไม่แน่นอน เป็นไปตามกรอบของโครงข่ายใยแมงมุมที่ทุกคนถูกกำหนดอย่างเข้มงวดให้ต้องแสวงหาหนทางที่จำกัดวงแคบเฉพาะทางของตัวเองเป็นสำคัญ

การเคลื่อนไหวของโครงสร้างความสัมพันธ์ดังกล่าวได้สั่งสมรอยร้าวของความสัมพันธ์แบบดั้งเดิมให้ขยายวงกว้างออกไป ก่อให้เกิดความขัดแย้งแอบแฝงระหว่างรุ่นชน เนื่องจากสังคมไทยได้เปลี่ยนผ่านช่วงเวลาและเหตุการณ์ที่เป็นจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญที่แตกต่างกันในหลายด้านทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สงคราม และวัฒนธรรม ได้ผลิตรุ่นชนที่มีประวัติศาสตร์หลายรูปแบบ แต่ละรุ่นชนต่างก็มีความประทับใจทางประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกันไปตามห่วงประสบการณ์ของตนเอง

สายใยสัมพันธ์ใหม่ ทำให้สะพานประวัติศาสตร์ระหว่างรุ่นชนถูกตัดขาดไม่สามารถเชื่อมต่อกันได้ เนื่องจากสังคมยุคใหม่ คนรุ่นใหม่ใช้ชีวิตมีวิถีชีวิตและการเติบโตแบบแยกส่วน โดยผ่านและพึ่งพาสถาบันครอบครัวน้อยลง เบ้าหลอมใหญ่ทางวัฒนธรรมและสายสัมพันธ์เครือญาติอ่อนพลังลง คนรุ่นใหม่ซึ่งเติบโตมากับเบ้าหลอมอื่นภายนอกสถาบันครอบครัว จึงมีสำนึกในชะตากรรมของชีวิต ปรัชญาและเป้าหมายชีวิต

แปลกแยกออกไปจากคนรุ่นเก่า โดยเฉพาะในช่วงที่มีอัตราเร่งของความ สืบสานทางวัฒนธรรมแบบสากล ซึ่งได้รับอิทธิพลจากความก้าวหน้าของ เทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคมอย่างสูงนั้น ยิ่งทำให้พรมแดน อันเป็นรอยต่อระหว่างวัฒนธรรมเก่ากับวัฒนธรรมใหม่ถูกลบให้เลือนหายไปจากคนรุ่นใหม่อย่างรวดเร็ว เกิดปรากฏการณ์การฟักตัวของสำนึกร่วม และขยายขนาดอย่างชัดเจนของรุ่นชนกลุ่มใหม่ที่เรียกว่ากลุ่ม Generation - X เพิ่มมากขึ้น

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคมผสมกับพลังอัดฉีดของสื่อและสารในระบบและสาร์ตอัพใหม่ที่เข้มข้นด้วยตัวเร่ง ปฏิกริยาจากแรงจูงใจของกลไกตลาดเสรีที่เกิดขึ้นในบรรยากาศของการ แข่งขัน ซึ่งเต็มไปด้วยความเร่งรีบ หลากหลาย กระจ่ายตัวอย่างทั่วถึง และการหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วฉับไวแบบตั้งใจด้วยนั้น เป็นเสมือน นวัตกรรมใหม่ของจักรกลเวลา (Time Machine) ในการเร่งความสูงอม ของรุ่นชนใหม่ และแยกความแตกต่างระหว่างรุ่นชนในสังคมทำให้คน ต่างรุ่นอยู่ร่วมสังคมกันอย่างยากลำบากมากขึ้น ไม่ว่าจะอยู่ร่วมกันใน รูปแบบของต่างคนต่างอยู่ หรืออยู่ร่วมกันอย่างผสมผสานกลมกลืนก็ตาม ปรากฏการณ์ของความขัดแย้งดังกล่าว ได้ก่อตัวเป็นความกดดันทาง สังคมหลายรูปแบบทั้งในทางสร้างสรรค์และทางทำลาย ไม่ว่าจะเป็นการฆ่าตัว ตาย การเสพยาสิ่งเสพติดในรูปแบบใหม่ ๆ หลายประเภท ทั้งในรูปของยา อาหาร เครื่องดื่ม เครื่องประดับ เครื่องแต่งกาย ของฟุ่มเฟือย เพลง ภาพยนตร์ หนังสือและสิ่งบันเทิงเริงรมย์ การคลั่งลัทธิหรือนิยมยกย่อง วีรบุรุษทางรสนิยม การสร้างสังคมอ้างอิงใหม่ในรูปของกลุ่มย่อย ชมรม หรือสโมสรรูปแบบต่าง ๆ การสร้างสังคมในสื่ออินเทอร์เน็ตในรูปของกลุ่ม web site และ fan club รวมทั้งการแสดงออกทางสังคมในรูปแบบของการ แต่งกายหรือการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายและแลกเปลี่ยน

ประสบการณ์กันในกลุ่มเฉพาะด้วยตนเอง ซึ่งเป็นแบบแผนของแนวโน้มใหม่ทางพฤติกรรมที่ถูกกำหนดโดยกลไกอิทธิพลของการได้สัมผัสในระดับความรู้สึกทางอารมณ์ (Feeling Contact) หรือความนิยมชั่วคราว (Fad) มากกว่าแบบแผนทางพฤติกรรมที่ถูกกำหนดโดยกลไกอิทธิพลของการปลูกฝังในระดับบรรทัดฐาน (Norm) หรือการหยั่งลึกถึงฐานรากของจารีตสังคม (Tradition) อย่างแท้จริง

การส่งรุ่นชนผ่านจักรกลเวลาเข้าสู่ประวัติศาสตร์ใหม่ให้ราบรื่นจึงเป็นภาระสำคัญของสังคมไทยในอนาคต ที่จะต้องสร้างปัจจัยพื้นฐานทางสังคมในรูปแบบใหม่ ๆ ให้เกื้อกูลต่อการเปลี่ยนผ่านในช่วงเวลาที่เป็นจุดเปลี่ยนผันอันเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ โดยเฉพาะการสร้างเป้าหมายวัฒนธรรมรองรับโลกใหม่ของรุ่นชนกลุ่มใหม่ ให้อยู่รอดได้ในสังคมใหม่และอยู่ร่วมกับคนรุ่นเก่าได้ด้วย ซึ่งอาจจำเป็นต้องมีการปฏิรูปในทางวัฒนธรรม ทั้งในด้านสารัตถะ กลไกและกระบวนการใหม่ ๆ ที่แตกต่างไปจากรูปแบบดั้งเดิม ร่วมกับการปฏิรูปด้านอื่น ๆ ในรูปแบบที่เป็นการผสมผสานและสอดแทรกเข้ากับกลไกต่าง ๆ ทางสังคมอย่างหลากหลายโดยอาศัยกลไกหลักด้านสารสนเทศและโทรคมนาคมเป็นแกนนำ เนื่องจากเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพและมีการเข้าถึงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั่วถึงเมื่อเทียบกับกลไกอื่น ทั้งนี้จำเป็นต้องคำนึงถึงการสร้างดุลยภาพระหว่างกลไกอิทธิพลของการสัมผัสอารมณ์ความนิยมชั่วคราว กับกลไกอิทธิพลของการวางบรรทัดฐานทางจารีตด้วย เพราะคนรุ่นใหม่มีข้อจำกัดในการสนองตอบต่ออิทธิพลของบรรทัดฐานทางจารีตค่อนข้างมาก

25. สังคมไทยกับการเปลี่ยนแผนที่ทางสังคม

ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญยิ่งของสังคมไทยในอนาคต คือ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของแผนที่ทางสังคม (Social Map) ซึ่งเป็นการ

เปลี่ยนแปลงที่เกิดจากกระบวนการเกาะเกี่ยวกันของเครือข่ายเชื่อมโยงที่ซับซ้อนและลุ่มลึกระหว่างมนุษย์กับสังคม โดยอาศัยแรงผลักดันจากปัจจัยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีโทรคมนาคมและสารสนเทศ (Telecommunication & Information Technology) ผสมกับพลังอำนาจของทุนและกลไกตลาดทำให้มนุษย์กับสังคมมีความใกล้ชิดกลมกลืนเป็นส่วนเดียวกันมากขึ้น โดยที่กลไกในการรับรู้ (Receive Mechanicism) จะเร็วและสะดวกใช้กว่ากลไกการเรียนรู้ (Study Mechanicism) เนื่องจากสื่อจะทำหน้าที่อย่างเบ็ดเสร็จในการป้อนข้อมูลสำเร็จรูป (ready information) มากกว่าความรู้ (Knowledge) ซึ่งการรับรู้ข้อมูลข่าวสารนั้นให้น้ำหนักของข้อเท็จจริง (facts) ที่อ้างอิงได้ (reference) โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการตีความใหม่ (re-interpretation) ให้ง่ายๆ ซับซ้อนและใช้เวลานานเหมือนกับความรู้ที่ต้องอาศัยกระบวนการของการเรียนรู้และการให้ความหมายใหม่ (Learning Process)

โดยที่รูปแบบดั้งเดิมของแผนที่ทางสังคมนั้น มีศูนย์กลางอำนาจรัฐชนชั้นนำทางอำนาจและชนชั้นนำทางเศรษฐกิจ ระบบอุปถัมภ์ ระบบอาวุโส สถานที่ราชการ วัด โรงเรียน เขตปกครอง ผู้นำทางอำนาจและตำแหน่งในระบบราชการและการเมือง เป็นหลักหมุด (Benchmark) ในการกำหนดแผนที่ทางสังคม ซึ่งทำให้ตำแหน่งอ้างอิงอันเป็นที่ตั้งของแผนที่ทางสังคมนั้นถูกกำหนดโดยโครงสร้างทางกายภาพของอำนาจ (Power Structure) เป็นสำคัญ ขณะที่ในปัจจุบันนี้ หลักหมุดอันเป็นที่ตั้งของแผนที่ทางสังคมใหม่นั้นถูกกำหนดโดยส่วคิดเชิงคุณค่าของภูมิปัญญา (Intellectual Value) เป็นสำคัญ เช่น แหล่งอ้างอิงทางภูมิปัญญาใหม่ พลังสูงใจและผลประโยชน์รูปแบบใหม่ ศูนย์กลางความบันเทิง ชุมทางหรือเครือข่ายของทางด่วนข้อมูล สื่อสาธารณะ ทรัพย์สินและทรัพยากรทางปัญญา แหล่งฝึกอาชีพและรายได้ กลุ่มผลประโยชน์รายย่อยเฉพาะกลุ่ม กระแสชุมชน

สถานที่ท่องเที่ยวและพักผ่อนสันทนาการ ศูนย์สาธิต วัฒนธรรมมวลชน ปฏิญญาและสัตยาบันชุมชน ทักษะ และความสามารถพิเศษ ตลาดสินค้า-บริการ แหล่งความรู้ชาวบ้านและท้องถิ่น สถาบันและโครงการสื่อสารมวลชน เสียงของมวลชนคนชั้นล่างและกลาง และทางเลือกสาธารณะ เป็นต้น

ในช่วงของการปรับรูป และการก่อรูปใหม่ของแผนที่ทางสังคมนั้น สังคมไทยต้องอาศัยคุณูปการจากพลังสร้างสรรค์ของมวลชนและคนรุ่นใหม่ ภูมิปัญญาและแหล่งความรู้ใหม่เป็นเครื่องมือในการสำรวจออกแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยอมรับต่อจริยธรรมใหม่ (New Ethics) ที่ยึดโยงกับแหล่งอ้างอิงทางภูมิปัญญาและมติมหาชน (wisdom & public opinion reference) ซึ่งกระจายอยู่ในกลุ่มย่อย ชุมชน ภาคสังคมและเศรษฐกิจ มากกว่าแหล่งอ้างอิงทางอำนาจและชนชั้นนำ (power & elite reference) ซึ่งกระจุกอยู่ในศูนย์กลางอำนาจภาครัฐและการเมือง

26. สังคมไทยกับรหัสลับที่ไม่มีลายแทง

การเปลี่ยนแปลงทั้งในบริบทโลกและสังคมภายใน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่อย่างทั่วด้าน และมีอานุภาพในการทะลุทะลวงกระจายไปในทุกระดับทั้งในทางขวางและแนวตั้งนั้น ทำให้เกิดการลัดวงจร การก้าวข้ามหรือภาวะสุญญากาศของการเชื่อมต่อประสบการณ์ระหว่างรุ่นชน และระหว่างกาลละ (time) กับเทศะ (space) มนุษย์และสังคมสูญเสียความมั่นคงทางประวัติศาสตร์และความต่อเนื่องของสายสัมพันธ์ระหว่างอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ตกอยู่ในสภาพที่สูญเสียและสูญหายของรากฐานอดีต สร้างแรงกดดันให้มนุษย์ **เร่งสถาปนาประวัติศาสตร์ใหม่** มารองรับทดแทน จำเป็นต้องกลับไปสู่จุดเริ่มต้นของการแสวงหาครั้งใหม่

ภายใต้ความเร็วและความแรงของการเปลี่ยนแปลงนั้น มีพลังเหนือความควบคุมและเกินกว่าความสามารถของมนุษย์ในการที่จะรักษาและใช้ประสบการณ์ดั้งเดิมมาใช้เป็นเครื่องมือในการเชื่อมต่อ ต่อยอด และสืบสานความต่อเนื่องของการเปลี่ยนแปลงนั้นได้ ประกอบกับปัญหาช่องว่างที่เกิดจากข้อจำกัดในการบูรณาการเข้าด้วยกันไม่ได้ระหว่างประสบการณ์เก่ากับประสบการณ์ใหม่ด้วย ทำให้เกิดการเร่งปฏิริยากระบวนการเกิดหน่อกล้าใหม่ของการสถาปนาอนาคตใหม่ บนพื้นฐานของความอิสระที่ค่อนข้างเบ็ดเสร็จปลอดจากความจำเป็นในการพึ่งพาฐานอ้างอิงดั้งเดิม ซึ่งเปิดช่องให้มุ่งไปสู่การพึ่งพาอาศัยคุณค่าใหม่ เป็นปัจจัยหลักของกรอบอ้างอิงในการกำหนดทิศทางการเปลี่ยนแปลง

ในยุคของการแสวงหาครั้งใหม่นี้ มีทั้งความลุ่มลึก ไร้ขอบเขตและความซับซ้อนเกินกว่าความสามารถในเชิงจิตวิทยา ทักษะคิด จินตนาการ และวุฒิภาวะทางความรู้สึคนึกคิดของคนรุ่นเก่า (ไม่ร่วมสมัย) จะสามารถยอมรับได้ จึงมีแนวโน้มที่จะไม่เข้าไปร่วมสังขกรรมด้วย (separated existence) ขณะที่คนรุ่นใหม่ (ร่วมสมัย) ก็พยายามปลดแอกตัวเองให้หลุดพ้นจากภาวะครอบงำเชิงรุ่นชนของคนรุ่นอื่น และมุ่งสู่การแสวงหาจุดหมายปลายทางใหม่ หรือภาวะพึ่งปรารถนาใหม่ (New Ideal Path) โดยไม่อิงข้างขบกับบริบทของยุคสมัยอีกต่อไป ซึ่งเป็นแรงขับของความใฝ่ฝันและจินตนาการใหม่ ที่สั่งสมมากับเทคโนโลยีสมัยใหม่ และประสบการณ์ใหม่ จนกระทั่งไม่มีบทบาทจิตวิทยาสำหรับเหนี่ยวรั้งให้วนคืนไปหารากฐานอดีตหรือสำนักถึงความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ นำไปสู่การสลัดทิ้งอดีตและฐานความคิดความเชื่อ และองค์ความรู้ อันเป็นกรอบอ้างอิงดั้งเดิมไปโดยสิ้นเชิงในที่สุด

การเติบโตของรหัสényใหม่ทางสังคม (Social Code) จึงเป็นรหัสényแห่งอนาคตเป็นด้านหลัก ซึ่งจะไม่มีสายทางสำหรับไขที่ไปที่มาหรือจำเป็น

ต้องแสวงหาคำตอบอีกต่อไป เนื่องจากรหัสényใหม่ทางสังคมได้หลุดพ้นออกไปจากบริบทของยุคสมัย ไม่มีจุดยึดโยงกันกับรากฐานดั้งเดิมของอดีต ซึ่งในภาวะดังกล่าวจะนำสังคมไทยไปสู่ปรากฏการณ์ใหม่ของการที่**ไม่สามารถอ่านและถอดรหัสนัยทางสังคม** (social code illiteracy & untranslatability) ได้ รวมถึงการไม่สามารถคาดหมายอนาคต (unforecastable) ได้ด้วย ซึ่งเป็นความคับข้องใจทางสังคม (social frustration) ในรูปแบบใหม่ของคนบางกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะเริ่มต้นของการแสวงหานั้น คุณค่าดั้งเดิมของมนุษย์และสังคมจะสูญหายและด้อยค่าลง พร้อมกับความรู้คุณค่าของอดีต ขณะที่ความพยายามของมนุษย์นั้นกลับไปที่มุ่งเทให้กับสิ่งใหม่ที่ไม่เคยพบเห็นหรือเคยมีมาก่อน รวมทั้งการค้นหาสิ่งใหม่ตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและภาวะจินตนาการที่ไร้ขอบเขต และไร้ขีดจำกัดมากขึ้น เช่น การแสวงหาดาวดวงใหม่ การแสวงหาเพื่อนต่างพิภพ การต่อยุ่เรื่องกาลอวกาศของโลก การพัฒนา bio-chip ขึ้นใช้แทนการพัฒนาสมองคน การพึ่งพอใจกับความสัมพันธ์ทางสังคมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การมีกิจกรรมทางเพศผ่านเครื่องมือสื่อสาร การสร้างชุมชนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การสร้างรูปแบบของชีวิตและสังคมในอนาคต การหยุดและยืดอายุขัยของสิ่งมีชีวิต การอธิบายใหม่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และบรรพชน การเปลี่ยนแปลงพันธุกรรมของสัตว์ พืช และมนุษย์ การริเริ่มขบวนการทางสังคมใหม่ ๆ โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยกรอบอ้างอิงหรือคำอธิบายไม่ว่าในแง่มุมมองทางพฤติกรรม หรือคุณธรรม การไม่ติดยึดกับปทัสถานทางสังคมดั้งเดิม การสร้างสังคมใหม่ในรูปแบบที่ไร้สิ่งมีชีวิตมีแต่สิ่งประดิษฐ์และสมองกล การโต้ตอบกับปฏิภพวิทยาเทียมของหุ่นยนต์ ลอกเลียน การตีความใหม่และการสร้างคุณค่านิยมใหม่ ซึ่งเป็น**สภาวะไร้ผู้นำหรือไร้แรงโน้มถ่วงทางสังคม** ที่อนาคตความเปลี่ยนแปลง และความแตกต่างมีคุณค่าความสำคัญสูงสุดเหนือแก่นสารของรากฐานอ้างอิง

ของมิติอื่น ๆ แม้แต่มิติทางวัฒนธรรม คุณธรรม ศาสนาและจริยธรรมซึ่งเป็นสังคมที่ไม่มีอะไรจะต้องยึดถือ นอกจากความใหม่ที่ไม่เหมือนเดิม

27. สังคมไทยกับความจำเป็นในการจัดระเบียบทางเลือกทางสังคม

โดยที่สังคมไทยกำลังก้าวข้ามจากสภาพสังคมที่ถูกจำกัดและควบคุมอย่างคับแคบไปสู่สังคมทางเลือกมากขึ้น ทางเลือกจึงถือเป็นคุณค่าใหม่ที่สำคัญของสังคมไทย ซึ่งคนในทุกชนชั้นและกลุ่มอาชีพสามารถใช้อ้างอิงเป็นอาณัติสาธารณะ (Public Mandate) ร่วมกัน ในขณะที่ฝ่ายรัฐและสังคมนั้น ก็จำเป็นต้องสนองตอบ และพัฒนาทางเลือกทางสังคมทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยเฉพาะในกิจการสาธารณะทั้งในภาครัฐและเอกชนด้วย

แม้ว่าทางเลือกจะเป็นคุณค่าใหม่ทางสังคม แต่มันก็มีข้อจำกัดในการที่จะส่งมอบให้แก่สาธารณชน (delivery limit) เนื่องจากยังขาดกลไกที่ทำหน้าที่ในการจัดสรร (allocated Mechanism) ที่มีสมรรถนะพอที่จะทำให้เกิดการเข้าถึง การทั่วถึง เสมอภาคและเป็นธรรมได้ ขณะที่กลุ่มชนในทางสังคมนั้น มีความหลากหลายกระจายตัวในหลายระดับ ซึ่งหากไม่มีการจัดระเบียบทางเลือกทางสังคมให้เหมาะสมและได้คุณภาพกับลักษณะของกลุ่มชนทางสังคมแล้ว ทางเลือกทางสังคมก็จะตกอยู่ในการครอบครองที่กระจุกตัวและผูกขาดอยู่ในศูนย์กลางของกลุ่มชนชั้นนำทางอำนาจเช่นเดียวกับปัญหาการรวมศูนย์อำนาจและการผูกขาดความมั่งคั่งของคนกลุ่มน้อยในอดีต

ความจำเป็นในการจัดระเบียบทางเลือกทางสังคมใหม่ (New Social's Choice Order) จึงถือเป็นระเบียบวาระแห่งชาติ (National Agenda) ของสังคมไทยในอนาคต ซึ่งเป็นการสร้างกลไกในการจัดระเบียบทางเลือกทาง

สังคมให้รองรับกับความสามารถของกลุ่มชนที่มีความแตกต่างหลากหลาย ในการเข้าถึงอย่างทั่วถึง เสมอภาคและเป็นธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ คำนึงถึงขีดความสามารถของกลไก ในการจัดระเบียบทางเลือกทางสังคม ที่จะสนองต่อการสร้างความสามารถในการดำรงอยู่ได้พร้อม ๆ กันกับ ความสามารถในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสถานภาพทางสังคมของกลุ่ม ตนได้ด้วย (Social Status & Social Mobilization)

การจัดระเบียบทางเลือกทางสังคมให้ได้คุณภาพและเหมาะสม สอดคล้องกับลักษณะของกลุ่มชน และเป้าหมายในการสนองต่อ ความอยู่รอดและความสามารถในการพัฒนาสถานภาพทางสังคมด้วยนั้น สังคมไทยจำเป็นต้องสร้างกลไกในการจัดระเบียบทางเลือกทางสังคมใน 3 ระดับด้วยกันคือ (1) กลไกในการจัดระเบียบทางเลือกทางสังคมในระดับ **พื้นฐาน** เพื่อเป้าหมายในการอยู่รอดของกลุ่มชนในสังคม (2) กลไกในการ จัดระเบียบทางเลือกทางสังคมในระดับพัฒนา เพื่อเป้าหมายในการอยู่ได้ ของกลุ่มชนในสังคม และ (3) กลไกในการจัดระเบียบทางเลือกทางสังคมใน **ระดับที่ก้าวหน้า** เพื่อเป้าหมายในการอยู่ดีของกลุ่มชนในสังคม โดยที่ กลุ่มชนที่แตกต่างหลากหลายนั้นสามารถเข้าถึง ได้รับและเปลี่ยนแปลง พัฒนาเลือกระดับของทางเลือกให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการและ ความสามารถเฉพาะกลุ่มได้ กล่าวคือ ระเบียบทางเลือกทางสังคมใน กลไกแรกนั้น เน้นสร้างทางเลือกและเอื้อต่อการสร้างความสามารถของ ประชาชนในกลุ่มที่พอจะยอมรับความเปลี่ยนแปลงของทางเลือกใหม่ที่ **เกิดขึ้นรอบตัวได้** (Change Acceptability) ขณะที่ระเบียบทางเลือกทาง สังคมในกลไกที่สองนั้นเน้นสร้างทางเลือกที่เอื้อต่อการสร้างความสามารถ ของประชาชนในกลุ่มที่พอจะปรับตัวเข้ากับ**ความเปลี่ยนแปลงของทางเลือกใหม่ได้** (Change Adeptability) ส่วนระเบียบทางเลือกทางสังคมในกลไก ที่สามนั้น เน้นสร้างทางเลือกที่เอื้อต่อการสร้างความสามารถของประชาชน

ในกลุ่มที่พอจะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและสร้างสรรค์คุณประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงได้ (Change Agency & Advantage)

28. สังคมไทยกับภัยเงียบของพลังสามานย์แห่งยุค (พลังที่ 4)

สังคมไทยภายใต้อิทธิพลของเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งถูกขับเคลื่อนด้วยพลังของทางด่วนข้อมูลข่าวสารนั้น ได้ส่งอำนาจทะลุทะลวงเข้าไปในภาคส่วนอื่นที่เป็นหลักหมุดของสังคมไทยใน 3 ภาคส่วน คือ (1) ภาคส่วนสังคม (2) ภาคส่วนเศรษฐกิจ และ (3) ภาคส่วนการเมือง โดยที่หมุดหลักทั้ง 3 ภาคส่วนนั้นได้รับเอาอานิสงส์ของพลังดังกล่าวไปใช้เป็นเครื่องมือในการเกื้อหนุนพลังดั้งเดิมของตัวเองให้เพิ่มความเข้มในการขยายอิทธิพลต่อสังคมอีกทอดหนึ่ง (re-inforement) ขณะที่พลังดั้งเดิมซึ่งเป็นพลังต้นทุนอยู่แต่เดิมของแต่ละภาคส่วนนั้น ดำรงอยู่ในภาวะอ่อนตัว (Flexible) ที่พร้อมพอจะเป็นเบ้าหลอมเปิดรับอำนาจทะลุทะลวงจากพลังทางด่วนข้อมูลของอิทธิพลสารสนเทศเป็นทุนเดิมอยู่ด้วยแล้ว เช่น การดำรงอยู่ในภาวะเสรีประชาธิปไตย (Liberal Democracy) ของภาคการเมือง ภาวะตลาดการแข่งขันเสรี (Competitive Free-market) ของภาคเศรษฐกิจและภาวะศรัทธามหาชนนิยม (Popular Credit) ของภาคสังคม

การรับเอาอิทธิพลสารสนเทศจากพลังทางด่วนข้อมูลข่าวสารเป็นเครื่องมือเกื้อหนุนพลังดั้งเดิมของในแต่ละภาคส่วนนั้นเกิดขึ้นในรูปแบบที่มีลักษณะร่วมกันอยู่ 2 รูปแบบ คือ (1) รูปแบบของการปลูกสร้างกระแส และ (2) รูปแบบของการผนวกเอาพลังทั้ง 3 ภาคส่วนเข้าร่วมเป็นกระแสเดียวกัน เช่น ในภาคการเมืองนั้นเอาไปใช้ในการปลูกสร้างกระแสความนิยมทางการเมือง ในภาคเศรษฐกิจเอาไปใช้ในการปลูกกระแสความต้องการของตลาด ในภาคสังคมเอาไปใช้ในการปลูกกระแสศรัทธาในลัทธิมหาชนนิยม ซึ่งการก่อตัวของกระแสดังกล่าวเกิดขึ้นบนรากฐานของแรง

บันดาลใจจากสปริตที่ถูกเพาะบ่มขึ้นมาตามสมัยนิยมของสังคมยุคใหม่ใน 3 สปริตด้วยกัน คือ (1) แรงบันดาลใจจากสปริตที่เรียกว่า **ความต้องการของตลาด** (Market Demand) ซึ่งในทัศนะของทุนนิยม ถือเป็นคุณค่าที่มีนัยของการ**เพิ่มพูนความมั่งคั่ง** (Wealth) (2) แรงบันดาลใจจากสปริตที่เรียกว่า**ความฝักใฝ่ทางการเมือง** (Political Partisan) ซึ่งในทัศนะของเสรีประชาธิปไตยถือเป็นคุณค่าที่มีนัยของการ**ขยายฐานอำนาจ** (Power) (3) แรงบันดาลใจจากสปริตที่เรียกว่า**ความศรัทธาในลัทธิมหาชนนิยม** (Popular Credit) ซึ่งในทัศนะของขบวนการทางสังคมถือเป็นคุณค่าที่มีนัยของการ**สร้างความเชื่อ** (Credit) ทั้งนี้ โดยที่แรงบันดาลใจจากสปริตทั้ง 3 ดังกล่าวได้แผ่ขยายเข้าครอบงำและหยั่งรากลึกกลงไปถึง**จิตวิญญาณของสังคม** (Social Soul) โดยรวม

สิ่งที่เรียกว่าพลังสามานย์ (Evil Power) ที่จะกลายเป็นภัยเงียบคุกคามสังคมไทยในอนาคตนั้น เกิดจากมิติของการผนวกเอาพลังอำนาจจากทั้ง 3 กระแสรวมเข้าเป็นกระแสเดียวกันและก่อตัวเป็น**พลังที่ 4** ซึ่งเป็นพลังสามานย์ที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ในรูปของ**พลังลัทธิ-ธุรกิจ-การเมือง** โดยการรวมเอาพลังสังคม เศรษฐกิจและการเมืองซึ่งตั้งอยู่บนฐานของ**พลังความเชื่อ-ความมั่งคั่ง-อำนาจ**มาผูกกรวมเข้าเป็นปริมนทลเดียวกัน

ภัยคุกคามของพลังที่ 4 ซึ่งเป็นพลังสามานย์รูปแบบใหม่ของสังคมไทยนั้น จะทวีความเลวร้ายรุนแรงมากกว่าวงจรอุบาทว์ (Vicious Circle) ในยุคที่เผด็จการครองเมืองหลายเท่าตัว เนื่องจากพลังที่ 4 นั้น มีความเบ็ดเสร็จในการผูกขาดครอบคลุมนอาณาบริเวณของพลังอำนาจจากหลากหลายกระแส ทั้งกระแสสังคม เศรษฐกิจและการเมืองรวมเข้าด้วยกัน

ความจำเป็นเร่งด่วนของสังคมไทยในอนาคตคือ **การจัดระเบียบการใช้และถือครองสื่อสาธารณะเสียใหม่** เพื่อป้องกันการก่อตัวของกลไกที่ 4 ขึ้นมาผูกขาดการควบคุมพลังดังกล่าว ซึ่งจะกลายเป็นกลไกที่ทรงพลัง

สูงสุดเหนือสังคมไทยโดยไม่มีพลังจากภาคส่วนอื่นสามารถถ่วงรั้งทัดทานได้ ซึ่งหากมีภาคส่วนหนึ่งภาคส่วนใดจากทั้ง 3 ภาคส่วนดังกล่าวสามารถ ช่างชิงการนำเข้าคุมหัวขบวนของพลังที่ 4 หรือเข้ายึดครองกลไกของพลังดังกล่าวได้โดยเบ็ดเสร็จแล้ว ก็จะทำให้สังคมเสียดุลอย่างรุนแรง และสูญเสียฐานรากของโครงสร้างพื้นฐานจนยากที่จะดำรงอยู่ได้อย่างปกติสุข อีกต่อไป

29. สังคมไทยกับการกำเนิดไวรัสการเมืองตัวใหม่

มิติใหม่ของภัยคุกคามภูมิคุ้มกันทางการเมืองที่มีอิทธิพลในการ สั่นคลอนเสถียรภาพของระบบการเมืองและรัฐบาล ซึ่งสามารถส่งผล สะเทือนที่เรื้อรังและรุนแรงหนักหนาสาหัสยิ่งกว่าเชื้อโรคปฏิวัติรัฐประหาร ในอดีต ก็คือ ภัยคุกคามจาก**ไวรัสการเมืองตัวใหม่**ที่เรียกว่า **องค์กร อาชญากรรมการเมืองอาชีพ** นั่นเอง ทั้งนี้เนื่องจากเป็นภัยคุกคามที่ สามารถดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องยาวนาน มีการขยายลูกกลมและผลิตซ้ำ (reproduction) ต่อไปได้เรื่อย ๆ เป็นขบวนการไม่มีจุดสิ้นสุดในขณะที่การ ปฏิวัติรัฐประหารนั้นเกิดขึ้นเป็นวงจร (circle) ที่มีจุดจบและจุดเริ่มต้นเป็น ครั้งคราวเฉพาะห้วงสถานการณ์

องค์กรอาชญากรรมการเมืองอาชีพ เป็นองค์กรการเมืองกระแสรอง ที่แตกแถวออกมาเลือกทางเดินใหม่ ในแนวทางที่แยกตัวออกจากองค์กร การเมืองกระแสหลักแต่ก็ดำรงอยู่ในระบบเดียวกัน โดยที่มาขององค์กร ดังกล่าวเกิดจากข้อจำกัดด้านภาพลักษณ์ในอดีตและความล้มเหลวทาง การเมืองที่ไม่สามารถรวมเข้ากับกลุ่มการเมืองก้าวหน้าร่วมสมัยได้ มี จุดอ่อนด้อยด้านทักษะความรู้ความสามารถทางการบริหารสมัยใหม่ และ มีขนาดที่จำกัดทำให้ไม่สามารถขยายฐานอำนาจให้มีขนาดใหญ่ขึ้นได้ รวมทั้งไม่สามารถคาดหมายอนาคตทางการเมืองในระยะยาวต่อไปได้ด้วย

จึงได้สร้างโอกาสและทางเลือกใหม่โดยการก่อตัวกันเป็นกลุ่มอิทธิพล การเมืองกลุ่มย่อยในระบบรวมตัวกันยกฐานะเป็นศูนย์อำนาจทางการเมือง โดยมุ่งหวังผลทางการเมืองทั้งในฐานะรัฐบาล ฝ่ายค้าน และในขณะ เดียวกันก็พร้อมที่จะแยกออกมาอยู่ตรงกลางได้อีกด้วย ทั้งนี้โดยอาศัยการ สร้างพลังอำนาจกดดันและต่อรองผลประโยชน์ทางการเมืองทั้งในและ นอกกรอบแบบ โดยที่มีข้าราชการครอบคลุมทั้งในชั้นของกระบวนการเข้าสู่ อำนาจ การใช้อำนาจและการพ้นจากอำนาจ นับตั้งแต่การเลือกตั้ง การ จัดตั้งรัฐบาล การกำหนดนโยบาย การดำเนินนโยบาย การอภิปรายไม่ไว้วางใจ ไปจนถึงการเข้าชื่อถอดถอนนักการเมืองให้พ้นจากตำแหน่ง

ยุทธศาสตร์หลักขององค์กรอาชญากรรมการเมืองอาชีพ คือ การ แสวงประโยชน์และอำนาจทางการเมืองในทุกสถานการณ์ โดยไม่ได้ คาดหวังผลทางการเมืองเพียงทางเลือกเดียว หรือไม่จำเป็นต้องมุ่งช่วงชิง เข้ากุมอำนาจการปกครองหรือเข้าเป็นรัฐบาลโดยตรง รวมทั้งการไม่ติดยึด ความภักดีกับพรรคที่สังกัดอยู่ด้วย แต่ใช้วิธีการเชื่อมโยงและยกย้ายถ่ายเท อำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองเข้าสู่กลุ่มได้อย่างไร้รูปแบบ และไม่มี แบบแผนเฉพาะพร้อมทั้งการร่วมมือทางการเมืองกับพรรคอื่นที่ตนมิได้ สังกัดด้วย

ภารกิจสำคัญขององค์กรอาชญากรรมการเมืองอาชีพ คือ การ เคลื่อนไหวทางการเมืองในรูปกองโจรการเมือง เพื่อยึดกุมโอกาสของ ผู้ถือดุลและผู้ถ่วงดุลอำนาจทางการเมืองทำการปลุกสร้างกระแสและ สร้างความปั่นป่วนกวนการเมือง เพื่อปั่นดุลยภาพทางอำนาจในองค์กร การเมืองกระแสหลักให้โอนอ่อนเสียดุล คอยฉวยจังหวะเข้าจู่โจม กดดัน ต่อรอง เรียกร้อง และฉกฉวยโอกาสทางการเมืองที่เกิดจากการเสียดุล- ถ่วงดุล การได้เปรียบ-เสียเปรียบของกลุ่มอำนาจในกระแสหลัก พร้อมที่จะ เป็นทั้งเครื่องมือของแกนนำฝ่ายค้าน แกนนำฝ่ายรัฐบาล พรรคร่วมรัฐบาล

และกลุ่มย่อยอื่นที่มีศักยภาพทางการเมือง เพื่อหวังผลทางการเมืองอย่างไม่จำกัดทั้งรูปแบบและสถานการณ์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจังหวะและโอกาสที่เอื้ออำนวย กลุ่มองค์กรอาชญากรรมการเมืองอาชีพจึงเป็นกลุ่มการเมืองที่มีแรงจูงใจใฝ่อำนาจและผลประโยชน์เป็นฝ่ายนำโดยที่ไม่สนใจในแรงจูงใจใฝ่อุดมการณ์แต่อย่างใด

30. สังคมไทยกับนาฏกรรมทางการเมืองภาคโลกาภิวัตน์

นาฏกรรมทางการเมืองภาคโลกาภิวัตน์เป็นการเมืองในระบบตัวแทนแบบใหม่ที่แตกต่างไปจากระบบตัวแทนตามความหมายของระบอบประชาธิปไตยทางอ้อม (indirect democracy) แต่เป็นตัวแทนในรูปของหุ่นเชิดทางการเมือง (Political Proxy) โดยที่กลุ่มผลประโยชน์ โดยเฉพาะกลุ่มทุนขนาดใหญ่ในกลุ่มบริษัทข้ามชาติและทุนท้องถิ่นระดับชาติที่มีผลประโยชน์ร่วมพวกหนึ่ง กับกลุ่มอิทธิพลทางการเมืองในระดับท้องถิ่นและระดับชาติอีกพวกหนึ่ง ซึ่งมีข้อจำกัดในการยึดกุมศูนย์อำนาจการเมืองโดยตรงในระบบได้เนื่องจากระบบการควบคุมตรวจสอบ และมาตรการ ทางกฎหมายในการตัดวงจรธุรกิจและการเมืองมีความเข้มงวดมากขึ้น ประกอบกับความแน่นอนในการกำหนดเงื่อนไขความคุ้มทุนได้เปลี่ยนแปลงจากรูปแบบของผู้สนับสนุน (supporter) ไปเป็นผู้ลงทุน (Investor) มากขึ้นด้วย จึงได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบของธุรกิจการเมืองในรูปของภาคการผลิตในสาขาธุรกิจการเมืองใหม่ที่เป็นเรื่องของการทำธุรกิจในรูปแบบของการลงทุนทางการเมืองโดยตรง (Political Investment) โดยที่มุ่งเก็บเกี่ยวผลตอบแทนจากผลิตผลที่เกิดจากการลงทุนทางการเมืองโดยตรงด้วย (Political Harvest)

หุ่นเชิดทางการเมือง จึงเป็นระบบตัวแทนแบบใหม่ที่กลุ่มทุนสร้างขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่คุ้มครองผลประโยชน์เพื่อหวังผลในประสิทธิภาพที่แน่นอนและเฉพาะเจาะจงมากขึ้น โดยเฉพาะการแสวงประโยชน์จาก

ระบบการเมืองให้เกื้อประโยชน์เสมือนผลตอบแทนทางธุรกิจเพิ่มอีกทางเลือกหนึ่งด้วย ซึ่งไม่จำกัดเฉพาะการอาศัยอำนาจการเมืองเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ทางธุรกิจ (Political Cocoon) เพียงทางเลือกเดียวเท่านั้น

ทางเลือกใหม่ในการใช้ประโยชน์จากหุ่นเชิดทางการเมืองของกลุ่มทุนก็คือ การใช้หุ่นเชิดทางการเมืองขัดขวางนโยบายหรือโครงการสำคัญของรัฐหรือรัฐบาล การใช้เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนผลักดันนโยบายหรือโครงการสำคัญของกลุ่ม การรับงานจากกลุ่มอำนาจอื่นเพื่อขัดขวางหรือทำลายฝ่ายตรงข้ามเพื่อเรียกร้องค่าตอบแทนรูปแบบพิเศษเสมือนบริการทางธุรกิจประเภทหนึ่ง การรับงานล็อบบี้ (Lobby) ให้แก่กลุ่มธุรกิจ และกลุ่มการเมืองอื่น รวมทั้งการรับงานวินาศกรรมทางการเมือง (Political Sabotage) เพื่อการโค่นล้มรัฐบาล และการสร้างโอกาสให้แก่กลุ่มอำนาจอีกฝ่ายในการช่วงชิงการกุมอำนาจรัฐด้วย

31. สังคมไทยกับรัฐบาลในระบบสัญญาประชาคม

สำนึกใหม่ของคุณภาพชีวิตที่ถูกกำหนดด้วยเกณฑ์ของความเร็ว ความมีมาตรฐานเฉพาะและความฉับไว ตามมาตรฐานของเทคโนโลยีสมัยใหม่ เป็นคุณค่าที่มีส่วนสัมพันธ์กับพฤติกรรมของคนในสังคมโดยเฉพาะการเพิ่มความคาดหวังในประสิทธิภาพและความรับผิดชอบของรัฐบาลที่มีต่อประชาชนนั้นมีสูงขึ้นและต้องการความแน่นอนอย่างมีหลักประกันด้วย ในขณะที่ในส่วนของความอดทนอดกลั้น และการวางเฉยนั้นได้ลดต่ำลงไปด้วย

การก่อตัวของคุณค่าและสำนึกในคุณภาพชีวิตใหม่ของประชาชนได้สร้างแนวโน้มเพียงของ **ชุมชนการเมืองแบบใหม่** ที่ประชาชนเริ่มมีความมั่นใจในความเชื่อ และความสำคัญในตัวตนของตัวเองมากขึ้น ประกอบกับการมีโครงสร้างของเครือข่ายสนับสนุนในรูปของสื่อชุมชน และองค์กร

จัดตั้งรองรับอย่างเข้มแข็งและทรงประสิทธิภาพมากขึ้นด้วยนั้น ทำให้เกิดชุมชนการเมืองใหม่ในสภาพที่ใกล้เคียงกับรัฐสัญญาประชาคมมากขึ้น ซึ่งนำไปสู่ปรากฏการณ์ของ**รัฐบาลในระบบสัญญาประชาคม** (Social Contract Government) ด้วย

รัฐบาลในระบบสัญญาประชาคม เป็นรัฐบาลที่มีความผูกพันกับพันธะสัญญาและเจตนารมณ์ของประชาชนในฐานะเงื่อนไข**เสมือนคู่สัญญา**มากขึ้นซึ่งความเป็นรัฐบาลในระบบสัญญาประชาคมนั้น ย่อมนำไปสู่การกำหนดมาตรฐานใหม่ของรัฐบาลที่มีฐานะเป็นคู่สัญญามากกว่ามีฐานะเป็นผู้ปกครองตามความหมายดั้งเดิม โดยที่ประชาชนกลับเป็นฝ่ายกำหนด ตรวจสอบและเปลี่ยนแปลงยกเลิกคู่สัญญาได้ด้วยตนเองโดยตรง ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของรัฐบาลในระบบสัญญาประชาคมที่เห็นได้ชัดก็คือ**ความชอบธรรมของรัฐบาล**ซึ่งจะเปลี่ยนจากคุณค่าดั้งเดิมที่เห็นว่ารัฐบาลที่ชอบธรรมนั้น เป็นรัฐบาลที่สุจริตมีคุณธรรมนั้นไม่เพียงพออีกต่อไปแล้ว แต่รัฐบาลที่มีความชอบธรรมตามคุณค่าของรัฐบาลในระบบสัญญาประชาคมนั้นต้องเป็น**รัฐบาลที่ต้องอาศัยความสามารถเป็นหลัก และต้องผูกมัดความรับผิดชอบต่อพันธะสัญญาที่สามารถมีหลักประกันที่มีความแน่นอนสูงในความสำเร็จของผลงานที่ให้สัญญากับประชาชนหรือให้มีผลสอดคล้องกับเจตนารมณ์ที่ประชาชนคาดหวังไว้เป็นสำคัญ**ซึ่งส่งผลต่อแนวโน้มนโยบายและการดำเนินงานของรัฐบาลรูปแบบใหม่ในลักษณะที่เป็นกรกำหนดขอบเขต เป้าหมาย และผลกระทบที่มีความเฉพาะเจาะจงและชัดได้มากขึ้น โดยเฉพาะการเข้าไปจัดการกับปัญหาสำคัญและแก้ไขได้ยากของประชาชนและประเทศชาติอย่างจริงจังและเกาะติดต่อเนื่องจนเห็นผลในระยะยาวจะมีโอกาสเป็นจริงได้มากยิ่งขึ้นด้วย

ส่วนที่ 4

ทางเลือกและทางรอดของสังคม-การเมืองไทย ในสหัสวรรษใหม่

1. ยุทธศาสตร์สำคัญในการพยุ่งสังคมให้รอดพ้นจากการเป็นเหยื่อ ของการเปลี่ยนแปลง

1.1 ยุทธศาสตร์การเรียนรู้วิกฤตคุกคามสังคม : การรู้เท่าทัน การศึกษา การมีข้อมูลข่าวสาร มีเครื่องชี้วัด การมีความคิด การมีองค์ความรู้ การสร้างภาวะผู้นำรัฐบุรุษ และการใช้ภูมิปัญญาปรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เพื่อการแยกแยะ ประเมิน รู้จักและเข้าใจในระดับความรุนแรง ตื่นลึกหนาบางเพื่อสามารถบ่งชี้ปัญหา สรรหาวิธีแก้ไข แสวงหาทางเลือกที่ถูกต้อง มีสติในการแก้ไขอย่างมั่นคง มีความหวังและสามารถหวังผลได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

ความไม่เรียนรู้ ไม่เข้าใจและไม่มีฐานข้อมูลเป็นจุดอ่อนสำคัญของสังคมไทย คนไทยมีประวัติศาสตร์มากมายแต่ไม่เคยเรียนรู้หรือใช้บทเรียนจากประวัติศาสตร์ให้เป็นประโยชน์ การรับเร็ว ลืมเร็ว ซึ่งเป็นนิสัยประจำชาติทำให้เราไม่ตระหนักถึงนัยของการเปลี่ยนแปลง แยกแยะไม่ ออกระหว่างความเปลี่ยนแปลงที่เป็นวิกฤตกับไม่เป็นวิกฤต ความ

เปลี่ยนแปลงที่ต้องจัดการไม่ต้องจัดการ ความเปลี่ยนแปลงที่ต้องจำกัด ควบคุมไม่ต้องควบคุม ความเปลี่ยนแปลงที่ต้องกระตุ้นส่งเสริมหรือบำรุงรักษา ทำให้เราขาดทางเลือกและมักเป็นเหยื่อของการเปลี่ยนแปลงเสมอ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นไปตามภาวะพลวัตของธรรมชาติโลก หรือเป็นภาวะพลวัตที่มนุษย์มีส่วนบังคับควบคุม หรือเป็นภาวะพลวัตตามกระแสแห่งยุคสมัยก็ตาม

สิ่งสำคัญสำหรับการบริหารการเปลี่ยนแปลงในสหสวรรษาใหม่นั้น เราจำเป็นต้องมีฐานบทเรียนทางประวัติศาสตร์ และเรียนรู้ที่จะใช้ประโยชน์จากบทเรียนเหล่านั้นด้วย

1.2 ยุทธศาสตร์การสะกดยับยั้งวิกฤตคุกคามสังคม : การมีมาตรการป้องกัน การเตือนภัยล่วงหน้า การมีมาตรวัดสัญญาณ การมีฐานข้อมูล ระบบการบันทึก การเปลี่ยนแปลง การเตรียมบุคลากร การมีกรอบโครงการ แผนงานและนโยบาย การมีวิสัยทัศน์ของชนชั้นนำ การสร้างโครงสร้างพื้นฐานในระบบการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ เพื่อความอยู่รอดในอนาคตต่ออย่างยั่งยืน

ความไม่มีฐานข้อมูลและไม่เรียนรู้ประวัติศาสตร์ ทำให้สังคมไทยขาดการสำรวจอนาคต เรามีจุดอ่อนในการคาดหมายความเปลี่ยนแปลงข้างหน้า การเตรียมการ การสร้างความพร้อมของเราขาดแคลนในทุกปัจจัย ไม่ว่าจะในแง่วิสัยทัศน์ของผู้นำ ทักษะความชำนาญรอบรู้เฉพาะทาง หรือแม้แต่วาระแผนและระบบนโยบายที่ดี สังคมไทยจึงมีขีดความสามารถต่ำในเชิงป้องกันและควบคุมการเปลี่ยนแปลงล่วงหน้า เราจึงเผชิญกับทุกภาวะวิกฤตของการเปลี่ยนแปลงในทุกระดับ แม้แต่ในเรื่องของพฤติกรรมกรรมการบริโภค ซึ่งเป็นเรื่องพื้นฐานที่ไม่มีความซับซ้อนถึงระดับความคิด ความเชื่อ หรืออุดมการณ์แต่อย่างใด

สิ่งสำคัญสำหรับการบริหารการเปลี่ยนแปลงในสหัสวรรษใหม่นั้น เราจำเป็นต้องมีมาตรการเตรียมการเปลี่ยนแปลงล่วงหน้าไว้ให้พร้อมทั้งระยะสั้นและระยะยาว ให้มีขีดความสามารถทั้งในเชิงป้องกันและแก้ไข รวมทั้งการกำหนดเป้าหมายที่เป็นรูปธรรมในการรักษาสถานภาพและความมั่นคงของสังคมในระหว่างที่เผชิญกับวิกฤติการณ์ด้วย ทั้งนี้รวมถึงการเตรียมความพร้อมในด้านปัจจัยทรัพยากรสำหรับสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงทั้งที่เป็นทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรวัตถุด้วย โดยเฉพาะผู้นำในระดับต่าง ๆ ผู้เชี่ยวชาญในแขนงต่าง ๆ ระบบแผน นโยบาย วิทยาศาสตร์ และฐานข้อมูล

1.3 ยุทธศาสตร์การระงับคลื่นคล้ายวิกฤติคุกคามสังคม : การมีทักษะประสบการณ์ ความชำนาญการ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน การแบ่งหน้าที่กันทำ การยอมรับและเคารพสิทธิ การร่วมมือ การกระจายอำนาจและความมั่งคั่ง การมีอุดมการณ์ การรักษาคุณธรรมและความยุติธรรม เพื่อให้กลไกในทุกภาคส่วนสามารถทำหน้าที่หลัก และประสานความร่วมมือเกื้อกูลซึ่งกัน อื่นจะนำไปสู่การบรรเทาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงให้อยู่ในความควบคุมตามเป้าหมายที่พึงประสงค์

ทุกสภาพความเปลี่ยนแปลงทุกสภาวะวิกฤติที่ผ่านเข้ามาในสังคมไทย เราใช้ความอดทนอดกลั้นและความซาซึนเป็นต้นทุนในการแก้ไข ซึ่งไม่ได้ช่วยขจัดปัดเป่าปัญหาให้หมดไปได้ โดยที่เราไม่ได้คิดหาระบบการจัดการที่ดีมาใช้กับการแก้ไข ซึ่งการผลัดภาระความอดทนให้แก่ประชาชน และสังคมเป็นคนแบกรับนั้นย่อมมีขีดจำกัด และขีดความสามารถของคนที่อาจเปลี่ยนแปลงหรือลดน้อยถอยลงไปได้ ขณะเดียวกันเราก็ต้องแลกกับความทุกข์เข็ญของประชาชนและสังคมเพื่อรอเวลาให้วิกฤติผ่านพ้นไปเอง ซึ่งความต่อเนื่องเนิ่นนานและความรุนแรงของวิกฤตินั้นได้กัดกร่อนทั้งศักยภาพและความหวังของผู้คนให้น้อยลงทุกที ทำให้สังคมและประชาชน

ตกอยู่ในภาวะสิ้นหวัง ท้อถอย ขาดขวัญกำลังใจ เอาตัวรอดและหันหลังให้กับปัญหาอย่างถาวรอันเป็นการสั่งสมพอกพูนให้เกิดภาวะความตึงเครียดสืบสน และกระตุ้นให้เกิดลัทธิเอาเปรียบแก่งแย่งเพื่ออยู่รอดเอาตัวรอดเฉพาะประโยชน์ตน

สิ่งสำคัญสำหรับการบริหารการเปลี่ยนแปลงในสหัสวรรษใหม่นั้น เราจำเป็นต้องมีความตื่นตัวในการแก้ไขปัญหาด้วยจารีตทางภูมิปัญญา ระบบการจัดการที่ดี ต้องระดมสรรพกำลังจากทุกฝ่าย ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ และมีการเตรียมความพร้อมในทุกปัจจัยไม่ปล่อยให้เป็นการระของควมอดทนและเวลาเป็นเครื่องขจัดปัญหาให้คลี่คลายไปเอง

2. แนวทางสำคัญในการเปลี่ยนความขัดแย้งรุนแรงเป็นความสันติภราดรภาพ

2.1 แนวทางการสร้างวัฒนธรรมทางอำนาจ : การปรับครรลองของอำนาจให้อยู่ในกรอบของกติกา กรอบของจารีตทางปัญญา กรอบของอุดมการณ์ กรอบของความถูกต้องชอบธรรม กรอบของขนบธรรมเนียมประเพณี กรอบของคุณธรรม จริยธรรมและกรอบของศีลธรรม เพื่อลดแรงเสียดทานของการแข่งขันทางอำนาจ การแก่งแย่งช่วงชิงอำนาจที่เสรีไร้ขอบเขตจนกลายเป็นการรบบฟุ้งทางอำนาจภายใต้กรอบของกำลัง อิทธิพลเงิน อำนวนไวยาหาร และเสน่ห์เหลี่ยมชั้นเชิงโดยใช้การควบคุมทั้งทางกฎหมายและไว้จารีตคุณธรรม

การจัดระเบียบอำนาจของสังคมโดยอาศัยกำลังแบบดั้งเดิมนั้นสังคมไทยคงไม่สามารถรักษาจุดยืนอยู่ในประชาคมโลกได้อีกต่อไป เราจำเป็นต้องสร้างวัฒนธรรมทางอำนาจของสังคมใหม่ ให้มีจารีตครรลองหรือแบบแผนแม่บทอ้างอิงมากขึ้น โดยที่กลุ่มอำนาจฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้ง

ประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นพ้องและยอมรับร่วมกันได้มากขึ้นไม่ว่าการใช้กรอบของอุดมการณ์ กรอบของกติกา กรอบของความถูกต้องชอบธรรม กรอบของคุณธรรมและธรรมเนียมประเพณี

สิ่งสำคัญสำหรับการบริหารการเปลี่ยนแปลงในสหัสวรรษใหม่นั้น เราจำเป็นต้องเร่งสร้างวัฒนธรรมทางอำนาจใหม่ วางรากฐานกรอบอ้างอิงแม่บทของการจัดระเบียบอำนาจสังคมในแนวทางสันติที่อิงวัฒนธรรมแทนกำลัง

2.2 แนวทางการจัดระเบียบความสัมพันธ์ของกลไกอำนาจ :

การกำหนดและจำกัดขอบเขตอำนาจขององค์กร และกลุ่มอำนาจให้อยู่ในกรอบที่ไม่กระทบกระทั่งก้าวก่ายและล่วงล้ำก้ำเกินเข้าซ้อนแทรกแซงซึ่งกัน อันจะนำไปสู่ความระส่ำระสายไร้ระเบียบและความขัดแย้งแตกแยกที่รุนแรง ประสานกันไม่ได้เป็นชนวนตอกล้มความขัดแย้งไม่สิ้นสุดซึ่งจะบั่นทอนกำลังของสังคมให้อ่อนแอลงเรื่อย ๆ ในระยะยาว

กลไกและกลุ่มอำนาจที่มีการกระจายตัว และมีการจัดโครงสร้างรูปแบบใหม่ในสังคมไทยนั้น เราจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างกลไกและกลุ่มอำนาจเสียใหม่ด้วย

สิ่งสำคัญสำหรับการบริหารการเปลี่ยนแปลงในสหัสวรรษใหม่นั้น เราต้องคิดหาสูตรหรือสมการความสัมพันธ์ทางอำนาจในรูปแบบที่เน้นการสร้างความร่วมมือ ประสานประโยชน์และเกื้อหนุนในการส่งเสริมศักยภาพซึ่งกันให้มากขึ้น แทนที่จะมุ่งในเรื่องของความอิสระจากกันและต่างคนต่างอยู่หรือขัดแย้งแข่งขันบั่นทอนกันเองตามแนวคิดดั้งเดิม

2.3 แนวทางการสร้างกลไกประสานประโยชน์ :

การสร้างเครือข่ายและสายใยสัมพันธ์ระหว่างองค์กรและกลุ่มอำนาจให้สามารถประนีประนอม

ประโยชน์ จัดสรรปันส่วนที่เท่าเทียมเสมอภาคเป็นธรรม อันจะนำไปสู่การสร้างความเห็นพ้องและการยอมรับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

สังคมไทยในสหัสวรรษใหม่ เป็นสังคมแห่งเครือข่ายของความเท่าเทียมและเป็นธรรมที่ต่างคนต่างอยู่ต่างคนต่างเอาตัวรอดไม่ได้ จะต้องฉีกกำลังและแสวงหาแนวทางในการร่วมมืออย่างเท่าเทียมประสานประโยชน์ร่วมกันในหนทางที่สันติได้

สิ่งสำคัญสำหรับการบริหารการเปลี่ยนแปลงในสหัสวรรษใหม่นั้น เราจำเป็นต้องวางรากฐานของระบบเครือข่ายการประสานประโยชน์ระหว่างองค์กรและกลุ่มอำนาจหลักของสังคมให้กระจายอย่างทั่วถึงให้มีการเชื่อมโยงถึงกันในทุกระดับ ไม่มีการแยกพวกหรือกีดกัน ปิดกั้นแก่งแย่งเอาัดเอาเปรียบ โดยเฉพาะการขยายสิทธิโอกาส การมีสิทธิมีส่วนของกลุ่มชนระดับล่าง มีความเสมอภาคและเป็นธรรม เพื่อลดช่องว่างความแตกต่างแต่เป็นการสร้างสันติในระยะยาว และเพื่อความมั่นคงเป็นปึกแผ่นของสังคมโดยรวม

3. วิธีการสำคัญในการเปลี่ยนการแข่งขันที่เสรีให้เป็นการจัดสรรและร่วมมือกันอย่างเป็นธรรม

3.1 วิธีการสร้างมาตรฐานใหม่ของค่านิยมประชาธิปไตยเชิงคุณประโยชน์ ที่มีทั้งคุณธรรม และคุณภาพ : การสร้างสังคมธรรมรัฐที่กระจายค่านิยมประชาธิปไตยเชิงคุณประโยชน์ที่มีคุณธรรมและคุณภาพให้ครอบคลุมทั่วด้าน ทั้งประชาธิปไตยทางการเมือง ประชาธิปไตยทางสังคม ประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจและประชาธิปไตยทางสิ่งแวดล้อม เพื่อกระตุ้นให้เกิดรากฐานทางค่านิยมที่ยกระดับมาตรฐานแตกต่างไปจากความหมายดั้งเดิมที่มุ่งการแข่งขันและเสรีเป็นเป้าหมายโดยไม่คำนึงถึงการสนองความ

ต้องการและการแก้ไขเยียวยาปัญหาที่แท้จริงของสังคม เพื่อให้มีการ
 เกื้อกูลกันในระหว่างมิติ โดยเชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมทั้งระบบ ซึ่ง
 ครอบคลุมทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อ
 ให้เกิดสำนึกของคุณค่าประชาธิปไตยในมาตรฐานใหม่ ที่ตระหนักว่าการ
 รับผิดชอบต่อสังคมและการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างยุติธรรมนั้น สำคัญกว่า
 การแข่งขันและความเสรีเพียงด้านเดียว

ในสหัสวรรษใหม่นี้ เราจำเป็นต้องสร้างทางเลือกใหม่ให้แก่
 สังคมมากขึ้น ทางเลือกหลักที่เราจะต้องเร่งรัดให้อยู่ในลำดับความสำคัญ
 เร่งด่วนก็คือ การสร้างทางเลือกใหม่ให้แก่ประชาธิปไตย ที่มีคุณค่าแตกต่าง
 จากที่ผ่านมา โดยเฉพาะคุณค่าที่เป็นอานิสงส์ต่อคุณภาพใหม่ของสังคมและ
 ต่อคุณภาพชีวิตใหม่ของประชาชน ระบอบประชาธิปไตยเชิงคุณประโยชน์
 ที่มีทั้งคุณธรรมและคุณภาพ ซึ่งสาระสำคัญของมันอยู่ที่การสร้างความเห็น
 พ้อง สร้างความร่วมมือ สร้างสันติในการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นธรรม ไม่ใช่
 เรามีประชาธิปไตยเพื่อแข่งขันและเพื่อเสรีเพียงอย่างเดียวซึ่งที่ผ่านมาเรา
 ได้ประจักษ์ชัดแจ้งแล้วว่าแม้แต่การบั่นทอนและทำลายล้างซึ่งกันเราไม่มี
 โอกาสได้ใช้ประชาธิปไตยในความหมายดั้งเดิมให้เกิดผลในทางสร้างสรรค์
 ได้มากนัก

**3.2 วิธีการสร้างภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยเชิงคุณประโยชน์ที่
 มีทั้งคุณธรรมคุณภาพและมีความสามารถทางการปกครองสูง :** การ
 สร้างแม่แบบของบุคลกรสาธารณะทั้งในระบบการเมือง เศรษฐกิจและ
 สังคมให้มีภาวะผู้นำใหม่ที่เข้าใจและเคารพคุณค่าและหลักการสำคัญด้าน
 ต่าง ๆ ของประชาธิปไตยที่มีคุณธรรมและคุณภาพ ทั้งการเคารพอำนาจ
 อธิปไตยของปวงชน การเคารพสิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมของ
 ประชาชน การเคารพความแตกต่างหลากหลายของประชาชน การ

เคารพการมีส่วนร่วมของประชาชน การเคารพการเปลี่ยนแปลงในผลประโยชน์และความต้องการของประชาชน ทั้งนี้เพื่อหล่อหลอมบุคลิกภาพประชาธิปไตยให้บุคลากรทางการเมืองที่เข้าไปใช้อำนาจรัฐและการเมืองให้สอดคล้องกับครรลองของอุดมการณ์ประชาธิปไตย โดยสามารถหวังผลในทางปฏิบัติได้ในระยะยาว

ในสหัสวรรษใหม่ เราจะปล่อยให้สังคมของเราเปลี่ยนไปตามยถากรรมต่อไปไม่ได้แล้ว เราต้องมีนโยบายการเปลี่ยนแปลง เราต้องบริหารการเปลี่ยนแปลง เราต้องมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง เราต้องควบคุมกำกับการเปลี่ยนแปลง และที่สำคัญเราต้องมีภาวะผู้นำสำหรับเป็นเสาหลักในการนำการเปลี่ยนแปลงสังคมของเราด้วย

สิ่งสำคัญสำหรับการบริหารการเปลี่ยนแปลงในสหัสวรรษใหม่คือ เราต้องมีความแน่วแน่ ความกล้าหาญ มีจริยธรรม มีความต่อเนื่องและมีการชี้หน้าที่ถูกทาง การลองผิดลองถูก การแก่งไกาไม่แน่นอน ความล้มเหลวไม่เชื่อมั่นหรือพึ่งพาโชคชะตาต่อไปไม่ได้อีกต่อไปแล้ว เราต้องมีภาวะผู้นำที่มีความสามารถทางการปกครองอย่างแท้จริง ไม่ใช่ผู้นำในระดับของการเอาชนะการเลือกตั้งได้เพียงอย่างเดียว ผู้นำต้องได้รับการยอมรับอย่างสูง มีความเห็นพ้องจากสังคมโดยทั่วไป และสังคมมีความเชื่อมั่นศรัทธาเพียงพอที่จะระดมสรรพกำลังจากทุกฝ่ายให้ร่วมมือได้ โดยเฉพาะภาวะผู้นำที่มีความเข้าใจในการนำสังคมสมัยใหม่ในระดับสังคมโลก ไม่ใช่เป็นเพียงผู้นำในระดับพรรค หรือระดับท้องถิ่นแบบคับแคบ การมีวิสัยทัศน์ที่กว้างขวางยาวไกล และการมีอุดมการณ์เป็นแรงจูงใจเป็นแกนหลักในการนำการเปลี่ยนแปลงสังคม ไม่ใช่มีแต่เพียงแรงจูงใจใฝ่อำนาจหรือใฝ่ผลประโยชน์เป็นที่ตั้งแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งเราต้องสร้างผู้นำที่มีทั้งอุดมการณ์ มีความสามารถทางการปกครอง มีความกล้าหาญ และมีจริยธรรมพร้อมกันไป

3.3 วิธีการสร้างกระบวนการประชาธิปไตยเชิงคุณภาพประโยชน์ที่มีทั้งคุณธรรมและคุณภาพ : การนำร่องและกำกับให้สังคมดำเนินไปตามครรลองที่ถูกต้องของระบอบประชาธิปไตย ให้ครอบคลุมทั้งกระบวนการเข้าสู่อำนาจ กระบวนการใช้อำนาจ และกระบวนการพ้นจากอำนาจทางการเมืองของบุคลากรทางการเมือง ทั้งนี้เพื่อดำรงรักษาไว้ซึ่งหลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน อันจะนำไปสู่การสร้างระบบรัฐบาลประชาชน (Popular Government) ที่ความเป็นรัฐบาลนั้นดำรงอยู่ภายใต้การยินยอมจากประชาชน การสนองตอบต่อประชาชน และการรับผิดชอบกับประชาชน ซึ่งไม่ว่าการได้อำนาจ การใช้อำนาจ และการพ้นจากอำนาจของรัฐบาลต้องขึ้นอยู่กับอำนาจการตัดสินใจและการตรวจสอบควบคุมของประชาชนอย่างใกล้ชิดโดยแท้จริง

ในสหัสวรรษใหม่ สังคมไทยคงไม่ได้อยู่โดดเดี่ยวโดยลำพัง คงไม่ได้เป็นสังคมของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพียงกลุ่มน้อย แต่เป็นสังคมของกลุ่มคนที่หลากหลาย ซึ่งการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของสังคมต้องอาศัยพลังจากทุกภาคส่วนได้เข้าร่วมในการขับเคลื่อนการวางรากฐานกระบวนการประชาธิปไตยทางสังคม ถือเป็นปัจจัยต้นทุนที่สำคัญยิ่งสำหรับการขยายสิทธิโอกาสให้เอื้ออำนวยต่อการเติบโตและแข็งแรงของพลังประชาชน

สิ่งสำคัญสำหรับการบริหารการเปลี่ยนแปลงสังคมไทยในสหัสวรรษใหม่ คือ การสร้างและเพิ่มพลังให้สังคมโดยอาศัยพลังประชาชนเป็นส่วนนำ ซึ่งจะส่งผลอย่างสำคัญต่อการสร้างระบบรัฐบาลสัญญาประชาคม (Social Contract Government) ให้เป็นจริงในทางปฏิบัติได้และภายใต้ระบบรัฐบาลดังกล่าว พลังประชาชน จะเป็นเครื่องกำหนดรูปแบบพฤติกรรม มาตรฐาน คุณภาพ และเป้าหมายของรัฐบาล โดยเฉพาะในกระบวนการสำคัญทางการเมือง 3 ขั้นตอน คือ การเข้าสู่อำนาจ การใช้

อำนาจ และการพ้นจากอำนาจของรัฐบาล จะอยู่ภายใต้พันธสัญญาและ อยู่ในความควบคุมตรวจสอบของประชาชนอย่างใกล้ชิดมากขึ้น ที่สำคัญ ประชาชนคนชั้นล่างที่เคยเป็นพลังเงียบจะถูกปลุกให้ตื่นและเข้าร่วมเป็นกำลัง สำคัญของสังคม อันจะนำไปสู่การขยายศักยภาพทั้งของประชาชนและสังคม โดยรวม

About the Book

The Trap of Change : Choices & Survival Methods of Thai Socio-Politics in the New Millennium

by Chaowana Traimas

Change is the war, since mankind manipulated it to be the instrument of exploitation. Change, then, made both victim and hunter in the past. The lesson of it left the trap of mankind disaster. All of them, finally, were unable to seek their options to create the means of contribution exchange.

In the coming of the new millennium (B.C. 2000), mankind should have to review their past and start to reestablish new option and mean for promoting a mutual benefit in the long run, to create and move the new civilization mechanism for strengthening the potential of mankind in terms of the equity existence, especially on the 4 aspects of (1) the potential of solving their basic problems (2) the potential of serving their capacities of self-dependency (3) the potential of cooperating their help and support (4) the potential of supporting their sustainable survival.

Thailand in the past, had continuously faced and taken these all impacts. The choice of survival in Thai society based on the passive strategy and served the circumstance as victim, loss and dependency society.

From the lesson, Thai society in the now moves itself to achieve the new philosophy of the sufficiency economy provided by the King. In the other ways, Thai society exists itself by means of the so-called interdependence coined by professor Chai-Anan Samudavanija.

“...สังคมมนุษย์ที่ปรารถนารอดพ้นจากการเป็นเหยื่อจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ในการบริหารการเปลี่ยนแปลงโดยเรียนรู้ถึงการปรับตัวให้อยู่รอดปลอดภัยอย่างยิ่งยวด ส่วนสังคมที่ปรารถนาจะเป็นผู้ล้าล้ำมุ่งจัดการในการก่อปฏิริยาการเปลี่ยนแปลง...”

คู่มือของสหภาพแรงงานป้องกันและ
ปราบปรามการฉ้อโกงของมิชชันนารี -
การเมืองโลกในศตวรรษใหม่
ISBN 974-7215-37-3



9 789747 215373

C112
2000

70.00 บาท